BABEL

Tahar Ben Jelloun

Mierea

şi amarul

Traducere din limba franceză de MIHAELA STAN

12

NEMIRA

Fratelui meu Abdelaziz, care a iubit atât de mult

viaţa şi pe care viaţa nu l-a iubit destul.

1

MOURAD

Locuiesc într-un subsol atât de jos, încât uneori mi se întâmplă să-l confund cu un mormânt. Este frig, ceea ce îmi convine vara şi mă enervează iarna,

mai ales că acest anotimp, în Tanger, este foarte umed. Deasupra avem o casă, construită într-o vreme în care totul mergea bine şi în care eu şi soţia

mea eram destul de încrezători în viitor. Eram proşti şi nu ştiam. Eram chiar fericiţi şi nu ne dădeam seama de norocul nostru.

Etajele de sus sunt închise sau, mai degrabă, interzise. Camerele de zi şi dormitoarele sunt mobilate, perdelele trase, covoarele întinse şi fixate pe

podea. Din când în când, pisicile vin aici să-şi facă nevoile. Aflăm după miros. Nu primim deloc vizite, nimeni nu a fost invitat vreodată la etaj. Aşa

stau lucrurile şi nu vreau să deschid subiectul ăsta cu soţia mea. Am învăţat că nu trebuie să discutăm despre anumite decizii absurde. Aşadar, trăim,

dacă putem numi asta a trăi, în patruzeci şi nouă de metri pătraţi. Fără ferestre. Lumina intră pe uşă sau prin lucarna bucătăriei.

Ne-am stabilit aici cu câteva luni înainte de tragedie. Pedepsiţi. De acum înainte, ne îngropăm în acest subsol pe care eu îl numesc adesea „pivniţa”.

Salteaua mea nu este foarte groasă. Mă mulţumesc cu ea; chiar m-am obişnuit. Sunt scund şi destul de slab. Cea a soţiei mele pare mai comodă. Fiecare dintre noi stă într-un colţ. Cinci metri ne despart. Uneori, mii de metri se întind între noi.

Bucătăria şi baia sunt de cealaltă parte. Restul spaţiului îl numim „salonul TV”, acolo se află cele două televizoare ale noastre. Fiecare cu al lui, în măsura în care nu avem aceleaşi gusturi. Echipaţi cu căşti, urmărim diferite programe. Soţiei mele îi plac serialele turceşti şi braziliene dublate în araba dialectală. Eu mă uit la filme clasice şi la nişte talk-show-uri politice. Uneori, adoarme şi casca îi cade. Mă ridic şi sting televizorul. A doua zi, îmi reproşează că din cauza mea a pierdut sfârşitul episodului.

De când m-am pensionat, încerc să nu mor. Mă întreb serios de ce rezist. Bucuriile mele sunt atât de rare. Amintirile mele sunt obosite şi fac un efort să nu le mai chem, să nu mă refugiez în ele. Învăţ să fiu precaut în privinţa lor.

Sunt ceea ce pot să fiu. Nu foarte mult. Am încercat să închid rana, nu să o şterg, dar măcar să o ţin departe de mine, de noi.

Uneori, mă uit fix într-un punct din acest subsol. Vederea mi se tulbură. Totul devine neclar. Ceea ce mă înconjoară mă apasă şi mă întristează profund. Acest loc este mult prea mare pentru a servi drept mormânt. Am văzut deunăzi la ce se redusese trupul prietenului meu din copilărie când a fost pus în mormânt. Trebuie să fi cântărit mai puţin de patruzeci de kilograme. L-au aşezat pe partea dreaptă, ca şi cum ar fi dormit. Giulgiul prea alb era pătat de pământ negru. Un lucru mic acoperit de alb şi de pământ. Seara mi-a fost greu să adorm.

Suntem îngropaţi sub această casă care, văzută din ex-terior, oferă totuşi imaginea unei frumoase reuşite. Casa ne striveşte. Casa ne sfidează. Casa ne omoară încet. A fost scena fericirii noastre scurte şi a nenorocirii noastre permanente. Soţia mea vorbeşte despre casă ca şi cum ar fi o bătrână rea care

ne poartă pică. Zice: „Şandramaua asta o să ne vină de hac până la urmă; se înverşunează împotriva noastră; are un demon în ea...”

Într-o zi am găsit cărămizi în mica noastră grădină. Soţia mea a început să strige: „Casa ne vorbeşte, ne trimite mesaje. Ce mai vrea de la noi?”

Cu greu am liniştit-o: „Ba nu, vecinii fac nişte lucrări şi trebuie să fi scăpat nişte cărămizi”.

Când vine noaptea, casa se odihneşte. Pereţii nu se mai clatină. Tavanul nu se mai mişcă. Dar casa ne posedă aşa cum pune un spirit stăpânire pe tine.

Soţia mea a agăţat talismane în toate camerele. Toarnă în colţuri lapte de vacă proaspăt şi arde tămâie adusă din sudul ţării. Toate astea pentru a alunga

deochiul şi nenorocirea.

Ar fi trebuit să părăsim această casă, să o scoatem la

vânzare şi să ne instalăm într-un apartament mai practic din

centrul oraşului. Dar ceva m-a împiedicat, mai ales soţia mea.

Pe mine mă ia oboseala doar la gândul mutatului. Un văr de-

ai mei a murit chiar a doua zi după o mutare grea şi

dureroasă. Ştiu, obiectele, lucrurile sunt rele.

Încerc să ies în oraş în fiecare dimineaţă. Mă întâlnesc la Café Ibéria cu foştii mei colegi de birou. Nu-mi sunt chiar prieteni, mai degrabă cunoştinţe.

Ne leagă un secret, o practică nedemnă. Ne luăm o cafea la pahar, vorbim despre ultimele evenimente din ţară şi privim cum trec oamenii. Spunem că Marocul

s-a schimbat şi că nu mai reuşim să-l înţelegem. De exemplu, numărul fetelor şi al femeilor care poartă văl creştere întruna. „ai zice că asta e moda,

toate femeile sunt acoperite, de la mame la târfe!”, a exclamat la un moment cel poreclit Rubio.

M-am născut la câţiva ani după ce ţara mea şi-a câştigat independenţa. Tata îmi povestea cât de splendidă a fost epoca în care Tangerul era un oraş internaţional.

Tata lucra la hotelul El Minzah. Un palat mitic, faimos datorită clientelei sale care venea din toate colţurile lumii. Pe pereţii barului erau fotografii

cu vedete de cinema şi cântăreţi celebri, unele cu autograf pentru tatăl meu. Rock Hudson, Elizabeth Taylor, Victor Mature, Louis Jourdan, Léo Ferré, Charles

Aznavour, Gilbert Bécaud etc.

Cred că tata a fost şef de personal sau adjunctul direc-

torului, în orice caz, ocupa o poziţie importantă. De multe ori,

ne aducea cadourile pe care i le dădeau clienţii. Îmi amintesc

că am primit un stilou negru frumos, cu tot cu călimară. Sora

mea a primit odată o eşarfă foarte frumoasă. De asemenea,

uneori tata ne dădea bani de buzunar în valută străină, dolari,

lire italiene, lire englezeşti. Mă distram ducându-mă să le

schimb în pesete pe strada Siaghine. Nu ştiam că banii se

schimbă.

El Minzah era sufletul oraşului. La intrare, doi bărbaţi de culoare, îmbrăcaţi în haine tradiţionale roşii, stăteau ca nişte statui. Într-o zi l-am întrebat

pe tata de ce sunt negri. „Sunt urmaşii foştilor sclavi; directorul hotelului e un englez care a lucrat în India, el ne impune folclorul ăsta."

Noi nu aveam voie să intrăm în hotel. Când mama mă trimitea să-i transmit ceva tatei, îl rugam pe portar să-l cheme. El ieşea şi-mi cerea să-i spun imediat

de ce-l caut.

Îmi plăcea să mă plimb cu vărul meu Rachid, duminica, pe Avenue d'Espagne, în faţa mării. Seara, băteam bulevardul. Să baţi bulevardul însemna să defilezi

pe bulevardul Pasteur. Păşeai cu o anumită nonşalanţă, proprie celor din Tanger, de-a lungul acestei străzi unde fetele se afişau în haine elegante. Pe

atunci nu se folosea încă verbul „a flirta", însă scopul defilării era să te faci remarcat de fetele care veneau acolo din aceleaşi motive ca şi noi.

Pe bulevardul Pasteur găseai agenţia Air France, ma-

gazinele englezeşti Kent, parfumeria Madini, Librairie des

Colonnes, cafeneaua Le Claridge şi multe buticuri ţinute de

indieni, care vindeau aparate de fotografiat şi tranzistoare.

Mă opream acolo de fiecare dată ca să întreb cât costă un mic tranzistor Philips. Când mi-am luat diploma, am reuşit să-l conving pe tatăl meu să mi-l

cumpere. Acest radio micuţ avea să joace un rol foarte important în formarea mea culturală. Dormeam cu urechea lipită de carcasa roşie. Ascultam piese

de teatru de la Comédie-Française retransmise de Radio France. Urmăream ca un nebun emisiunea-concurs „Quitte ou double”, prezentată de Marcel Fort, mai

ales când era cu întrebări despre cinema. Într-o seară am câştigat o sută de mii de franci vechi. Nu participam de-adevăratelea, dar răspundeam la întrebări

înaintea concurentului.

Ah, ce miracol al tehnicii! Datorită acestui tranzistor, eu, care am avut o copilărie fără muzică, ştiam pe de rost cân-tecele lui Georges Brassens, Jean

Ferrat, Léo Ferré, Barbara şi Juliette Gréco. Eram imbatabil când venea vorba despre repertoriul lor. Toţi au cântat pe versuri de Aragon, Villon, Baudelaire

şi m-au făcut să iubesc limba franceză.

Îmi amintesc şi azi de vremea când nu aveam televizor, împrumutam cărţi de la biblioteca franceză de pe Rue de Fès. Ziua citeam, noaptea ascultam radioul.

După-amiaza, aveam sesiune de cinema. Eu şi sora mea ne repezeam la Alcazar sau la Capitol să vedem un film, oricare. În cele două săli se proiecta câte

un film pe zi. L-am convins pe tata că cinematograful e util pentru cultura mea generală.

Acest Tanger nu mai există. Este normal. Cinematografele s-au închis. Unul a devenit cafenea, celălalt a căzut în ruină. Fetele tinere încă „bat” bulevardul,

dar majoritatea poartă văl. Şi nimeni nu mai foloseşte aparatul de radio portabil.

După bacalaureat am plecat la Rabat, unde am studiat dreptul şi economia. Continuarea s-a dovedit mai puţin strălucitoare, deşi am fost fericit la începutul

căsniciei.

2

MALIKA

Azi-dimineaţă, am urcat la primul etaj, am deschis uşa şi ferestrele salonului, unde pisicile îşi făcuseră nevoile. Am curăţat totul. Am aerisit toată

dimineaţa. După un timp, nu mai puteam, aşa că m-am aşezat pe podea, cu spatele sprijinit de canapea. Am închis ochii ca să nu plâng. Soţul meu îmi reproşează

adesea că am închis tot ce este construit deasupra subsolului. Pregătisem cu mare grijă acest salon pentru nunta fiicei mele. Mă gândeam la asta de când

ea avea doar zece ani. Alesesem ţesăturile, covoarele, perdelele. Încredinţasem munca asta celui mai bun dărăcitor din oraş, faimosul Mohamed-Moshe, cu

mamă evreică şi tată musulman. Aveam visuri. Îmi imaginam petrecerea şi parcă şi auzeam muzica. În prezent, salonul serveşte drept căcăstoare pentru pisicile

vagaboande.

Cei doi băieţi ai mei au fost înghiţiţi de soţiile lor. Unul a emigrat în Canada, celălalt lucrează ca director adjunct al unei fabrici, ceea ce nu-i prea

lasă timp să vină să mă vadă. Când îi permite nevastă-sa, trece pe aici în mare viteză, aduce flori şi fructe.

Suntem oameni simpli, cinstiţi şi modeşti. Da, săraci.

Cinstiţi? La urma urmei, da. M-am căsătorit cu un bărbat

minunat, atent, cinstit, prea cinstit, virtuos. Nu ne-am cu-

noscut înainte de căsătorie. Am făcut aşa cum făceau părinţii

şi bunicii noştri din cele mai vechi timpuri. Mama avea

convingerea că asta e garanţia unei vieţi liniştite şi fericite.

Dragostea nu vine ca o vijelie. Se construieşte în fiecare

dimineaţă. Îi împărtăşeam părerea şi observam ravagiile

dragostei la prima vedere în serialele pe care le urmăream

asiduu.

La început, am adoptat un stil de viaţă foarte simplu. Eram pregătiţi pentru fericire conjugală. Speram la ea, o aşteptam. Apoi s-a vârât nenorocirea în

viaţa noastră măruntă şi tihnită. A fost ca o fatalitate. Un deochi a reuşit să intre în casa noastră şi să devasteze totul. Am crezut în viaţă, am crezut

în curaj şi în răbdare. Dar totul s-a prăbuşit în câteva clipe. Sunt superstiţioasă, ca mama. Ea îl pomenea mereu pe Profetul nostru preaiubit şi îmi spunea

că el credea în deochi. Îi sfătuia pe credincioşi să iubească înţelepciunea şi să respingă invidia. Ochiul invidios, ochiul gelos, ochiul rău ne dă târcoale

şi, de îndată ce găseşte o fisură, pătrunde în intimitatea noastră, în casa noastră, în secretele noastre. Ştiu, omul este în esenţă rău, dar, ca o bună

musulmană, speram în ajutorul şi ocrotirea lui Dumnezeu pentru a trăi în pace. Dumnezeu şi Profetul său ne-au uitat. Sau ne-au pedepsit încă din timpul

vieţii. Cerul s-a despicat şi un fulger a venit să sfâşie cearşafurile albe ale vieţii noastre paşnice. Asta-i tot. Un blestem, o mânie a cerului.

Îmi aduc aminte de vremea când casa tocmai fusese construită. Ne-am pus toate economiile în ea. Ne-au ajutat şi familiile noastre. Soţul meu, chinuit de

un sentiment de vinovăţie moştenit de la părinţii săi, îmi zicea: „o cărămidă din două poartă semnul corupţiei. Într-o zi, casa o să cadă pe noi şi o să

primim ce merităm”. Încercam să-l conving că ţara noastră a introdus corupţia în relaţiile dintre oameni. Salariile foarte mici ale funcţionarilor publici

încurajează pe toată lumea să se descurce într-un fel sau altul. Cred chiar că, într-o zi, l-am auzit pe tata amintind ce declarase un ministru puternic:

dacă salariile sunt mici, atunci marocanii să se ajute reciproc şi să completeze direct ceea ce statul nu le poate oferi funcţionarilor publici...

Mesajul era clar, corupţia face parte din obiceiurile noastre.

El era înţepenit în principiile lui şi recunosc că mi-a fost destul de greu să-l conving să se alăture cohortei uriaşe a celor care se împacă până la urmă

cu principiile.

Azi-dimineaţă, aveam inima strânsă. Pentru a-mi potoli

durerea, am deschis camera Samiei. Asta nu mi se mai

întâmplase de ceva vreme. Lucrurile ei sunt încă acolo.

Camera este aşa cum a lăsat-o ea în ziua tragediei. Am deschis

dulapul. M-am uitat la rochiţele ei; am luat una, mi-am lipit-

o de faţă şi i-am inspirat mirosul. Mirosul fiicei mele. Parfumul

vieţii sale. Urmele secretelor ei. Am luat o cămaşă şi am

mirosit-o ca pe o floare. M-am aşezat pe marginea patului şi

am plâns mult timp. Simţeam că mă uşurează. Inima nu-mi

mai era strânsă. Dar tot mă durea, mă durea în adâncul fiinţei

mele.

Nu ştiu cum fac alţii, eu nu reuşesc. Sunt zdrobită, amputată, lovită sălbatic, anihilată şi trebuie să continui să mă prefac, pretinzând că trăiesc, că-mi

tratez bolile, că am grijă de soţul meu care se crede bolnav, că mă gândesc la copiii mei, că-mi imaginez viitorul care va fi plin de goluri. Pământul

s-a cutremurat sub picioarele mele şi o prăpastie m-a atras în adâncul ei. Mărturisesc că am cedat cu uşurinţă forţei care m-a dus acolo. Mă gândeam că,

lăsându-mă în voia ei, acceptând-o fără să mă zbat, aş termina cu suferinţa.

În momentele de mare luciditate, mă întreb cum oare cuplul nostru, pornit să îmbătrânească în pace şi înţelepciune, a devenit o monstruozitate. Atâta ură,

atâta încrâncenare! Nu ne caracteriza. Acum iadul nostru este bine stabilit, s-a adaptat, s-a obişnuit cu stările noastre tot mai rele, s-a acomodat cu

maniile noastre, cu slăbiciunile noastre şi, de asemenea, cu voinţa noastră morbidă de a spune rele, de a face rău. Şi nu văd cum să procedăm altfel, cum

să calmăm situaţia, cum să redevenim nişte oameni normali, iubitori, prietenoşi, generoşi şi, mai presus de toate, fericiţi că trăiesc.

3

MOURAD

Sunt mort. Mort de foame. Soţia mea nu mă mai hrăneşte. Nu m-a părăsit, doar a uitat să-mi dea să mănânc. Nu a uitat. A hotărât să mă lase să mor de foame.

E aici. Aici, la modul cumplit. Nu mă părăseşte. Zice că are grijă de mine. Zice multe lucruri care nu au nicio bază. Vorbeşte singură şi eu trebuie să-i

ascult delirul, altfel mă pedepseşte. Nu deschide frigiderul ca să nu fie tentată să consume ceea ce ne aduce fiul nostru. Păstrează mâncarea pentru că

este zgârcită. Întotdeauna a fost zgârcită. Şi, pe măsură ce a îmbătrânit, viciul i-a devenit feroce. Mănâncă pe ascuns. Calculează totul. Zice că suferă

cu mine, că ar fi meritat să aibă un soţ bogat şi generos. Sunt generos, dar nu bogat. Dau ce am şi nu acord atenţie cheltuielilor. Ceea ce îmi reproşează

după aceea.

Nu mai am puterea să mă ridic sau să protestez. Doar ochii mei vorbesc. Ea nu se uită la mine. Trece pe lângă mine fără să mă vadă. Nu mă deranjează. Dimpotrivă,

mă simt uşurat că nu mă vede. Mă odihnesc, fiindcă privirea ei mă apasă, grea de reproşuri şi insinuări.

Ieri m-a lovit. Un pumn în burtă. Nu mă aşteptam la asta.

Şi totuşi a îndrăznit. Era supărată. Când îşi iese din sărite, nu

mai ştie ce face. Aruncă obiecte incasabile, o carte, o pernă,

dar nu şi vasele. Numai avariţia îi poate domoli furia.

M-a lovit pentru că bolul cu lapte mi-a căzut din mâini. M-a lovit pentru că bolul este mai important decât starea mea.

Am rămas abătut. Mi-au dat lacrimile şi n-am reuşit să le opresc. Am plâns în tăcere. Din fericire, niciunul dintre copii nu a fost prezent. Să plângi

în faţa copiilor tăi este cea mai rea umilinţă. Ştie şi ea asta. Când ei vin să ne vadă, se vaită. Vrea să fie considerată mai bolnavă decât mine, începe

prin a mă denigra. Zice: „Tatăl vostru e bolnav, dar exagerează, face pe suferindul ca să fie compătimit, însă eu sunt foarte bolnavă şi nimeni nu-şi face

griji pentru sănătatea mea. Nu mai dorm. El doarme şi sforăie ca un taur. Nu mai suport”.

Trebuie oare să mai precizez că ea nu are nicio problemă cu somnul, că adoarme imediat ce pune capul pe pernă şi că eu îmi petrec noaptea observându-i

somnul profund? N-o să mă iau la întrecere cu ea pe baza bolii mele. Fiecare are partea lui de probleme.

Mi-e foame. Medicul a menţionat o problemă legată de anemie. Nu mai am putere şi energie. Slăbesc.

Înainte, când Fatema, menajera, venea să ne ajute, îmi dădea să mănânc pe ascuns, profita de momentele când soţia mea era absentă şi mă hrănea. Mâneam

bine şi mă simţeam mai bine. Dar ea a concediat-o. Ne costa prea mult. Nu ne permitem o menajeră pe care trebuie să o şi hrănim. Deşi... Nu o plăteam foarte

bine, dar ea fusese de acord să ne ajute în amintirea vremurilor trecute, când totul mergea ca pe roate.

Îmi pare rău după Fatema. Malika ştie asta. Chiar m-a bănuit că sunt atras de ea. Nu mi se mai scoală de mult, dar îmi place să mă uit la femei. Găsesc

mereu că au ceva agreabil, plăcut. Soţia mea ştie şi mă ceartă de fiecare dată când mă surprinde uitându-mă la o doamnă, indiferent de vârsta ei. Fatema

avea un piept frumos. Întotdeauna mi-au plăcut sânii femeilor. De altfel, datorită pieptului ei generos şi ferm m-am îndrăgostit de Malika. Tinerii nu

se vedeau înainte de nuntă. Se căsătoreau, apoi se vedeau. Am făcut şi eu ca toată lumea. Mama s-a dus la părinţii ei să-i ceară mâna. Înainte de asta,

o peţitoare lăsase la uşa lor un buchet uriaş de flori. Lucrurile se precipitaseră. Malika avea douăzeci şi doi de ani, o vârstă înaintată pentru căsătorie.

Eu eram cu doi ani mai mare.

Trebuie să mă opresc din reflectat. Ea apare furioasă. Urlă la mine:

— Unde mi-ai ascuns telecomanda?

N-am ascuns nimic. Nu răspund. Ea ţipă şi mai tare.

— Nu ştiu unde e telecomanda. O faci intenţionat, încerci să mă enervezi, faci orice ca să-mi ies din fire, ca să pierd serialul. Eşti un bolnav, un vicios,

un pervers...

Nu zic nimic. Închid ochii şi mă adâncesc în gândurile mele. Strigătele ei ajung la mine, dar violenţa lor e atenuată. Am reuşit să construiesc un zid

din beton şi fier între ţipetele ei şi mine. Mi-a luat mult timp să reuşesc, pentru mine e ca o frontieră care mă apără de ea.

Am observat că, de la o vreme, nu-mi mai spune pe nume.

Nu-mi mai spune nicicum. Zice „tu”. O dată mi-a folosit

numele de familie. M-a făcut să râd. E ciudat să-ţi auzi soţia

adresându-ţi-se pe numele de familie, ca şi cum ai fi un străin.

De fapt, am devenit un străin. Nu recunosc nimic. Sunt acasă, dar nu mă simt acasă. Ştiu că este casa noastră, căminul nostru, dar pereţii şi covoarele

nu-mi amintesc de nimic. Nu-mi pierd memoria, dar să spunem că am memoria decalată. Nu sunt în largul meu. Îmi pun întrebări. Ea habar n-are. În orice

caz, n-ar înţelege problema. M-ar crede nebun. S-a mai întâmplat. Odată am îndrăznit să glumesc că subsolul nostru e cavoul familiei. Am vrut să spun că

nu se întâmplă nimic viu în această casă. S-a ridicat, a dus degetul arătător la tâmplă, l-a răsucit şi mi-a răspuns: „Eşti nebun, ştiam eu, trăiesc cu

un nebun, asta-i culmea!”

Sunt străin de corpul meu. Într-o bună zi m-am trezit întrebându-mă cui îi aparţine trupul pe care îl port. Eram convins să port trupul altuia. Noroc că

nu i-am spus soţiei mele, ar fi sunat la balamuc.

M-am uitat mult timp în oglindă. Faţa îmi amintea de cineva cunoscut. Dar erau prea multe riduri şi mai ales o impresie de înfrângere săpată în carne.

Mi-am încreţit fruntea, am căscat ochii, mi-am trecut mâna de mai multe ori peste obraji, impresia că sunt altcineva persista.

Am o cicatrice pe braţul stâng din cauza unui vaccin prost

făcut. Mi-am scos cămaşa şi am căutat-o. Dispăruse. M-am

aşezat pe marginea căzii şi am decis să mă arăt gol în faţa

Malikăi. În funcţie de reacţia ei, aveam să mă lămuresc.

M-am dezbrăcat, păstrându-mi, din pudoare, chiloţii pe mine. Ţipătul ei a fost atât de puternic, încât vecinii au început să bată cu pumnii în peretele

comun.

— Ştiam că nu eşti în toate minţile, dar acum ai depăşit orice limită. Ce vrei? Ce încerci să-mi spui? Sper că n-ai de gând să profiţi de farmecele mele.

A izbucnit în râs şi a adăugat:

— Bietul meu prieten! Ai făcut bine că nu ţi-ai scos chiloţii. Nu e nimic în ei; de ani buni nu mai e nimic, n-a mai rămas nici măcar o umbră de bărbăţie

în tine. Hai, du-te, îmbracă-te şi nu-mi mai face glume de-astea.

Are dreptate. Penisul meu a murit de mult timp, în fine, îmi serveşte la urinat, nu-i tocmai rău. Penisul meu, ea l-a mâncat, l-a înghiţit după ce l-a

zdrobit ca pe o legumă prea coaptă. Cuvintele ei sunt atât de răutăcioase, încât mă afectează profund. Le alege bine.

Soţia mea este urâtă. Totuşi, cândva a fost frumoasă.

Timpul şi încercările vieţii au urâţit-o. Nu este urâtă din punct

de vedere fizic. Pieptul s-a păstrat bine. Fesele au rămas tari.

Dar faţa este o catastrofă. Sufletul i se reflectă atât de clar

acolo. Nu mai ştiu cine a spus: „începând de la patruzeci de ani, eşti răspunzător pentru faţa ta”, dar avea dreptate. Léo Ferré cânta: „Când e mişto, totul te-ajută...” Se referea la mutră.

Şi când te gândeşti că am fost îndrăgostit nebuneşte de această femeie! Să te însori cu o tânără despre care nu ştii nimic era foarte excitant şi, evident, riscant. I-am spus mamei că poate să aleagă ea pentru mine, mă cunoştea foarte bine. Un singur lucru mă îngrijora: o să aibă timp să vadă defectele miresei?

Iar mama mi-a ţinut o lecţie: „Fiule, perfecţiunea nu aparţine lumii ăsteia; numai Dumnezeu e perfect. Noi avem calităţi şi defecte, suişuri, coborâşuri, culori care merg de la lumină la întuneric... Femeia asta o să fie ce-o să faci tu din ea, totul depinde de tine, de voinţa şi de dorinţele tale. Când m-am măritat cu tatăl tău, nu-mi imaginam nici pe departe cât de bun poate să fie. N-a ridicat niciodată mâna la mine, iar tu promite-mi că n-o să fii niciodată violent cu soţia ta. Când apare o problemă, trebuie să vorbiţi, da, să discutaţi, apoi trebuie să găseşti timp pentru a înţelege ce se întâmplă în mintea celuilalt. Se spune că femeile sunt complicate, nu-i adevărat, cu femeile e simplu, trebuie să ai grijă de ele întotdeauna. Pe când cu bărbaţii... Dumnezeule, cât sunteţi de complicaţi, nu ştiţi niciodată ce vreţi...”

Dorinţa a dispărut dintr-odată. S-a întâmplat la scurt timp după ce a început treaba cu plicurile. Într-o seară s-a plâns că nu e satisfăcută în pat sau doar foarte rar. Striga: „Pot să număr pe degetele de la o mână de câte ori ai fost bărbat, bărbat adevărat, nu prăpăditul care ai devenit”.

Prăpădit! Un lucru firav, lipsit de atitudine. O chestie care atârnă. Un membru flasc şi fără consistenţă. Un corp moale, vâscos. Aşa mă vedea ea. Bietul de mine!

Nu am răspuns. Mi-am simţit sexul micşorându-se până când a dispărut. Ea stătea acolo, cu picioarele depărtate, cu mâinile în şolduri, cu părul despletit şi cu salivă în colţul gurii. Din acel moment am început să ridic un zid între noi.

4

MALIKA

În ciuda tuturor lucrurilor, nu-mi imaginez că aş trăi fără soţul meu. Aş fi vrut să-i fiu prietenă, dar nu are simţul prieteniei. Dragoste? Oh, e o poveste

veche. Nu ştiu cât a durat. Un an? Doi? Nu-mi amintesc. S-a terminat brusc, într-o seară, s-a întors de la birou, şi-a pus pijamaua, apoi s-a culcat pe

o saltea în salon. Am crezut că e bolnav şi nu vrea să-mi strice somnul. Pe atunci adormeam repede şi dormeam bine. În cazul lui, mereu a fost mai complicat.

Începe prin a citi, apoi ascultă muzică, stinge veioza şi aşteaptă să adoarmă. Uneori stă treaz toată noaptea. „ore întregi”, mi-a spus, „aştept un tren

care nu vine sau care a ajuns în altă gară”. Povestea asta cu trenul m-a enervat. La noi trenurile vin rareori la timp, de ce să nu iei un autobuz, există

o grămadă; au aer condiţionat şi televizor la care se dau seriale turceşti sau braziliene, dublate în araba dialectală, se servesc băuturi reci şi chiar

pacheţele cu chipsuri. Dar el, încăpăţânat, aşteaptă un tren. Unii aşteaptă marea iubire, el se mulţumeşte cu un tren! Casa noastră este construită pe

terenul unei gări dezafectate, i-am spus-o de atâtea ori. Nu vrea să ştie nimic. E ciudat.

După aceea am dormit singură. La început, mi-a convenit,

chiar mi-am găsit un fel de pace, dar pe termen lung a devenit apăsător şi mai ales de neînţeles. Am vrut să discut cu el despre noua situaţie. Şi-a pus

căştile pe urechi şi a închis ochii. Lucrurile erau clare.

Copiii nu-şi dădeau seama de nimic.

Totuşi, pe acest om, pe acest soţ, l-am aşteptat mult timp. M-am născut la sfârşitul anilor ’50. Tangerul internaţional despre care îmi vorbea tata se

transforma. Oraşul nu mai întorcea spatele restului Marocului. Dar existau încă bancheri, oameni de afaceri la limita legalităţii, bandiţi şi, pare-se,

spioni. Ştampila de „oraşul internaţional” nu a dispărut brusc.

Tata mă ducea să ascult cântăreţi de jazz la cazinoul

spaniol; nu plătea, fiindcă portarul, care era unul dintre

prietenii lui, ne lăsa să intrăm după ce începea spectacolul.

Duminica aveam voie, împreună cu surorile şi fraţii mei, să

mergem la cinematograful Roxy, unde rulau filme americane

MGM în versiunea originală. Vorbeam mai multe limbi sau, cel puţin, le masacram bucuroşi. Aveam vecini francezi, spanioli, italieni, unii evrei, alţii catolici. Am deschis ochii spre o lume plină de diversitate. Tata avea o prăvălioară în oraşul vechi, chiar în faţa bisericii, în mare parte frecventată de spanioli. Nu ne lipsea nimic, dar tata ne învăţa să fim economi. Îmi amintesc că aveam becuri de intensitate scăzută acasă. Era întuneric tot timpul la noi. Mă obişnuisem cu acest tip de lumină slabă. Ni se interzicea să lăsăm apa să curgă în timp ce ne făceam toaleta. Doar masa de prânz era importantă. Puţină carne, multe legume şi citrice. Vinerea aveam dreptul să mâncăm pui. Mama îl tăia în patru bucăţi şi îl pregătea cu multe legume. Când ni se întâmpla să avem oaspeţi (foarte rar), mama, la sfatul tatei, nu gătea suficient carnea. Mereu mă întrebam de ce carnea e tare, aproape necomestibilă. Mama o recupera pentru a face tajine toată săptămâna. Ar fi trebuit să-mi dau seama. Tatei nu-i plăceau oamenii care cheltuiau fără măsură. Zicea: „Sunt nişte inconştienţi”. Îi dădeam dreptate. Şi eu urăsc risipa. Mă duceam cu mama să-mi cumpăr materiale ieftine şi îmi făceam singură rochiile.

Acest mod de viaţă mi se părea satisfăcător. Nu ştiam dacă tata e cumpătat din necesitate sau avar din voinţă. Oricum, rezultatul era acelaşi. Ne spunea

adesea: Una peseta es una peseta. Îmi venea să-i răspund: „Evident!”

Eram trei surori şi doi fraţi. Acasă domnea o pace care ne învăluia într-o plictiseală oarecum dulce. Principiul era să refuzăm invitaţiile pe care ni

le făceau rudele sau vecinii. Dacă acceptam să luăm prânzul sau cina la ei, am fi fost obligaţi să întoarcem invitaţia, ceea ce ar fi implicat cheltuieli

pe care părinţii mei nu le-ar fi tolerat. Trăiam între noi şi nu aveam nevoie de nimeni. Am ajuns să înţeleg că tata are un calculator în ochi şi, de asemenea,

în inimă. Cunoscuse Războiul Rifului şi Al Doilea Război Mondial. Ştia ce înseamnă foamea şi lipsurile.

Sora mea cea mare, Zohra, trebuia să se mărite cu un văr cu care se întâlnea pe ascuns. Se vedeau în zilele de sărbătoare, îşi trimiteau scrisori care

treceau prin mâinile Wardei, o fostă sclavă de culoare, bătrână, pe care unchiul meu o adusese din Guineea înainte de război. Ea făcea discret pe poştaşul

şi asta o amuza.

Nu era destul de bogat şi cheltuia cu largheţe banii moşteniţi de la tatăl său, care strânsese o avere importând articole din surplusul armatei americane

imediat după război şi făcând comerţ cu Africa. În ochii tatei, nici nu se punea problema ca Zohra să se mărite cu acest „inconştient”. Zicea: „O să ne

ruineze”. Mama a făcut câteva demersuri şi i-a propus fiicei sale să se mărite cu un profesor cure trăia modest. Pentru părinţii mei, el era ginerele ideal.

Modest sau chiar sărac, asta nu obliga familia să facă multe cheltuieli nici pentru nuntă, nici pentru restul. Aşa se face că Zohra, deşi îndrăgostită

de vărul ei Nouredine, s-a căsătorit cu Abdesslam, un învăţător care abia trăia de azi pe mâine. Ea s-a împotrivit făcând greva foamei, dar autoritatea

tatei, întărită de sprijinul necondiţionat al mamei, a sfârşit prin a-i înfrânge rezistenţa. Când pomenea de dragostea ei pentru Nouredine, mama se înfuria:

„Dragoste? Te crezi într-un film american? Crezi că-l iubeam pe tatăl tău înainte de căsătorie? La noi, dragostea vine după, niciodată înainte, avem o

dragoste construită pe raţiune şi pe obişnuinţă. O să vezi, o să-l uiţi repede pe Nouredine al tău, mână-spartă şi vulgar”.

Zohra a fost nefericită toată viaţa, nu că soţul ei nu s-ar fi purtat frumos, dar ea nu-l iubea şi a ajuns să se revolte, adâncindu-se într-o depresie

destul de serioasă. Pe vremea aceea ţi se aplicau electroşocuri la spitalul de nebuni. Tratamentele au distrus-o şi, în cele din urmă, au ucis-o. Mama

a pus boala ei pe seama deochiului aruncat de familia vărului. Cât despre tata, el nici măcar n-a suferit, mulţumindu-se să spună: „Asta este voia lui

Allah! Cine sunt eu să o pun la îndoială ?”

Cealaltă soră a mea, Ghita, s-a căsătorit cu un om sărac, un cizmar, şi şi-a acceptat destinul fără să se opună. Soarta Zohrei o afectase şi o speriase.

Era fatalistă şi nu protesta. Vorbea puţin. Când o întrebai despre viaţa ei, ridica privirea spre cer şi spunea: „Mulţumesc lui Dumnezeu! Aceasta este voia lui!” N-a avut copii. Nu şi-a imaginat nicio clipă că soţul ei ar putea fi steril. Avea convingerea că ea era de vină.

Când tata mi-a spus: „Te vei căsători cu Mourad, fiul unui prieten”, nu am reacţionat. I-a cerut mamei să-mi spună din nou acelaşi lucru. Nu-l cunoşteam şi am întrebat-o pe mama dacă poate să-mi facă rost de o poză ca să vad cum arată. Mi-a adus fotografia tip carte de identitate a unui tânăr în costum şi cu cravată care purta ochelari. Uitându-mă la portret, încercam să mă imaginez în braţele acelui necunoscut. Am simţit un pic de emoţie în stomac. Avea ceva care-mi amintea de idolul meu, cântăreţul Farid El Atrache. Nu arăta ca el, dar privirea îi era destul de blândă şi m-a făcut să mă gândesc la artistul egiptean căruia, după cum am aflat mai târziu, nu-i prea plăceau femeile. Zvonuri fără temei, lansate de un rival gelos.

Mourad, care făcuse studii de expert contabil, se ocupa din când în când de magazinul de îmbrăcăminte al tatălui său, situat într-un pasaj cu mare vad comercial din capătul străzii Siaghine. A fost fericit în ziua în care tatăl său i-a spus că s-a angajat la hotelul El Minzah. Comerţul nu mai mergea ca înainte. Mourad aştepta un post la Ministerul Echipamentelor, care avea un birou în Tanger. Îşi cumpărase o maşină de ocazie, un Mercedes negru, pe care îl scotea duminica pentru a merge la plaja din Forêt Diplomatique, pe malul Atlanticului. Faptul că avea o maşină îl îngrijora pe tata. I-a spus mamei:

„E semn rău. Maşina înseamnă libertate, este începutul ispitelor. Cine ştie dacă n-o să irosească banii tatălui său cu călătorii în care să-şi invite prietenii

şi să le ofere vin sau bere?” Mama l-a liniştit, informându-l că mama lui ţinea cheile de la Mercedes şi i le dădea doar dacă ştia ce intenţionează el

să facă.

Chiar înainte de logodna noastră, părinţii mei mi-au permis

să ies cu el la o plimbare pe munte, însoţită de mama.

Onoarea trebuia să fie în siguranţă. Nici nu se punea

problema să ne atingem unul pe altul înainte de noaptea

nunţii. Când a oprit în faţa unei cafenele la Spartel, mama a

propus să admirăm peisajul stând în maşină. Mourad a

insistat să ne invite să bem ceva la cafenea. Mama a refuzat

politicos, dar ferm. A scos din geantă un termos şi pahare şi

ne-a servit cu cafea cu lapte, pe care o pregătise înainte să

plecăm. Adusese şi prăjituri de casă. Am privit cum soarele

apunea pe un cer de un roşu frumos şi am băut cafea în

tăcere. Mi-era ruşine, dar Mourad ştia că familia noastră are

reputaţia de a fi zgârcită.

5

SAMIA

1 octombrie 2000

Stau pe marginea patului. Port un tricou lung care îmi serveşte drept pijama. Perdelele sunt trase. Simt o nevoie pe care nu pot s-o controlez, aceea de

a-mi lua caietul pe care îl folosesc ca jurnal şi de a începe să scriu. Sunt slabă şi palidă; mă uit din când în când la sânii mei. Nu-s grozavi.

Nu ştiu de ce. Să scriu, da, dar ce? Nu am birou. Scriu pe

genunchi, instalată în pat. Am căpătat obiceiul să stau în

această poziţie când înnegresc paginile caietului meu. Este un

simplu caiet de şcoală. Are desenat pe copertă un leu. Se uită la mine, eu fac o grimasă, el nu se mişcă. Pe spatele caietului e tabla înmulţirii. Nu văd legătura dintre leu şi cifrele bine aliniate. Asta e. Am în faţă o pagină goală. Nu este chiar albă. Să spunem că este mai degrabă albicioasă, de un alb murdar. Hârtie reciclată. Folosesc un stilou, un cadou de la directorul Revistei de poezie. Mi l-a oferit într-o zi când ieşeam de la liceu. Mi-a spus: „Tu eşti poetă, se vede imediat; uite, îţi dau acest stilou ca să scrii poezie, nimic altceva decât poezie”. Apoi a plecat. Am rămas surprinsă. Cum de ghicise că îmi place să scriu versuri? Foarte ciudat. Trebuie să umplu stiloul cu cerneală. Simt cuvintele urcând în mine ca o răsuflare fierbinte. Trebuie să iasă. Casa este liniştită. Mama doarme, susţine că nu doarme niciodată suficient din cauza tatei, care sforăie. Aşa că recuperează în timpul zilei. Tata trebuie să fie la cafenea cu colegii. Casa este întunecată şi inima mi-e părăsită de lumină.

Am împlinit şaisprezece ani acum câteva luni. Părinţii mei, prea ocupaţi să se certe din cauza unor fleacuri, au uitat de ziua mea de naştere. De ale fraţilor

mei nu uită niciodată. Nu contează. Am sărbătorit aceşti ani cu poezie. De când l-am descoperit pe Paul Eluard, nu mai citesc romane. Prefer poezia. Am

auzit zilele trecute, la un post de radio francez, pe cineva afirmând că „doar poezia va salva lumea”. Trăiesc în această lume şi mă bazez pe poezie ca

să mă salveze de plictiseala şi de mediocritatea societăţii.

Oamenii îşi petrec tot timpul judecându-i pe alţii. Când mă duc la mătuşile mele în vizită, păstrez tăcerea, refuzând să particip la linşajul unuia sau

altuia, linşaj pe care îl practică pline de zel. Două lucruri le obsedează: banii şi sexul. Pe cât de neobosit disecă preţul ţesăturilor sau al puilor,

pe atât de metaforic discută când vine vorba despre regulat. Mama evită să abordeze acest subiect, dar vorbeşte tot timpul despre bani. Normal, ţine de

educaţia ei. Când se întâmplă s-o însoţesc la piaţă, îmi e ruşine. Se târguieşte pentru orice. Îmi spune: „Să ştii că un bănuţ e un bănuţ şi, dacă într-o

zi ai nevoie de el, nimeni, ascultă la mine, nimeni nu ţi-l dă!”

Când citesc poezie, mă simt uşoară, am impresia că zbor, că plutesc deasupra oraşului. Mă cred o vrabie care zboară repede, dar foarte atentă la ceea ce

caută. Poezia mă scoate din această încăpere, din această casă întunecată, din acest oraş ros de ipocrizie. Poezia ca răspuns, ca apărare, ca spirit de

evadare.

Ştiu, poezia este viaţă, este viaţa mea, este ceea ce mă face să vibrez. Iau trenul de noapte, închid ochii şi mă las legănată de ritmul regulat al trenului,

care înaintează cu viteză maximă în toate nopţile lumii.

Ultima dată trenul m-a lăsat într-un vis. O ţară albă. Cerul şi pământul erau zugrăvite în alb. O lumină strălucitoare mă orbea. Păşeam pe nişte fraze

caligrafiate pe pământ. Auzeam o muzică stridentă care, în cele din urmă, m-a trezit.

Scriu, apoi şterg sau rup foaia. Scriu ceea ce cred eu că este poezie. Evoc lucruri simple din viaţa mea. Povestesc ce trăiesc, ce simt, ce sper, ce aştept.

Poezia este secretul meu. Nimeni nu ştie ce scriu. Sunt timidă. Nu vorbesc cu nimeni despre această pasiune. Totul este consemnat în jurnalul meu. Mă obsedează

gândul că într-o zi mama mi-ar descoperi caietul şi l-ar citi.

N-ar înţelege nimic. Ea este directă, lipsită de imaginaţie şi nu respectă libertatea copiilor ei. Consideră că îi aparţinem şi că are toate drepturile

asupra noastră. Scriu în franceză, dar şi în arabă.

Până acum, nimeni nu a avut acces la jurnalul meu.

Numai

un poet, un mare poet sau un editor ar putea să-l citească.

Dacă Éluard ar mai fi fost în viaţă, aş fi făcut totul ca să-i

trimit încercările mele de poezie. Tata le-ar putea citi, dar îi
este atât de frică de mama, încât este capabil să-mi facă o
scenă şi să-mi citeze un verset din Coran care îşi bate joc de
poeţi. Deja mi-a spus odată: „Şi poeţii! Ei sunt urmaţi doar de
cei care se rătăcesc!”

un poet, un mare poet sau un editor ar putea să-l citească.

Dacă Éluard ar mai fi fost în viaţă, aş fi făcut totul ca să-i

trimit încercările mele de poezie. Tata le-ar putea citi, dar îi
este atât de frică de mama, încât este capabil să-mi facă o
scenă şi să-mi citeze un verset din Coran care îşi bate joc de
poeţi. Deja mi-a spus odată: „Şi poeţii! Ei sunt urmaţi doar de
cei care se rătăcesc!”

un poet, un mare poet sau un editor ar putea să-l citească.

Dacă Éluard ar mai fi fost în viaţă, aş fi făcut totul ca să-i

trimit încercările mele de poezie. Tata le-ar putea citi, dar îi
este atât de frică de mama, încât este capabil să-mi facă o
scenă şi să-mi citeze un verset din Coran care îşi bate joc de
poeţi. Deja mi-a spus odată: „Şi poeţii! Ei sunt urmaţi doar de
cei care se rătăcesc!”

1 Coranul, traducere de George Grigore, Herald, Bucureşti, 2009; toate citatele coranice sunt preluate din această ediţie (n. tr.).

Rătăcită, aşa sunt şi mi-o asum. Sunt Éluard, Aragon, Ahmed Chawki, cel numit „ prinţul poeţilor” în lumea arabă, Mahmoud Darwich, Rimbaud, Baudelaire.

Le învăţ pe de rost versurile şi mă simt pe deplin fericită când rememorez poezia lor.

Când viaţa face zgomot de umbră şi de bani,

Când e reflexie într-o oglindă fără luciu

Mă ridic şi păşesc în durerea nopţii

Tristeţea mea e sora aplecată asupra unui război de ţesut Amintirile unei vieţi pe care nu am trăit-o

Apar ca nişte copaci smulşi pentru a face focul...

6

MOURAD

Simt că totul se degradează în mine. Am nevoie să schimb aerul şi am, de asemenea, nevoie să merg la doctor, o durere surdă s-a instalat în mine de multă

vreme. Nu trebuie să uit să-mi iau medicamentele pentru tensiune arterială, pentru aritmie, pentru multe alte afecţiuni.

Pe măsuţa de cafea, soţia mea şi-a înşirat cutiile cu medicamente. Le-am numărat. Unsprezece cutii şi un flacon. Este dovada ştiinţifică a faptului că

este mai bolnavă decât mine. Nu vreau să-mi expun medicamentele pe care sunt obligat să le iau în fiecare zi. Nu-mi place toată această chimie care ajunge

să distrugă corpul. Refuz să mă pretez la acest joc ridicol. Îmi cunosc problemele de sănătate, nu fac din ele o chestiune publică. Mă uitam la cutiile

de medicamente şi făceam un mic calcul: dacă ar înghiţi toate tabletele dintr-odată, poate ar deveni amabilă şi grijulie. Departe de mine ideea de a o

vedea murind din cauza unei supradoze chimice. Nu, n-am ajuns încă acolo.

Ea apare adusă de spate, mergând anevoie, cu încheieturile mâinilor la nivelul şoldurilor, transpiră, geme puţin, vrea să- mi spună că suferă şi că trebuie

să mă ocup de ea. Ştiu că

exagerează, ştiu că îşi pune în scenă durerea, mai ales artroza. Nu vorbeşte, îmi aruncă priviri pe care trebuie să le interpretez. Sunt obişnuit cu genul

ăsta de folclor. Iau o carte şi mă cufund în lectură. Asta o enervează, mai-mai să cadă, scoate un ţipăt şi sfârşeşte prin a urla:

— Da, ţi se rupe de starea mea, citeşti în timp ce eu am nevoie de ajutor, mi-e rău, nu mă mai ţin pe picioare, mă doare îngrozitor, iar ţie puţin îţi

pasă, egoistule!

Nu răspund. Ştiu că joacă teatru. Se trânteşte pe canapea chiar în faţa mea, cu capul dat pe spate. Cred că plânge sau simulează plânsul. Îi cunosc tactica.

Să dramatizăm, să culpabilizăm, să atragem atenţia. N-am niciun chef să mă ocup de ea. De când a început să pretindă că e grav bolnavă, am înţeles că nu

trebuie să intri în jocul ei.

O las să geamă şi continui să citesc. De fapt, mi-e greu să mă concentrez. Mă deranjează, prezenţa ei este apăsătoare, circul ei mă oboseşte. N-o mai privesc

ca pe o soţie, nu mai cred că am vreo datorie faţă de ea. Ea este înfrângerea mea. Ştiu că sunt răspunzător pentru ceea ce a devenit. Lucrurile ar fi putut

să se desfăşoare altfel şi chiar să ne facă fericiţi. Dar soarta era plină de capcane. Ar fi trebuit să bănuiesc.

A aţipit. Sforăie. Profit de ocazie pentru a-i pune toate medicamentele într-o cutie de pantofi. O să înţeleagă că nu mă las păcălit de teatrul ei.

Menajera n-a venit azi-dimineaţă. E ciudat. Trebuie să fi

luat vreuna dintre bolile noastre. Aici, la noi, e spital. Acolo,

chiar lângă bucătărie, se află farmacia. Noi doi suntem o

companie mică, al cărei scop este să consume cât mai multe

medicamente. Soţia mea este convinsă că un medicament, cu

cât este mai scump – ceea ce o întristează profund –, cu atât

este mai eficient. Însă nu are nicio dorinţă de a se vindeca. De

la tragedie încoace, principala ei ocupaţie este să fie bolnavă.

Asta-i starea pe care o preferă, pe care o scoate în evidenţă.

Trebuie să fie compătimită. E metoda ei de a lupta contra

deochiului. Fiecare privire care se opreşte asupra ei este

capabilă să-i agraveze răul. Face totul pentru ca nimeni să nu

o invidieze. Nu-i nimic de invidiat. O viaţă limitată, redusă la

puţine lucruri. O suport pentru că nu pot face altfel. Nu am

unde să mă duc, unde să mă refugiez. Copiii nu vor să audă

de problemele noastre. Ne vizitează mai mult din datorie decât

din dorinţă. Mama lor îi întâmpină făcându-i responsabili

pentru starea ei. De multe ori ei regretă că au venit. Ea nu le place pe soţiile lor. Zice: „Nevestele nu-i lasă să vină să mă vadă. Am făcut totul ca să-i cresc bine, să fie recunoscători. Nu mai sunt ai mei. Ele i-au acaparat. I-au înghiţit. Femeile marocane sunt groaznice. La început, numai lapte şi miere, apoi, după ce pun mâna pe ei, se schimbă, triumfă. Elimină tot, m-au eliminat şi pe mine, dar eu sunt dură, nu m-am născut ieri, ştiu totul, le-am văzut venind. Ca urmare, copiilor mei le pasă mai mult de soacrele lor decât de propria mamă”. Nu sunt departe de a-i da dreptate, dar nu o fac. Şi eu am crezut că, după ce ies la pensie, copiii mei o să aibă grijă de mine. Dar într-o zi am avut o revelaţie, mi-a sărit în ochi un lucru evident, ceva care mi s-a arătat cu o claritate teribilă: copiii noştri nu ne aparţin. Acest adevăr m-a rănit. Am calculat greşit gândindu-mă că e firesc ca ei să se ocupe de mine şi de mama lor. Apoi am învăţat să admit că au viaţa lor, problemele lor şi că noi am devenit nişte poveri. Nu îi învinovăţesc. Mă întristează, dar asta e situaţia. În ceea ce o priveşte pe mama lor, ea nu poate să înţeleagă acest lucru.

Îmi amintesc un film japonez minunat, alb-negru, în care un cuplu în vârstă face o călătorie de la de la Kyoto la Tokyo pentru a-şi vedea copiii. Este un film din anii ’50, cred că se numeşte Călătorie la Tokyo. Se potriveşte perfect cu realitatea noastră marocană. Când îşi întâlneşte copiii, cuplul îşi dă seama că aceştia s-au îndepărtat de ei. Soţii suferă din cauza asta. Astăzi fac şi eu aceeaşi constatare.

Azi am decis să o ignor. Dacă trece prin faţa mea, n-o să mă uit la ea. Dacă vorbeşte cu mine, n-o să-i răspund. Dacă urlă,

o să-mi astup urechile. Astăzi este o zi pentru mine. Doar pentru mine. Ea nu există. Oricât s-ar agita, ar ţipa, ar face pe muribunda, n-o să mă clintesc. Am hotărât. M-aş putea închide în cămăruţa din pivniţă care-mi serveşte drept birou, dar este prea umedă, risc să mă doară articulaţiile. O să rămân la locul meu, în faţa televizorului meu, o să schimb canalul şi o să urmăresc o dezbatere despre războiul din Yemen. Ea urăşte politica. Nici nu mă gândesc să cedez şi să mă uit la serialele ei libaneze sau egiptene ieftine. Pentru ea, viaţa ar trebui să fie ceea ce vede pe ecran. Case decorate cu un gust îndoielnic, personaje machiate excesiv, femei făcute şi refăcute de chirurgia estetică. De mult n-am mai urmărit informaţiile din lumea arabă. Ştiu, nu cred că am pierdut mare lucru. Arabii se sfâşie cu brutalitate şi cad în mod constant în capcanele întinse de americani. Aşa a fost pierdută Palestina, Egiptul a ajuns o corabie în derivă cu un dictator la comandă, Arabia Saudită se lasă jefuită de americani şi terorismul în numele islamului continuă să se dezvolte.

Pe vremuri, mă interesa cel mai mult să discut despre politică. Îmi plăcea să citesc ziarele dimineaţa şi să vorbesc cu colegii de birou. Era singurul

lucru despre care puteam vorbi. În timp ce-mi făceam treaba, comentam ştirile. Apoi dezbăteam cât ţinea pauza de prânz. De când m-am pensi-onat, nu găsesc

pe nimeni cu care să vorbesc. În niciun caz cu soţia mea, care nu are nicio idee despre ce se întâmplă în lume. Înainte asta nu mă deranja, ea avea universul

ei, eu îl aveam pe al meu, coabitam într-o mică singurătate care mă apăsa din când în când, fără să se transforme în dramă.

Uneori, îmi smulge din mâini ziarul pe care-l citesc şi îmi aminteşte că este de faţă şi că trebuie să-i respect prezenţa, îi dau dreptate, ridic ziarul,

îl împăturesc şi îi propun să jucăm cărţi. Asta o enervează şi mai tare. Strigă: „Să jucăm cărţi? De ce nu baba-oarba?” De unde o fi scos povestea asta

cu baba-oarba? Trebuie să o fi văzut la televizor.

Dacă într-o dimineaţă nu-mi fac griji cu privire la evoluţia

bolilor ei (sunt diverse, numeroase şi, mai ales, imaginare), se

înfurie şi mă pedepseşte: „Azi, pentru că mă ignori, n-o să

gătesc, n-ai decât să te duci la Abdelmalek să mănânci un

sendviş”.

Abdelmalek a fost primul marocan care a adus sendvişul în Tanger. Se întâmpla la începutul anilor ’60. Sendvişul lui ajunsese faimos pentru că era mare,

bun şi variat. Familii întregi stăteau la coadă pentru a mânca sendvişul Abdelmalek.

Ea ştie că urăsc sendvişurile. Îmi place să stau la masă, să mănânc în linişte, fără să mă grăbesc. Pentru mine este un moment important.

Nu reuşesc să-mi dau seama când s-a transformat viaţa noastră într-un infern. Bineînţeles, a avut loc tragedia, totuşi infernul datează de mai mulţi ani.

7

MALIKA

Am păstrat o amintire frumoasă a nunţii noastre. Vara anului 1985 a fost deosebit de blândă. Nici călduri mari, nici vânt dinspre est. Familia lui Mourad

nu era nici numeroasă, nici prea exigentă, ceea ce le convenea de minune părinţilor mei. Tata ţinea în mână carnetul roşu în care nota toate cheltuielile.

Îşi stabilise un buget şi trebuia să facă totul ca să nu-l depăşească. Ba chiar încerca să facă şi nişte economii. Mama era de acord cu el, deşi uneori

voia să salveze aparenţele. Mica petrecere a mers bine. Darurile au fost de calitate. Asociatul tatei ne-a oferit un frigider. Soţul meu era fericit şi

destul de intimidat. În prima seară, mi-a scos rochia cu delicateţe şi m-a mângâiat îndelung. Simţeam în el un fel de teamă, probabil la fel ca a mea.

Ne lipsea experienţa, eu eram virgină, iar el trebuie să fi avut câteva relaţii cu servitoare sau chiar cu prostituate, aşa îmi imaginam. Părea destul

de bine dotat. Mângâierile lui erau blânde. Şi-a acordat timp să-mi descopere trupul, l-a sărutat fără grabă şi mi-a şoptit cuvinte dulci ca acelea pe

care le auzisem în unele cântece egiptene, înainte de momentul decisiv, era nervos, apoi a pătruns în mine şi eu am ţipat scurt.

Sângele cursese pe cearşaf. Eram liniştiţi. Eu ştiam că n-am

de ce să mă tem. Niciun bărbat nu se apropiase de mine. El nu făcea mare caz de asta. Chiar mi-a zis: „O să fie mulţumiţi, onoarea lor e intactă!"

În dimineaţa următoare, mama a luat cearşaful, cu strigăte

de bucurie. Virginitatea mea, onoarea mea, onoarea lor. Totul

era în siguranţă, iar noua viaţă putea începe. Am auzit

youyou

2

şi laude închinate profetului nostru. Totul mergea

bine. Soţia era fără pată. Soţul era bărbat adevărat. Petrecerea

putea să continue.

2 Strigăte lungi, ascuţite şi modulate, pe care femeile din ţările arabe şi din unele ţări din Africa le scot în anumite împrejurări, în general, pentru

a-şi exprima bucuria (n. tr.).

În timp ce Mourad a plecat la hamam, femeile din familie m-au vizitat şi mi-au pus întrebări foarte jenante. O verişoară m-a întrebat ce dimensiune are

sexul soţului meu, alta mi-a şoptit ceva la ureche ca să afle dacă m-a lins. Curiozitatea lor nu avea limite. Nici mama n-a fost mai delicată. M-a întrebat

direct: „E bine motivat? E bărbat adevărat?" Din pudoare, nu am răspuns. I-am spus doar că nu are de ce să-şi facă griji. Una dintre mătuşile melc, cunoscută

pentru gura slobodă şi pentru vulgaritatea ei, mi-a zis: „Te-a..." Mama i-a acoperit gura cu mâna, ghicind ce voia să întrebe.

În primele luni am locuit cu părinţii mei. Totul mergea perfect. Eram îndrăgostiţi şi nu vorbeam despre altceva.

Mama mă învăţase croitorie. Mă specializasem în caftane

tradiţionale. Datorită relaţiilor de familie aveam comenzi.

Soţul meu era contabil la asociatul tatei. Era serios şi apreciat.

Am rămas însărcinată la trei luni după nuntă, îmi aduc

aminte de bucuria lui Mourad. A cântat, a dansat, a bătut din

palme.

Dragostea a venit încet, nu a fost dragoste la prima vedere. Mă gândeam: „Vom învăţa să trăim împreună, poate să ne iubim, altfel va fi un dezastru pe

care va trebui să ni-l asumăm până la sfârşit”. În familia noastră nu se divorţează, este un fapt, un principiu; mergi până la capăt, chiar dacă este un

iad; dacă nu cumva el decide să mă repudieze pentru că nu aş reuşi să-i nasc un fiu, aşa se întâmplă dintotdeauna.

Mama mă avertizase: „Să rămâi cât mai repede însărcinată!” Şi adăugase cu un dram de ironie: „Apoi îl îngreunezi, îi faci trei sau patru copii, în felul

ăsta o să fie blocat, n-o să se poată mişca şi o să-l păstrezi pentru totdeauna. Îţi repet ce mi-au spus mama şi bunica atunci când m-am căsătorit cu tatăl

tău. Ştii bine că în ţara asta femeia nu are drepturi, aşa că-şi impune alegerile şi se descurcă cu ce-i oferă viaţa!”

Îngreunezi! Nu mi-a plăcut deloc cuvântul. O povară, o greutate, doar asta însemna să ai copii? I-am urmat totuşi sfaturile...

Când eram abia logodiţi, eu şi Mourad am făcut o nebunie.

Aşa cum am spus, relaţiile noastre erau foarte stricte, iar

părinţii mei mă lăsau să ies cu el doar vinerea, după

rugăciune. De cele mai multe ori, ne plimbam de-a lungul

falezei, pe Avenue d’Espagne, mâneam îngheţată la

Valenciana şi apoi mă ducea imediat direct acasă. Dar într-o

zi mi-a spus că mergem să petrecem puţin timp la un prieten

de-ai lui. Am înţeles că nu era aşa atunci când a împins uşa

unei pensiuni spaniole pe bulevardul Pasteur. I-a strecurat o

bancnotă portarului, iar acesta i-a dat o cheie. Am refuzat să-

l urmez. Nici nu se punea problema să rămân singură cu el

într-o cameră de hotel. Vedem asta în filme, dar eu nu sunt actriţă, de altfel, ca să faci meseria asta, trebuie să fii un pic târfă. M-a tras de braţ, m-a implorat, mi-a zis că intrăm doar să bem o limonadă în linişte. În final, am cedat. Odată ajunşi în camera cu obloane închise, m-a cuprins de talie şi recunosc că m-a luat un fel de ameţeală, aproape să leşin, i-am simţit sexul tare şi m-a inundat dorinţa, nu mai ştiam unde mă aflu sau ce fac. Cu toate acestea, am păstrat bine în minte ideea de a rămâne virgină până la căsătorie. Mi-a ridicat rochia şi m-a mângâiat între coapse. L-am împins cu toată puterea, deşi simţeam o plăcere neaşteptată. Era o luptă inegală, în care, pe de o parte, îl împiedicam să meargă mai departe şi, pe de altă parte, rezistam ca să nu cedez unei dorinţe satanice. A fost ciudat şi, în acelaşi timp, destul de plăcut. Am strigat şi atunci el s-a îndepărtat şi mi-a cerut scuze. Mi-am aranjat hainele; am observat o pată pe şliţul lui. Când să ieşim din cameră, un bărbat îmbrăcat în gri, cu o cămaşă roasă la guler şi o cravată prost legată, gri sau maro, nu mai ştiu, şi-a scos portofelul în care avea legitimaţia de poliţist. I s-a adresat lui Mourad:

— Cine este această femeie?

— Logodnica mea.

— Aveţi contract de căsătorie?

— Nu, dar tocmai am făcut actele, plănuim să ne căsătorim în această vară.

— Aha! Şi tu crezi că o să înghit povestea asta? Ştii că articolul 490 interzice relaţiile sexuale în afara căsătoriei consumate?

— Nu, nu ştiam.

— Îţi baţi joc de mine. Haideţi amândoi la secţie!

Am început să plâng, implorându-l să ne lase să plecăm.

— Îmi fac doar treaba. Am fost anunţaţi de oameni cinstiţi; faceţi de ruşine societatea. Ştiţi câţi ani de închisoare riscaţi?

Mourad a spus brusc:

— Putem să aranjăm.

— A, bine! Cum? Să-i spui judecătorului că vă plimbaţi prin grădina publică? Nu, nu ţine.

Mourad a scos din buzunar toţi banii pe care îi avea, două sau trei bancnote de o sută de dirhami. S-a lăsat tăcerea, o tăcere lungă în timpul căreia mi-am

ţinut respiraţia. Ruşinea. Am văzut pete roşii pe gâtul logodnicului meu. Poliţistul se prefăcea că se gândeşte, se uita la bancnote, întorcea capul, apoi,

ca un hoţ, s-a apropiat de Mourad şi i le-a smuls cu o mişcare bruscă şi violentă.

— Data viitoare, faceţi-o la voi acasă! Nerăbdarea o să vă bage în belea.

Apoi a dispărut. Când am ieşit din pensiune, Mourad l-a aruncat o privire furioasă portarului, apoi am plecat în fugă.

Da, eram nerăbdătoare. Îmi petreceam timpul visând la momentul în care mă voi dărui bărbatului meu în toată legitimitatea. A fost ultima noastră ieşire

de vineri. El îmi scria poezii de dragoste destul de emoţionante, uneori în arabă, alteori în franceză. Eu nu puteam să scriu versuri atât de frumoase.

Nivelul meu şcolar se rezuma la o diplomă. Am renunţat la liceu din cauza părinţilor mei, care îşi făceau griji tot timpul pentru mine. Eram doar trei

fete într-o clasă de treizeci de elevi. Acest amestec îl nelinişteа pe tata. În ceea ce o priveşte pe mama, îi părea rău că abandonez studiile, dar nu

intenţiona să se opună unei decizii luate de soţul ei.

8

SAMIA

13 octombrie 2000

Cei doi fraţi ai mei vor să mă joc cu ei. N-am chef de joacă. Nu mai sunt copil, cel puţin aşa simt. Mi se întâmplă să mă întreb de unde provine această

seriozitate. Nu sunt nepăsătoare, nu sunt precum ceilalţi, la şcoală am cele mai bune note fără să fac niciun efort, ceea ce mi-a atras gelozii absurde,

nu m-am jucat niciodată cu păpuşile, Bărbie mi se pare ridicolă, văd lumea aşa cum este, nu foarte frumoasă, şi, în acelaşi timp, nu-mi pierd speranţa

de a-mi vedea cândva părinţii trăind în pace, veseli şi fericiţi.

Visurile mele nu sunt fabuloase. Le limitez la o categorie pe care o numesc „posibil”. Nu visez să merg pe Lună sau să întâlnesc un „prinţ fermecător”.

Care-i treaba cu acest prinţ? Farmecul nu le este dat în mod obligatoriu prinţilor. Visez, de exemplu, să cresc într-un mediu liniştit. Nu suport sărăcia

care se manifestă peste tot în oraş. Prea mulţi cerşetori, prea mulţi copii abandonaţi, prea multă nedreptate. Mama îmi spune că asta este voia lui Dumnezeu

şi n-avem ce face! Dumnezeu serveşte drept scuză. Am numărat zilele trecute, de acasă până la liceu, şapte cerşetori, inclusiv două femei, fiecare cu câte

un bebeluş expus pentru a trezi mila.

Şi ştiu că poezia nu poate face nimic în această privinţă. Mă refugiez în cuvinte pentru a nu suferi la vederea acestui spectacol. Tata îmi tot repetă

că sunt un copil precoce. Este ceea ce eu numesc „seriozitatea mea”.

L-am văzut mai devreme pe bărbatul care mi-a oferit stiloul. I-am zâmbit. Mi-a dat un ziar şi mi-a spus: „Poate că într-o zi poeziile tale vor fi publicate

pe prima pagină, într-o zi. Deocamdată munceşte, cuvintele sunt periculoase, trebuie îmblânzite...” I-am mulţumit şi am plecat aproape alergând.

Revista de poezie este o foaie mare pliată în două. Citesc textele publicate. Nimic extraordinar. Nu înţeleg de ce poeziile sunt însoţite de fotografiile

acestor tineri autori. Majoritatea sunt fete. Mă miră că găsesc portretul lui Ghizlane, verişoara mea. Habar n-aveam că scrie poezii. Le-am citit şi le-am

recitit. Mi se par confuze şi cam naive. Ghizlane este o fată drăguţă, mai mare decât mine cu doi ani. Ştiu că părinţii ei se plâng că iese prea des în

oraş. I s-a dat voie prea devreme să aibă un prieten. Părinţii mei n-ar accepta aşa ceva. Am încercat o dată să o apăr în faţa părinţilor mei, dar n-am

auzit decât judecăţi neîntemeiate.

Mama chiar o suspectează că are o relaţie cu un bărbat însurat. A aflat asta la hamam, adevărata cameră de ecou a oraşului. Aici, trăim gândindu-ne tot

timpul la ceea ce ar putea spune oamenii. Părerea celorlalţi despre tine este o obsesie. Ne este teamă să nu fim arătaţi cu degetul, să nu fim ţinta unor

insinuări de natură sexuală.

Fiul vecinului nostru a fost arestat de doi bărbaţi îmbrăcaţi în civil, care pretindeau că sunt ofiţeri de poliţie. Este în ultimul an la liceu. Mama mi-a

spus: „Face politică. În ţara asta, a face politică înseamnă a nu-l iubi pe regele nostru preaiubit! “ Se referă la Hassan al II-lea, care n-a binevoit

niciodată să viziteze Tangerul.

Părinţii lui nu au nicio veste despre el. Se tem că e vorba despre o dispariţie planificată, aşa cum se întâmplă adesea în cazul opozanţilor. Dar e un

puşti, n-are nici măcar şaptesprezece ani. Poliţiştii afirmă că îl caută. Susţin că nici ei, nici jandarmeria nu l-au arestat.

Mă gândesc adesea la el. Mă întreb: „Şi dacă într-o zi dispariţia lui va fi confirmată?” Ce oroare! într-o dimineaţă a reapărut, nonşalant, refuzând să

spună unde fusese. Cred că a fost amestecat într-o problemă legată de droguri.

Tata a profitat de ocazie ca să-mi ţină o lecţie: „Vezi tu, fata mea, aici suntem într-o ţară în care, câtă vreme nu te ocupi de politică, trăieşti bine.

Dar, dacă într-o bună zi te hotărăşti să te revolţi, să te opui regelui nostru preaiubit, atunci faci politică. Şi, la noi, să faci politică înseamnă să

te situezi în afara societăţii, iar acolo lucrurile merg foarte rău, aşa că învaţă bine la şcoală şi nu-ţi bate capul cu restul. Săraci au existat întotdeauna,

n-o să schimbi tu faţa lumii”. I-am atras atenţia că vorbeşte despre o epocă apusă. I-am reamintit că noul rege o să schimbe toate acestea. Era tânăr,

era frumos, era hotărât, era în special un om modern. Tata a oftat şi mi-a

zis râzând: „Eşti îndrăgostită...”

Să schimbi faţa lumii cu nisip şi cuvinte

Să urci pe munte mergând cu spatele

Dar această viaţă este plină de gropi

De fântâni de cenuşă şi capcane

Umblu cu ochii deschişi

Fiindcă ştiu că omul este bun

Şi doarme atât de rău...

9

MOURAD

Sunt un om supărat. Uneori simt că sunt chiar rănit. Slăbiciunea mea în faţa Malikăi m-a făcut pe jumătate bărbat. Dacă astăzi sunt în această stare, dacă

relaţiile noastre au devenit toxice, vina este, în principiu, a mea.

La câteva luni după căsătorie, datorită unui concurs lansat de Ministerul Echipamentelor, am părăsit compania asociatului socrului meu şi am intrat în

administraţia publică. Am devenit un funcţionar serios, respectat şi chiar invidiat. Salariul nu era grozav, dar îmi asigura stabilitatea financiară. Malika

susţinuse această schimbare. M-am gândit la început că, la fel ca mine, şi ea consideră că e de preferat să fii funcţionar al statului decât angajat într-o

companie al cărei viitor nu e sigur. Salariul meu era net superior la minister, iar asta îi plăcea. Am părăsit casa părinţilor ei şi noua noastră viaţă

era destul de satisfăcătoare. Malika făcea caftane, iar eu lucram într-un birou împreună cu doi colegi, dintre care unul se dădea în fiecare dimineaţă

cu un parfum care ne provoca migrene. Cu puţină diplomaţie, l-am convins să-l schimbe, dar nu l-am putut împiedica să fumeze în prezenţa noastră.

În oraş circulau cu insistenţă zvonuri cum că biroul 9, unde

fusesem repartizat, e „biroul cafelei”. Trebuie să vă explic.

Evident că nu aveam vreun aparat de preparat cafeaua. Dar,

pentru a sugera corupţia, oamenii spuneau „le place foarte

mult cafeaua”, unii adăugau: „cafeaua tare şi foarte grea”. Nu

înţelegeam la început cum o cafea poate fi grea. Cei doi colegi

ai mei râdeau de mine şi de integritatea mea, care li se părea

ciudată. Trioul nostru nu putea funcţiona fiindcă eu eram

grăuntele de nisip care bloca motorul aparatului. Aşa eram

eu, educaţia mea, moralitatea mea, etica mea, caracterul meu

nu lăsau loc corupţiei. Mă mândream cu cinstea mea

ireproşabilă. Iniţial, cei doi colegi au dat dovadă de răbdare,

unul din ei chiar îmi zicea: „Am trecut şi noi prin asta. O să

vezi, o să ajungi şi tu ca toată lumea. Deocamdată faci pe

eroul, te lăsăm să te convingi...” Celălalt spunea: „Dar de unde

vii? Doar nu eşti suedez!” Şi izbucneau în râs, un râs hidos,

de satisfacţie, deranjant.

Ridicam din umeri şi îmi vedeam de treabă. Atmosfera devenea din ce în ce mai neplăcută. Tipul care se parfuma dubla cantitatea pentru a mă face să mă

simt şi mai rău. Deschideam fereastra să aerisesc. El o închidea. Complicele său făcea întruna comentarii jignitoare pentru a mă irita sau a mă face să

cedez. Dar eu rezistam. Nu discutam despre asta cu nimeni. Şeful m-a chemat la el într-o zi ca să-mi ceară să dau dovadă de caracter marocan. M-am uitat

la el, uimit.

— Ce-i cu caracterul marocan? Nu sunt algerian.

— Mă înţelegi tu, fiindcă eşti o persoană bine-crescută,

refuzi să admiţi realitatea.

Mi-am menţinut poziţia, aşa că el mi-a explicat cum stăteau lucrurile:

— Un pic de flexibilitate, prietene. Fără flexibilitate, toată lumea ar muri de foame. Crezi că salariul de la stat ne permite să trăim decent? Ce salariu

ai? Trebuie să fii pe treapta trei, eşti căsătorit, îmi imaginez că ai copii sau că nu peste mult timp o să ai, aşa că gândeşte-te... citeşte printre rânduri...

L-am salutat şi am plecat abătut. Evident, ştiam toate astea, despre care tata ne vorbea tot timpul. Tocmai îmi terminasem studiile şi făcusem cerere pentru

paşaport. Completasem o grămadă de formulare şi, când depusesem dosarul, tata mă avertizase:

— Bietul de tine! Crezi că au să-ţi elibereze paşaport pe ochi frumoşi? Las-o baltă. Nu dispunem de mijloacele necesare ca să avem paşaport. Pentru a obţine

o copie după certificatul tău de naştere, a trebuit să-i strecor o bancnotă tipului, care mi-a dat-o imediat. Dar pentru un paşaport tariful e mult mai

mare, trebuie să... Prefer să nu iau în considerare posibilitatea. Las-o baltă, o să călătoreşti în ţara ta, Marocul e frumos şi sunt atâtea lucruri de

descoperit.

A trebuit să aştept un an întreg ca să obţin paşaportul.

Eram fericit, nu corupsesem pe nimeni. Dar, ca răzbunare,

funcţionarul a strecurat în el mai multe greşeli în numele meu,

data naşterii şi chiar numele părinţilor. Nu mă mai chema

Mourad, ci Marad, prenumele tatei fusese stâlcit, Hassan

devenise Hussein, iar mama era Foutaima în loc de Fatma. În

ceea ce priveşte data naşterii, tipul mă îmbătrânise cu doi ani!

Am trăit cu acest paşaport fals pentru o lungă perioadă. A fost preţul pe care l-am plătit în lupta mea încăpăţânată împotriva corupţiei.

Cei doi colegi ai mei au decis să schimbe tactica. Au devenit mieroşi, prudenţi, ceea ce mă agasa. Aveau nevoie de semnătura mea pe anumite dosare. Le

studiam serios, pe îndelete. De multe ori lipseau un document sau două. Refuzam să semnez până când actele respective nu erau aduse. Colegii mei închideau

ochii. Eu nu.

Când mă întorceam acasă, îi povesteam Malikăi, dar am remarcat că abia mă asculta. Nu-i înţelegeam atitudinea. Într-o zi, mi-a aruncat pantofii lângă pubelă,

strigând:

— Au o gaură în talpă.

— Da, ştiu, mă gândeam să-i duc la cizmar.

— Cizmarul n-o să-i poată repara; ai nevoie de pantofi noi, dar nu-ţi ajunge salariul. Nu vorbesc de mine, din fericire, eu câştig din croitorie destul

cât să-mi cumpăr cosmetice, dar nu putem continua să trăim ca nişte săraci.

— Şi cu salariul meu, tot săraci suntem!

— Ei bine, eu refuz. Refuz să trăiesc în mizeria asta. Îi urăsc pe săraci. Şi îţi spun clar: sunt săraci din vina lor. E valabil şi pentru tine.

— Ce propui?

— Ce propun? Să deschizi ochii! Pe ce lume trăieşti?

Am înţeles în acea zi cât de imensă îmi va fi singurătatea. Era normal să fie furioşi colegii de birou pentru că nu intram în jocul lor, dar să le dea

dreptate soţia mea era culmea!

Repetam acest cuvânt, „culmea”, ca şi cum aş fi căutat să mă liniştesc. Ea m-a auzit.

— Culmea? Cum adică? Nu sunt culmea, mă auzi, sunt dintr-o familie bună şi mult mai educată decât tine! Aşa că lasă insultele şoptite în barbă.

Era pe vremea când îmi lăsasem barbă ca să arăt viril.

Aşteptam primul nostru copil. Făceam eforturi pentru a fi agreabil, grijuliu, atent. Ea era prost dispusă tot timpul. Nu o acuzam, încercam din când în

când să fac câte o glumă. Într-o zi mi-a urlat în faţă:

— Eu n-am umor, nu sunt ipocrită!

Seara, când m-am apropiat de ea ca să facem dragoste, m-a respins:

— Mai întâi rade-ţi barbişonul ăla ridicol.

Ceea ce am făcut imediat.

A doua zi, ministrul meu, ministrul Lucrărilor Publice şi Echipamentelor, a venit să inspecteze biroul nostru. Purta mănuşi albe. Mi s-a părut ciudat.

La un moment dat, când a sosit guvernatorul, şi le-a scos ca să-l salute. Atunci am văzut ce ascundea. Avea vitiligo, pete albe şi rozalii. După ce a plecat,

am vorbit despre asta cu colegii mei. Au început să râdă.

Omul parfumat mi-a dat o explicaţie:

— Postul lui e cunoscut pentru cafea. Dar conştiinţa îl chinuie, îl pune în situaţii scabroase, iar asta se reflectă chimic prin apariţia acestor pete

care-l fac să arate ca o vacă.

Colegul său, considerând că nu e suficient de clar, a intervenit:

— E ca tine. La început nu accepta realitatea, apoi a intrat în rând. Iar aici rândurile, normalul înseamnă plicul strecurat într-o carte de bucate sau

într-o carte de buzunar pe care nimeni n-o citeşte. Fii atent, dacă nu-ţi schimbi atitudinea, o să ai, la fel ca el, o frumoasă piele de vacă!

10

MALIKA

Îmi iubesc soţul, dar nu ştiu cum să i-o spun sau să i-o arăt. Da, mă enerva când afirma că este integru şi că niciodată în viaţa lui nu s-ar atinge de

un ban murdar. Dar nu ştia sau nu voia să admită că e singurul ataşat de această integritate, care şi-a pierdut sensul într-o ţară unde corupţia a devenit

o economie paralelă şi indispensabilă. Copiii noştri au mers la şcoala publică. Mi-ar fi plăcut să le pot plăti studiile într-o instituţie privată. Dar

Mourad se opunea. Făcea temele cu ei şi nu mai termina cu laudele la adresa învăţământului public.

Din cauza lipsei sale de flexibilitate, abia dacă ne ajungeam cu banii. El zicea: „sunt cinstit într-un mediu corupt; sunt cinstit pentru că asta îmi permite

să dorm bine”.

Ne lipseau atâtea. Îi reproşam asta şi mărturisesc că am avut momente când îmi venea să-l pocnesc. Da, să-l bat pentru că era încăpăţânat şi rupt de realitate.

În principiu, educaţia mea ar fi trebuit să mă îndemne să-l felicit şi să-l sprijin în lupta sa împotriva putregaiului care cangrena ţara. Dar sunt realistă.

Aşa că, în ziua în care verişoara mea şi-a cumpărat o centură de aur tradiţională, mi-au dat lacrimile. Ştiam cât câştigă soţul ei, ştiam că primeşte bani

ca judecător. Toată lumea ştia. Se vorbea chiar despre tarifele lui. Îşi

angajase un fel de agent care îi contacta pe clienţi şi le propunea să le aranjeze afacerea în schimbul unei anumite sume. El nu părea amestecat în tranzacţie.

Nimeni nu putea să-l bănuiască sau să-l acuze că primeşte bani. Bineînţeles că, din punct de vedere moral, condamnam asemenea practici. Dar soţul meu nu

era judecător, era un contabil mărunt, care trebuia să-şi pună semnătura pe documente ce le permiteau oamenilor să-şi construiască proprietăţi. Îi tot

spuneam că n-o să facă rău nimănui. Pe când judecătorul îi priva de dreptate pe cei nevinovaţi. Era cu totul şi cu totul altceva.

A existat dragoste între noi. În primii ani, ne-am înţeles bine în cea mai mare parte a timpului. El era blând şi eu eram tandră. El era atent şi eu eram

foarte grijulie cu el. El era elegant şi eu eram frumoasă, pentru că eram îndrăgostiţi unul de celălalt. Nu se întorcea niciodată acasă cu mâna goală.

Întotdeauna, o floare, nişte fructe, o mică bijuterie, o ţesătură.

Când i-am spus că sunt însărcinată, a fost nebun de bucurie. A îngenuncheat şi mi-a sărutat pântecul. I-am observat lacrimile de pe obraji. Îmi amintesc

noaptea în care am poftit la banane. Pofta unei gravide nu poate aştepta. A plecat în oraş la două dimineaţa şi s-a întors după o oră cu un kilogram de

banane.

Mourad era un bărbat minunat. Eu eram bună şi făceam totul pentru ca fericirea noastră să fie strălucitoare şi trainică.

11

MOURAD

Veşti bune! Malika, în ciuda stării sale, a acceptat să se ducă să pregătească trusoul de nuntă al unei nepoate la care ţine foarte mult. Voi putea să

mă bucur de o zi, poate chiar şi de o noapte de pace. O linişte nesperată. Voi putea să mă odihnesc şi, mai ales, să fac tot ce-mi trece prin cap fără

să-i aud comentariile tăioase. Ca un copil de ziua lui, încep să-mi alcătuiesc în minte o listă cu ce voi face. Datorită plecării ei, mă simt mai bine

şi casa, de asemenea, se odihneşte. Pereţii şi mobilierul, plantele şi covoarele, totul arată bine. Îi mulţumesc acestei nepoate care a avut ideea genială

de a-mi da o zi de concediu, o zi de permisie, ca un prizonier căruia i se acordă o ieşire pentru bună purtare.

Pe la ora zece, Malika s-a îmbrăcat, şi-a pus djellaba şi a aşteptat-o pe sora ei, care locuieşte în Vieille Montagne, să o ia cu maşina. De când a sunat

la uşă, inima mi-a tresărit şi am început să zâmbesc ca un idiot.

Primul lucru pe care l-am făcut a fost să mănânc. M-am

aşezat în bucătărie, am deschis frigiderul şi am scos tot ce-mi

doream. Am pus felii de pâine în prăjitor şi am desfăcut un

pachet de unt. Îmi place să mănânc pâine caldă cu unt. Ştiu,

este rău pentru colesterol. Dar un punct în plus sau în minus

la valoarea colesterolului nu mai contează pentru mine. Mi-

am făcut o cafea bună. I-am inspirat aroma şi m-am simţit

fericit.

Apoi, mi-am făcut puţin toaleta, mi-am schimbat lenjeria de corp şi cămaşa. Mi-am scos costumul vechi, pe care îl port la ocazii speciale. Mi-am pus cravata

Hermes dăruită de soţia unui dezvoltator imobiliar care fusese la Paris, apoi m-am instalat în salon, după ce am deschis ferestrele. Am scos un trabuc

pe care îl ascunsesem cu mult timp în urmă şi l-am aprins. Am fumat în salon cu o plăcere extraordinară. Mi-am turnat puţin coniac. Eram în al nouălea

cer. Durerile îmi dispăruseră. La fel şi oboseala.

După un timp, m-am uitat în agendă şi am decis să o sun pe Zoulikha, prima mea iubire, prima şi ultima mea iubire. Trebuia să ne căsătorim, dar tatăl ei

a făcut totul pentru a ne despărţi. Eram student pe atunci şi nu aveam nicio situaţie materială. Cum aş putea să uit ziua în care am fugit împreună şi

ne-am petrecut noaptea într-un hotel din Ceuta? în dimineaţa următoare, mama Zoulikhăi a venit să-şi ia fiica şi m-a ameninţat că o să depună plângere

la poliţie pentru corupere de minori. Aveam doar un an mai mult decât ea şi eram, de asemenea, minor.

Din cauza poveştii noastre, familia ei a părăsit Tangerul şi n-am mai avut veşti de la Zoulikha.

Abia mai târziu am aflat că s-a măritat cu un om de afaceri

din Nador, probabil un traficant de kif

3,

că are trei copii şi că

3 Un fel de canabis consumat în Maroc şi Algeria (n. tr.).

s-a îngrăşat. A rămas văduvă destul de devreme şi s-a

recăsătorit cu un colonel de armată care lucra în provinciile

din sudul Marocului.

Din ce auzisem ultima oară, divorţase şi se mutase în casa părinţilor ei din Tanger.

Îmi tremura mâna când am luat receptorul şi am format vechiul număr. Eram sigur că nu mai există şi că n-o să răspundă nimeni. Dar mi-am încercat norocul.

La al treilea apel, o voce familiară a răspuns:

— Cine e?

— Eu.

Au urmat câteva momente de tăcere, apoi un hohot de râs, al cărui secret doar ea îl ştia. Am început şi eu să râd. La mai bine de patruzeci de ani de la

despărţirea noastră, aveam aceeaşi dorinţă de a râde şi de a vorbi unul cu celălalt. Am făcut schimb de banalităţi, apoi mi-a mărturisit că, la fel ca

mine, era obsedată de noaptea noastră la Ceuta.

— M-am gândit adesea la călătoria aia, la seara şi la noaptea petrecute în oraşul marocan ocupat de Spania. Ştii, n-am dus-o rău, dar parfumurile, râsul,

cuvintele acelei nopţi nu se compară cu nimic.

— Şi eu îmi amintesc! Am revăzut filmul fugii noastre de o

mie de ori şi îmi place să rememorez fiecare detaliu. Ca, de

exemplu, gustul acelei tortilla pe care am mâncat-o plajă. Şi

apoi o văd pe mama ta dimineaţa, la recepţia hotelului, mă

văd pe mine tremurând în faţa ei, încercând să-i explic că ne

iubim. A răspuns foarte nervoasă: „Ce mai e şi poveste asta de

dragoste? Vă credeţi într-un film?”

Deodată, am simţit tăcerea de la celălalt capăt al firului. Zoulikha a murmurat:

— Mourad, îţi mulţumesc că m-ai sunat.

— Nu închide, avem atâtea să ne spunem...

— Da, dar trebuie să închid, e ora pentru rugăciune.

Am fost surprins şi dezamăgit. Devenise credincioasă, ea, care critica toate religiile, care adesea se îmbrăca provocator, ea, rebela, frumoasa, superba

îndrăgostită de dragoste şi de sex, devenise musulmană practicantă! Nu-mi reveneam. Am pus receptorul la loc şi am rămas abătut, năucit, incapabil să-mi

recapăt buna dispoziţie. O emoţie puternică m-a copleşit. Am simţit o durere de stomac teribilă. Şocul de a-i auzi râsul, urmat de chemarea la rugăciune.

Am închis ferestrele, am golit scrumiera, mi-am scos costumul, mi-am pus pijamaua şi m-am aşezat în fotoliul meu vechi ca să mă uit la televizor. Era un

imam care ţipa la bărbaţii şi femeile ce se abat de la calea virtuţii. Avea o faţă de o urâţenie insuportabilă, genul vicios, care face totul pe ascuns.

Se credea înaintea unui public docil şi binevoitor. Mă irita. Am oprit televizorul, am luat un ziar vechi care zăcea pe jos şi am citit informaţii care

nu mai prezentau niciun interes.

Amintirile sunt rele. Nu ştiu unde se cuibăresc sau cum

revin la viaţă pentru a ne spune că sunt doar petale sau rouă

care dispare îndată ce deschidem ochii. De aceea urăsc

nostalgia, chiar dacă dorinţa de a mă lăsa pradă ei apare din

când în când.

Există în subsolul nostru o oglindă destul de veche, cumpărată din piaţa de vechituri de la Tétouan. Se pare că ar fi aparţinut unei familii de evrei care,

de la o zi la alta, au decis să plece în Israel. Vânzătorul mi-a spus povestea lor. Marocul şi-a pierdut evreii şi este o pierdere uriaşă. Şi-au părăsit

ţara, pământul, casa pentru a merge să-şi refacă viaţa într-un stat care i-a primit atât de rău. Când mă gândesc la asta, mă simt trist pentru că am fost

lipsiţi de o parte importantă a culturii şi patrimoniului nostru.

Din aceste motive îmi place oglinda în mod deosebit. Mă uit la ea şi mă întreb câte amintiri a păstrat. A fost martora multor scene şi petreceri. O întreb

şi îmi imaginez că memoria ei se goleşte la picioarele mele. Am impresia că oglinda plânge. Însă eu sunt cel care are ochii plini de lacrimi. Nu mai ştiu

dacă tristeţea mea provine de la oglindă sau de la telefon. Îmi mut privirea când la un obiect, când la celălalt şi simt cum creşte în mine dorinţa de

a mă acoperi cu un cearşaf şi de a dormi ca şi cum aş fi în Toscana, vara, la umbra generoasă a unui smochin. Durerile de stomac mă determină să mă ridic

de mai multe ori pentru a merge la baie.

Mă doare spatele. Mi-e greu să mă ridic. Am chef să fac o

plimbare de-a lungul falezei şi să beau un ceai la Continental,

care nu s-a schimbat. Oare amintirile mi s-ar şterge dacă aş

sta pe o bancă, cu faţa spre port? Aş vedea cele trei catarge ale

Olandezului Zburător apărând în depărtare? Nu, mai bine îl

ascult pe John Coltrane. Cu el, îmi iau zborul şi mă poartă

spre ceruri mai îngăduitoare decât cele promise de religii.

Coltrane se numără printre acele fiinţe excepţionale care vin

pe lume pentru a alina tristeţea oamenilor, apoi pleacă brusc.

A murit în 1967, la vârsta de 41 de ani.

Din când în când revăd Pandora, în care Ava Gardner joacă rolul unei femei fatale. Orice bărbat care se îndrăgosteşte de ea ajunge să-şi piardă viaţa într-un

mod tragic. La sfârşitul filmului, obosită de acest destin morbid, ea se aruncă în mare şi înoată în direcţia unui vas care aşteaptă în larg, vas al cărui

căpitan este nimeni altul decât cel pe care legenda îl numeşte Olandezul Zburător. După cum susţine legenda, „i se permite să trăiască o viaţă umană timp

de şase luni, o dată la şapte ani. Blestemul va fi ridicat numai dacă o femeie va accepta să moară pentru el din dragoste”.

Îmi place să mă identific cu acest căpitan enigmatic, eu, care nu ştiu să înot şi care mă tem de apă. Asta e, ai ce fantezii poţi.

Malika s-a întors seara târziu. Am auzit-o văitându-se ca de

obicei. Nimeni nu reuşeşte să-i câştige bunăvoinţa. Spunea că

nepoata ei s-a îngrăşat şi că logodnicul pare un băiat destul

de drăguţ. A vorbit despre bani. N-am înţeles nimic din ce

zicea. Sunt departe, sunt în altă parte. Da, în Toscana, unde

vântul este răcoros şi somnul vine atât de uşor.

12

MALIKA

Samia a venit pe lume în 1984, în prima zi de primăvară. Am născut acasă. Hania, moaşa, este o prietenă de familie. Totul a mers bine. Tata cumpărase oaia

pentru botez. Notase în carnetul lui ziua şi ora naşterii, apoi, ca de obicei, greutatea şi preţul oii.

A avut loc o reuniune de familie restrânsă (ceea ce mama numea „primul cerc”). Mulţi dintre cei apropiaţi nu au fost invitaţi. Mourad încercase să negocieze

cu părinţii mei. Dar nu era nimic de făcut. Pretextau că nu e spaţiu suficient. Familia soţului meu a organizat o altă petrecere câteva zile mai târziu.

A venit multă lume. L-am auzit pe tata comentând pe un ton batjocoritor: „Ce risipă de bani, va trebui să-l convingem pe ginerele nostru să fie mai econom,

nu se ştie ce ne rezervă viaţa”.

Această naştere ne-a luminat casa. Salariul lui Mourad a

crescut uşor; iar integritatea lui nu mai era un subiect de

discuţie. În ceea ce mă priveşte, renunţasem să-l mai îndemn

să accepte plicurile, chiar dacă, în sinea mea, consideram

atitudinea lui prea rigidă. Fiind prea ocupată cu Samia,

încetasem să mai cos caftane. Duceam lipsă de bani. Mourad

îşi dădea seama că nu putem să ne descurcăm cu un singur

salariu.

Într-o zi a venit acasă crispat, nervos şi a pus un plic pe masa din bucătărie. Am înţeles că rezistenţa lui fusese în-frântă de realitate. În plic erau

bancnote, cam cât jumătate din ce câştiga într-o lună. Mi-a zis:

— E pentru cea mică, pentru pediatru şi ca să-i cumperi haine mai frumoase, chestii importate din Spania.

Nu am spus nimic, am pus plicul într-un sertar şi i-am propus o cafea.

— Nu, că pe urmă nu pot dormi.

Era într-o stare jalnică. Ceea ce făcuse contravenea edu-caţiei sale, principiilor sale. Îi era ruşine.

— N-o să mă mai pot uita în oglindă.

— Pentru câteva bancnote? Spune-ţi că recuperezi ceea ce

statul nu-ţi dă. Da, prietene, corupţia e o formă de recuperare.

Statul plăteşte nişte salarii de mizerie şi se bazează pe

contribuţia celor care au bani pentru a se ajunge la un

echilibru. N-ai de ce să te ruşinezi. N-ai făcut nimic greşit. Aşa

e ţara. Ea provoacă şi încurajează corupţia. Cred chiar că

regele Hassan al II-lea a spus-o într-unul dintre discursurile

sale în araba dialectală. El însuşi oferă plicuri miniştrilor săi.

Se pare că le zice: „Uite, ca să le cumperi cadouri soţiei şi

copiilor”. L-am văzut într-o zi la televizor făcând semn unui

bărbat în alb, care i-a înmânat un plic unui ministru, tot în

djellaba albă. Îţi spun şi îţi repet că statul a făcut corupţia

legală şi generală. Îţi dai «cama că un judecător care câştigă

abia cât să mănânce pe lăturate o să caute să profite de poziţia

iui. Normal. Nu? Nu crezi că e normal?

— Nu, nu-i normal. Ştii bine că putregaiul provoacă putregai. De aceea mă simt murdar.

— Atunci du-te şi te spală, fă un duş şi eu îţi pregătesc între timp mâncarea ta preferată.

O vreme, Mourad a început să citească seara Coranul. Ciudat. Probabil că nu se simţea foarte bine. Ai fi zis că încerca să fie iertat pentru că se alăturase

cohortei de oameni corupţi din Maroc. Sunt puzderie. Nu există niciun domeniu în care corupţia să nu facă ravagii. Chiar şi în educaţie. Evident, există

mai multe niveluri. Mourad se afla la nivelul de mijloc, cel care nu cântăreşte prea greu. Dar, cu timpul şi obişnuinţa, nu mă îndoiam că într-o zi o să

ajungă la nivelul potrivit, ceea ce ne-ar fi permis în cele din urmă să ne cumpărăm o casă mare, o maşină bună, bijuterii şi haine frumoase. Nu-mi pierdeam

speranţa că o să-l văd ajungând acolo destul de repede. Trebuia doar să treacă peste sentimentul de vinovăţie care îl chinuia permanent. Era blocat de

nişte frământări care-l făceau nefericit. Dar colegii lui nu-l vedeau aşa. Erau chiar uimiţi de ceea ce ei numeau „abilitatea” lui. Fiindcă, într-adevăr,

păstrase urme ale marii sale integrităţi. Nimeni nu îndrăznea să creadă că se lasă cumpărat.

După ce citea din Coran, îşi făcea abluţiunile şi se ruga. De

obicei, se ruga numai în Ramadan. Îi plăcea să respecte cu

stricteţe postul şi să revină la propriul sine în rugăciuni şi

meditaţii. În mod normal, Ramadanul este pentru noi o lună

aparte. Ne mişcăm uşor, cu capul aplecat, în această perioadă

care ne aminteşte că-i aparţinem lui Dumnezeu şi că îi suntem

total devotaţi. Aşa că, fără certuri, fără supărări, fără ţipete.

Îmi place cea de-a douăzeci şi şaptea noapte, când observăm stelele, gândindu-ne că Dumnezeu decide soarta fiecăruia. Este un ritual care ne linişteşte

şi ne face foarte bine.

Mourad s-a întors spre religie fiindcă cedase presiunii de a se purta ca toată lumea şi de a-şi uita principiile. Nu mai era faimosul grăunte de nisip.

Devenise un om oarecare. Se schimbase, dar pe mine nu mă deranja. În fond, nu făcea nimic greşit.

După rugăciune, o lua pe Samia în braţe şi îi spunea o poveste. Vorbea ca şi cum ea l-ar fi înţeles. Samia era calmă şi se agăţa cu mânuţele de cămaşa

tatălui ei.

Câteva zile mai târziu, am lăsat-o pe Samia la mama şi am plecat cu sora mea la Ceuta. O călătorie lungă şi neplăceri la vama spaniolă. Voiam să-i cumpăr

haine fiicei mele şi să profit de perioada reducerilor pentru a-mi oferi o rochie frumoasă.

Ceea ce îmi place la Ceuta este atmosfera de libertate.

Femeile sunt libere să vină şi să plece, să bea vin la terasele

cafenelelor, să fumeze şi să arate fericite. Cuplurile se plimbă

ţinându-se de mână; unii se opresc şi se sărută lung. Nimeni

nu-i deranjează, nimeni nu-i insultă şi, desigur, niciun ofiţer

de poliţie nu-i întreabă dacă sunt căsătoriţi sau nu.

În timpul acestei călătorii i-am surprins de mai multe ori, pe străzile oraşului, pe verişoara soţului meu şi pe logodnicul ei îmbrăţişaţi. Nu ştiau cum

să-şi mai ceară scuze. Se bâlbâiau, roşii la faţă de ruşine. Nadia m-a luat deoparte şi m-a implorat să nu le spun nimic părinţilor ei sau altcuiva. I-am

promis că o să păstrez secretul şi le-am urat o şedere bună.

Privind la viaţa din Ceuta, mi-am dat seama cât de limitaţi şi de prizonieri suntem noi, în special eu. Religia ne interzice să fim noi înşine. Suntem

supuşi islamului şi ascultăm de preceptele şi de poruncile lui. Aşa am fost educată.

În drum spre casă, mi-am luat fiica de la mama şi l-am informat pe Mourad despre întâlnirea cu verişoara lui. I s-a părut normal. I-am atras atenţia că

noi doi nu ne sărutam niciodată în public. Mi-a răspuns: „E normal!” Mi-am dat seama că subiectul nu-l interesa şi că trebuia să trec la altceva. Şi la

„e normal!”.

Aveam chef să fac dragoste, să închid ochii şi să-mi imaginez că ne aflăm în Ceuta, liberi printre oameni liberi. Dar starea de frustrare a lui Mourad

era descurajantă. Încă nu se împăcase cu ideea că cedase corupţiei. M-am gândit că se va obişnui cu timpul şi că, până la urmă, chiar îi va plăcea. El

ar fi avut planuri, iar noi am fi trăit în linişte şi confort. Nu, nu lux, doar un pic de confort, pe care ni l-ar fi oferit câţiva bănuţi invizibili.

13

SAMIA

20 octombrie 2000

Casa e mare, prea mare. Camera mea se află la primul etaj, e mică, dar suficientă pentru mine. A băieţilor e mai spaţioasă. Îmi place camera mea mică.

E refugiul meu, lumea mea, pajiştea mea, domeniul meu, fără cai, cerul meu, grădina mea. Când mă închid în ea, mă retrag din lume şi mă simt bine. Stau liniştită sau călătoresc. Nu mai simt prezenţa apăsătoare a părinţilor mei. Am decorat-o cu puţine lucruri. Fotografia unui apus de soare într-o ţară îndepărtată, Birmania, mi se pare. O poză cu mine când aveam doi ani. Un portret al Barbarei şi unul al lui Oum Kalthoum. Două dive pe care le ador şi pe care le ascult des, mai ales seara când nu mă ia somnul. Cântecele lui Oum Kalthoum durează fiecare mai mult de o oră. M-am lăsat legănată de ritmuri lente şi sfâşietoare. De multe ori adorm înainte de sfârşitul cântecului. Pe Barbara am descoperit-o datorită profesoarei noastre de franceză, doamna Lecourtier, care mi-a făcut cunoştinţă cu Éluard şi cu Prévert. Mi-a împrumutat cărţile lor. Am copiat poeziile şi apoi i-am înapoiat volumele. Mi-a oferit un CD cu aproape toate melodiile Barbarei, îmi place când evocă singurătatea, plictiseala. Şi mie singurătatea mi-a provocat uneori nopţi nedormite şi dimineţi sumbre şi a readus iarna în mijlocul verii. Mi-ar fi plăcut să o cunosc. Într-o zi, doamna Lecourtier ne-a pus să ascultăm în clasă L’aigle noir şi ni l-a explicat. Este vorba despre viol şi incest. Nu ştiam acest cuvânt. Ea ne-a explicat că la baza societăţii stă tocmai interzicerea relaţiilor sexuale între copii şi părinţi. Eram şocată. Cântecul ăsta mă sperie. Este compus şi, mai ales, interpretat din tot sufletul. De atunci urăsc păsările de pradă şi chiar am vorbit cu tata despre incest. A ridicat braţele şi mi-a spus: „Fiica mea, să ne ferească Dumnezeu de această ruşine! E bine că vă avertizează la

şcoală, e bine, fiica mea!”

Îmi fac patul, îmi spăl rufele, îmi curăţ camera, deschid fereastra să intre aer. Uneori, stau şi mă uit la oamenii care trec; îmi place să-mi imaginez

viaţa lor, frământările lor, momentele lor de fericire sau de suferinţă. Am văzut odată un bărbat, probabil un ţăran, bătând o femeie, soţia sau fiica

lui. Ea era foarte tânără, iar el, mult mai în vârstă. O lovea peste tot şi o insulta, numind-o târfă, fiică născută din adulter, fiica Satanei. Oamenii

se opreau, dar nu încercau să intervină. Am strigat la ei. Nimeni nu mi-a dat atenţie. În cele din urmă, femeia a apucat mâna care o bătuse şi a sărutat-o.

Trebuia să-i ceară iertare.

Altă dată am văzut o mamă care şi-a pălmuit copilul.

Copilul a fugit şi mama a început să plângă. De asemenea, îmi

place să o privesc pe bătrâna doamnă care iese la plimbare

însoţită de o femeie ce pare a fi servitoarea ei. Merge încet, se

opreşte şi priveşte spre cer.

Stau şi mă uit, mereu se întâmplă ceva. Într-o zi, un vânzător de sardine a început să cânte pentru a-şi lăuda marfa. Femeile au coborât să cumpere peşte

de la el. Îmi amintesc că a plecat dansând, pentru că vânduse tot. În acea zi am avut mare poftă să mănânc sardine aşa cum le pregăteşte mama, cu condimente

şi coriandru proaspăt. E mâncarea mea preferată.

Azi-dimineaţă, meşterul care ascute cuţite nu a avut noroc. Îşi anunţă prezenţa cântând la muzicuţă, o tradiţie veche, din epoca spaniolă. Dar nimeni nu

are cuţite de ascuţit.

Mai e şi vânzătorul de mărfuri fabricate în China, ceasuri, covoare de rugăciune, şaluri din material sintetic. Împinge cu greu un cărucior şi strigă ceva

imposibil de înţeles.

Casa noastră este situată într-un cartier rezidenţial, între

centrul oraşului şi şoseaua către Vieille Montagne. Cu timpul,

a devenit un cartier foarte frecventat. Vecinul nostru din

stânga e medic, iar soţia lui e farmacistă. Sunt discreţi. Cel

din dreapta e un judecător care a fost închis recent pentru

corupţie. Din fericire, fereastra mea nu dă spre şoseaua către

Vieille Montagne, adesea aglomerată de camioane. Aici toţi

şoferii claxonează. Imediat ce se face verde, reflexul lor este să

claxoneze, ca şi cum persoana din faţă doarme şi trebuie

trezită. Puţin mai jos, spre capătul cartierului Dradeb, se află

băcanul meu preferat. Vinde de toate şi de fiecare dată îmi

oferă un mic cadou spunându-mi: „Ai grijă de tine".

Într-o zi, când m-am întors de la liceu, am intrat în camera mea şi am ţipat aşa de tare, că am trezit-o pe mama, care dormea. A venit într-un suflet,

cu părul vâlvoi, urlând: „Ce s-a întâmplat, de ce ţipi?"

Däduse jos de pe pereţi portretele cântăreţelor mele preferate şi pusese în locul lor un ceas din plastic reprezentând Mecca. La fiecare rugăciune se aprindea

o lumi-niţă şi se auzea un muezin. O chestie fabricată în China, foarte urâtă.

L-am luat şi i l-am dat mamei, spunându-i că ar sta mai bine în camera ei. A început o discuţie absurdă despre religie, Dumnezeu, credinţă, iad şi paradis

etc. Nu voiam să am o ceartă de acest fel cu mama, care este o credincioasă naivă. Treaba ei, mie nu-mi pasă.

Seara, i s-a plâns tatei, care a tăcut. Le-am pus pe Barbara şi pe Oum Kalthoum la locul lor. Camera a redevenit universul meu închis, grădina, câmpia

şi pădurea mea. Mama nu a mai încercat niciodată să o decoreze după gustul ei.

Aş vrea să aduc marea aici, dar ştiu că este imposibil. Noroc că trebuie doar să cobor bulevardul Hassan al II-lea ca să ajung la golf, să stau pe o bancă

şi să mă uit la mare. O voi face într-o zi, dar nu singură.

Mi-e dor de vertij şi de focul pe care îl aprind cuvintele

Mi-e dor de sentimentul de a fi în gândurile unui poet,

Muzician, astronaut, căpitan de corabie

Sunt o frunză înroşită de soarele blând de toamnă

Sunt iubirea care aşteaptă portocalul şi cântul

Care îmi înghite durerea, tăcerile

Mi-e dor de lumina care răsare din inimi

Şi îmi arată calea

Singura pe care o caut

14

MALIKA

Întotdeauna am ştiut că mă înşală. O femeie, oricare i-ar fi sentimentele, observă destul de repede semnele infidelităţii. Aş fi putut să fac scandal,

să-l ameninţ că-l părăsesc, să-l denunţ public, să-i rup hainele preferate, să-i arunc la gunoi cărţile adnotate, dar nu, eu m-am prefăcut că nu bănuiesc

nimic, că nu ştiu nimic. Am preferat să nu fac nimic. Nu mă mai dorea. Nici eu pe el. Eram chit, cu excepţia faptului că eu nu aveam amant. Aşa ceva nu

se face în comunitatea noastră. Povestea Halimei, cea mai bună prietenă a mamei, surprinsă de soţul ei cu amantul în patul conjugal, m-a marcat profund.

Era prima dată când se întâmpla aşa ceva în anturajul nostru. Tatăl Halimei făcea afaceri cu tata. Familiile noastre erau apropiate. În ziua în care s-a

întâmplat, mama a fost bulversată. Pentru ea, nu era doar o trădare, o infidelitate, ci o adevărată oroare care a dezamăgit-o şi a devastat-o complet.

A profitat de ocazie ca să-mi ţină o lecţie. „Noi, când ne căsătorim, o facem pentru toată viaţa, indiferent de situaţie."

Prin urmare, credincioasă până la sfârşit, prosteşte de

credincioasă, chiar dacă Mourad mă enerva în cel mai înalt

grad. Ştiam după starea lui de spirit jovială când se întâlnise

cu prietenele lui, după micile atenţii de rahat, după parfumul

cu care se dădea în ultimul minut ca să-l ascundă pe cel al

prostituatei. Nu făceam niciun comentariu. Pedeapsa mea era

să-l privez de cină. Ştiam că nu suportă să se culce nemâncat.

Atâta pagubă. Cel care şi-o trage nu trebuie să mai şi

mănânce! Asta este. Fără discuţii. Fără negocieri. Scoteam

mâncarea din frigider şi o puneam într-un dulap pe care îl

închideam cu lacătul. Bodogănea, dar îşi dădea seama că nu

avea niciun interes să protesteze, pentru că ştia genul de

răspuns pe care i l-aş fi aruncat în faţă.

Când cineva a primit o educaţie în stil tradiţional, este dificil să iasă din rând şi să se înhăiteze cu primul venit. Onoarea mea, ca şi cea a familiei

mele, nu putea fi pusă la îndoială, pătată de poveşti cu amantlâcuri, când eu îmi dedicasem toată viaţa educaţiei copiilor şi liniştii căminului. Aş fi

putut să-i cer să fie discret şi să nu ne facă de ruşine. În oraşul ăsta, se ştie că oamenii comentează secretele de familie. Sunt clevetitori şi mândri

de asta. Cafenelele sunt pline de persoane fără altă treabă decât să înşire bârfe adesea inventate. Pentru nimic în lume n-aş fi vrut să fiu obiectul batjocurii

lor. Mă temeam că Mourad o să fie văzut în compania unor femei a căror înfăţişare arăta limpede cu ce se ocupă.

Discreţia a fost întotdeauna obsesia tatei. Îi închiriase unui

spaniol un local în oraşul vechi. Tata credea că o să-l

folosească pentru a depozita mărfurile importate din

Gibraltar. La sfârşitul lunii, când s-a dus să încaseze chiria,

s-a pomenit în faţa unui bar unde se servea doar alcool. Nici

vorbă ca tata, bun musulman, să intre într-un loc destinat

beţivilor şi derbedeilor. S-a postat de cealaltă parte a străzii şi

a aşteptat ca spaniolul să vină la el, dar acesta nu a apărut.

Tata a plecat fără chirie. Într-o zi a îndrăznit să intre să-şi ia

banii, iar a doua zi, la cafenea, vecinii l-au tachinat:

— Aşa, Hadj! Luăm din când în când câte un păhărel de Xeres? Reţine că vinul nu e interzis complet de Coran. Chiar spune: „Nu vă rugaţi când sunteţi beţi”.

Şi degeaba le-a explicat tata, oamenii din cartier nu voiau să audă nimic.

Poate că ar fi trebuit să-i spun lui Mourad să fie mai discret. N-avea decât să mă înşele, deşi asta nu mă umplea de bucurie, dar nu admiteam ca, din cauza stângăciei lui, să ajung de râsul Tangerului.

I-am acceptat infidelitatea cu mult timp în urmă. Nu că mi-ar lipsi orgoliul, stima de sine sau mândria, dar, având în vedere tot ce ni s-a întâmplat, infidelitatea e o nimica toată. El numeşte „tragedie” ceea ce am trăit noi – i-am atras atenţia că nu suntem la teatru. Când eşti distrus pentru totdeauna, restul, vrând-nevrând, devine secundar, neînsemnat, trecător. Nu, nu-l iert, nu-l absolv în niciun fel, dar în adâncul meu nimic nu mă mai afectează, nimic nu mai este intolerabil. Sunt deja moartă şi doar umbra mea a supravieţuit. O umbră deasă şi grea, care mă epuizează. El nu este mort, nu, el a supravieţuit.

A invocat soarta, pe Dumnezeu şi voia sa. Apoi a acceptat fatalitatea. Eu, niciodată.

15

SAMIA

25 octombrie 2000

Trăiesc într-o singurătate în care până la urmă mi-am fixat reperele şi în care nu aştept nimic şi pe nimeni. Am avut o durere de burtă săptămâna trecută, o durere nouă pentru mine, care anunţa sosirea ciclului. Ştiam că n-o să mai întârzie mult. Nu am vorbit despre asta cu mama, prea ocupată cu lustruirea mobilierului. Are o manie. Îşi petrece timpul luptând cu praful, făcând ordine peste tot, ca şi cum am trăi într-un palat. Îmi încui camera pentru a o împiedica să-şi bage nasul în lucrurile mele.

În această dimineaţă, sunt copleşită de amintirea primei menstruaţii. Trebuie să fi avut doisprezece ani. Sosirea ei fusese însoţită de o uşoară depresie.

Aş fi vrut să discut cu verişoara mea, căreia îi venise cu un an în urmă, dar acum era îndrăgostită şi n-avea timp pentru nimeni.

Numai tata observase că sunt palidă şi mă întrebase dacă mă doare ceva. Evident, nu puteam să-i vorbesc despre aceste lucruri intime. I-am spus că am nevoie de nişte bani pentru o excursie organizată de şcoală. Mi-a dat o bancnotă de 100 de

dirhami, o sumă uriaşă pentru mine. Mi-am pus între coapse

un prosopel şi m-am dus la farmacie să cumpăr ceea ce era

necesar pentru a absorbi sângele. Eram timidă, ezitam, nu

ştiam cum să cer. Nu puteam să mă adresez unui vânzător. În

farmacie era o singură femeie, casiera. M-am adresat ei,

coborând vocea: „Aş vrea, vă rog, să cumpăr nişte

absorbante...” Ea a rostit cu voce tare: „Dacă sunt pentru

mama ta, atunci tampoane...” Am îngăimat: „Nu, sunt pentru

mine”.

„Aşa spune, nu trebuie să-ţi fie ruşine, e natural, fata mea!” Mi-a dat un pachet şi mi-a făcut cu ochiul, complice, ca şi cum ar fi zis „bine ai venit

în universul feminin”.

În mod normal, mama ar fi trebuit să-mi cumpere aceste absorbante potrivite pentru o virgină. Am preferat să nu-i spun nimic şi recunosc că am fost fericită

că m-am descurcat.

Cu banii rămaşi, m-am dus la Librairie des Colonnes, unde o doamnă în vârstă, fermecătoare, m-a întâmpinat cu un zâmbet larg, ca şi cum ne-am fi cunoscut.

— Cu ce pot să vă ajut, domnişoară?

Era prima dată când cineva mă numea aşa. M-a emoţionat. Timiditatea mea s-a exprimat printr-un val de căldură.

— Aş dori ultima carte a lui Simone de Beauvoir, despre care s-a vorbit la radio în weekend. Cea în care apără cauza femeilor...

— Aveţi noroc, am primit-o în ediţie de buzunar. Dar sunteţi foarte tânără pentru a citi Al doilea sex!

— Este pentru mătuşa mea, eu doar îi fac un serviciu. Este

divorţată şi nu are timp să treacă pe la librărie, iese târziu de

la muncă...

La plecare, bătrâna mi-a dat un cadou, Micul prinţ. I-am mulţumit fără să-i spun că o citisem deja. Dar gestul ei mi-a făcut plăcere.

Îmi place să citesc. Când am în faţa mea o carte nouă, o răsfoiesc mai întâi, adulmec hârtia, îmi place acest miros pe care nu-l găseşti în altă parte.

Prelungesc plăcerea gândindu-mă la bucuria de a mă retrage din lume şi de a mă cufunda într-un alt univers. Am atacat imediat cartea lui Simone de Beauvoir.

Am îmbrăcat-o într-un plastic transparent, am scris pe prima pagină data când am cumpărat-o şi mi-am pus semnătura pe ea, ca şi cum ar fi fost un act oficial.

Această carte era proprietatea mea, obiectul meu, visul meu. Am citit-o pe îndelete, cu dicţionarul alături.

O lună întreagă, am avut întâlnire în fiecare seară cu Simone. O numeam Simone pentru că îmi devenise prietenă, nu un membru al familiei, ci o persoană

familiară pe care o regăseam cu imensă plăcere. Ascundeam cartea în şifonier Dacă ar fi dat peste ea, mama ar fi reacţionat foarte urât, din cauza cuvântului

„sex” din titlu. Ar fi crezut că este una dintre acele cărţi care încurajează viciul. În ceea ce-l priveşte pe tata, el nu-mi umbla niciodată prin lucruri.

Citeam şi luam notiţe. Mă gândeam la cealaltă mătuşă, care

fusese căsătorită cu un bărbat de treabă, dar pe care nu-l

iubea. Avusese o soartă teribilă. Moartea ei prematură

tulburase întreaga familie, dar nimeni nu încercase să afle

cum şi de ce ajunsese această femeie la un asemenea sfârşit.

Eu ştiu acum. Mi-ar fi plăcut mult să stau de vorbă cu ea şi

să-i citesc pasaje din această carte, pe care o strângeam la

piept ca pe o jucărie de pluş. Mă gândeam: şi să mai crezi că

a fost scrisă cu atât timp în urmă!

Episodul cu ciclul şi descoperirea acestei cărţi mi-au transformat viaţa. Mama era departe de a înţelege prin ce treceam. Tata se purta frumos cu mine,

îmi făcea adesea complimente, îmi cumpăra cărţi. Îmi dăruise Mizerabilii de Victor Hugo. O pusesem deoparte, ca s-o citesc după ce voi fi terminat Al doilea

sex.

Dorinţa de a scrie s-a impus ca o evidenţă, un fel de urgenţă. Să scriu! De ce? Să vorbesc despre viaţa mea? La ce bun? Jurnalul meu este plin de această

viaţă, pe care o trag după mine ca pe o piatră de moară.

La şcoală ni se predau lecţii despre poezie. Dar profa nu se prea străduia să ne facă să iubim ceea ce recitam. De la Biblioteca Franceză de pe Rue de

Fès, am împrumutat o carte de Jacques Prévert, Paroles. Am învăţat pe de rost câteva poeme. Era ceva uşor şi vesel. O poezie simplă care vorbeşte despre

viaţă. Pentru mine, a fost mai mult decât o descoperire, a fost un îndemn la scris. Vă mulţumesc, domnule Prévert. Datorită dumneavoastră, mă simt liberă

să scriu şi să cânt.

Universul meu era astfel plin de cărţi, poezie şi singurătate.

O singurătate dorită, iubită, protejată. Mă simţeam din ce în

ce mai străină de familia mea. Singura persoană cu care aş fi

putut să discut era mătuşa mea. Dar ea nu mai trăia.

Pe pleoapele grele ale dimineţii

Am aşternut silabe căzute din noaptea mea

Ele îmi spun că nu-mi place nimic

Doar poezia

Îmi oferă pâine şi miere

Nu ştiu încotro merg

Şi chiar de-aş şti

Ce importanţă are?

La scurtă vreme după ce Samia a împlinit un an, m-a cuprins un sentiment intens de pierdere. Bucuria şi pacea pe care le simţeam după naşterea ei au dispărut.

Eram convinsă că o să plece, că o să-mi scape. O priveam în leagăn cum zâmbea şi râdea şi presimţeam că o să ne părăsească înainte de vreme. Cu timpul,

această impresie s-a transformat într-o certitudine care mă obseda. Apoi, într-o anxietate apăsătoare şi iraţională. Într-o zi i-am mărturisit lui Mourad,

care m-a numit nebună.

Mourad crede doar în raţiune. Degeaba e inteligent, crede doar în ceea ce vede, în ceea ce poate să atingă, să verifice. Cele mai memorabile certuri ale

noastre au pornit întot-deauna de la deochi. El spune că astea-s „baliverne”, „po-vestiri muiereşti”, „prostii moştenite din Evul Mediu” etc.

Într-o zi, când stăteam liniştiţi acasă, mătuşa Zoubida a

venit în vizită pe nepusă masă. Tocmai o alăptam pe Samia.

Ea a întins braţele ca să-i dau copilul. Văzându-mă că ezit,

mi-a spus: „Nu te teme; o să citesc doar câteva versete din

Coranul nostru sfânt; e pentru binele ei”. A luat-o în braţe şi

imediat Samia a început să plângă. Un plâns violent. Parcă ar

fi înţepat-o cineva cu un obiect ascuţit. Mi-a dat-o înapoi.

După ce a plecat, Samia a avut diaree, urmată de febră mare.

Pentru mine, legătura dintre aceste evenimente era evidentă,

dar Mourad a refuzat să admită asta. Boala subită a fiicei

noastre a durat mai bine de o săptămână, deşi nu fusese

niciodată bolnavă până atunci.

Dar ceea ce mă îngrijora cel mai tare era obsesia că o s-o văd murind. Soţul meu nu-mi împărtăşea îngrijorarea. Nu eram căsătoriţi de mult şi deja viaţa

noastră era plină de conflicte mărunte. El mă supăra. Eu îl contraziceam. El ţipa. Eu urlam. Ne îndepărtam unul de altul, chiar dacă viaţa noastră de zi

cu zi se mai îmbunătăţise puţin datorită plicurilor pe care mi le aducea de fiecare dată când se lăsa cumpărat. Zicea că în toată povestea asta eu sunt

cea coruptă, nu el. El doar făcea pe intermediarul între corupător şi mine, care eram „însetată“ de bani, cum mă numea el. Arunca asupra mea sentimentul

de vină şi eu trebuia să mă descurc într-un fel sau altul.

Cred că în acea perioadă a început să mă înşele, chiar

înainte de a se instala în subsol. Într-o seară, mi-a adus un buchet de flori, ceea ce nu se mai întâmplase de mult. M-am gândit: „Probabil vrea să i se ierte ceva”. L-am tras în dormitor şi am început să-l mângâi. Penisul lui era moale şi nu răspundea la stimulările mele. Urma unui parfum feminin pe gâtul lui m-a dezgustat până la urmă. În seara aia, l-am numit pentru prima dată impotent. Totuşi, era încă tânăr şi sănătos. Dacă nu putea să şi-o tragă cu mine însemna că-şi petrecuse după-amiaza în alte braţe. Nu mai avea putere, nu mai avea energie şi, mai ales, nu mai avea dorinţă.

Aş fi putut să fac scandal, dar m-am gândit la fiica mea şi am refuzat să o deranjez cu ţipete. Vasăzică, după doar doi ani de căsătorie, soţul meu se înhăita cu altele. Am vorbit despre asta cu mama, care mi-a repetat faimosul ei sfat: îngreunează-l. Dar pentru a face alţi copii trebuia să se culce cu mine.

Începeam să mă îndoiesc de feminitatea mea. Mă priveam în oglindă şi găseam că nu arăt rău, poate nu sexy ca actriţele din filme, dar aveam câteva atuuri.

Cum să-l fac să se întoarcă la mine? Cum să trezesc din nou dorinţa, a lui, pentru că eu încă îl iubeam, în ciuda tuturor lucrurilor, şi îl doream.

Mi-a venit ideea să petrecem un weekend prelungit la Parador de Ceuta. Mama ar fi avut grijă de Samia şi am fi plecat doar noi doi într-o călătorie. I-a plăcut ideea. M-am dus la hamam, unde Khadouj mi-a făcut masaj şi m-a epilat. Eram proaspătă şi gata să trezesc dorinţa în soţul meu.

În timpul acestei escapade a fost conceput Adam.

17

MOURAD

Nu ştiu ce s-a întâmplat, dar, la un an după ce s-a născut Samia, Malika a redevenit blândă şi agreabilă. Ceva se întâmplase şi nu ştiam ce. Parcă o altă

femeie s-ar fi încarnat în corpul ei. Atentă şi grijulie, nu se mai neglija. M-a anunţat că e însărcinată. Ceea ce m-a făcut fericit. Afacerile îmi erau

înfloritoare. Nimeni nu mă bănuia. Plicurile soseau, se acumulau şi Malika le păstra într-o cutie pe care eu o poreclisem „M.C.” de la Mustrări de Conştiinţă,

ceea ce ea traducea prin „Minunata Corupţie”.

Corupţia devenise un drog. Înainte luptam împotriva ei,

acum o aşteptam. Îmi făceam planuri în funcţie de dosarele de

pe biroul meu. Eram un element al maşinăriei administrative,

niciun dosar nu ieşea din departament fără semnătura mea.

Uneori, se întâmpla să-mi triplez salariul. Nu-mi plăcea luna

august, când administraţia era închisă. Pentru mine,

concediul anual era sinonim cu penuria. Nu reuşeam să

economisesc. Aveam soţie şi doi copii, nu mă puteam

descurca. Suplimentul neoficial, ilegal şi amoral devenise o

necesitate. Pe de-o parte, exista realitatea aspră, crudă,

jalnică, iar pe de alta, lumea înfrumuseţată, transformată de

o contribuţie luată din buzunarele cetăţenilor. Odată, când mă

împotriveam, un antreprenor mi-a explicat cum vede el

lucrurile: „E simplu, tu te ocupi cu prioritate de dosarul meu,

iar eu îţi dau un plic. Ca urmare, eu încep să construiesc

imediat, câştig timp şi, deci, bani. Tu, la rândul tău, îţi

suplimentezi salariul de mizerie şi trăieşti mai bine. Nu s-a

furat nimic de la nimeni. Te răsplătesc de bunăvoie pentru

ajutor cu banii de care ai nevoie. Moralitatea nu are niciun

amestec aici. Să trecem peste asta. Suntem adulţi şi

acceptăm. Toată lumea câştigă, în schimb, nu suport să ceri

bani de la un sărac ce nu dispune de mijloace ca să-ţi cumpere

serviciile. Acolo trebuie să fii om, trebuie să vezi corect”.

Nu eram nici corect, nici moral. Mă complăceam în această situaţie, renegând tot ce mă învăţaseră părinţii mei. Tata nu mai trăia ca să-mi ţină lecţii.

Cât despre mama, ea era în altă parte, într-un fel de absenţă în care îşi pierduse o mare parte din memorie. Când mă duceam s-o văd, mă recunoştea la una

din două vizite. Era dureros pentru mine, încercam să o consolez spunându-i poveşti de parcă ar fi fost un copil. Îi plăcea când o ţineam de mână şi îi

vorbeam. Nu-şi putea imagina ce devenise fiul ei. Nu-i plăcuse niciodată familia soţiei mele, dar nu comenta, conştientă că nu ar avea niciun efect.

Mama provenea dintr-o familie numeroasă din Fès,

aristocraţi fără bani, dar generoşi şi primitori. Nu ştia să

citească şi să scrie, dar avea cultura ei, convingeri, credinţe şi,

mai ales, valori, moştenite de la părinţii ei. Cu ea, totul era

uşor. Avea darul de a simplifica orice părea complicat. Avea o

logică de nezdruncinat şi o modestie care îi făcea pe toţi cei

care i se adresau să-şi plece ochii.

După câteva luni de căsătorie, când le cunoscuse mai bine pe Malika şi pe familia ei, mă luase deoparte şi îmi şoptise la ureche: „Sunt cu siguranţă oameni

de treabă, dar simt că noi nu suntem făcuţi pentru ei şi că nici ei nu sunt făcuţi pentru noi. Să fii atent, ei pun banii mai presus de inimă. Nu-mi place

asta. Banii nu sunt altceva decât praf, praful rău al vieţii”.

De-acum eu eram cel care se murdărea cu acest praf. Propria laşitate mă uluia. Unul dintre colegii mei de birou a mers în pelerinaj la Mecca, pentru „a-şi

spăla păcatele şi a se întoarce la fel de curat ca în ziua în care s-a născut”, după cum singur spunea. Era naiv sau destul de pretenţios. Lucra acolo

dinaintea mea cu cel puţin zece ani. Păcatele se acumulaseră într-atât încât ajunsese obez. Într-o zi, cineva îl numise „burdihanul răului”. El îşi trecuse

mâinile grase peste pântecul proeminent şi izbucnise în râs. Binele şi răul deveniseră noţiuni străine universului său.

Mii de tipi la fel ca el se duceau în fiecare an la Mecca şi la Medina, cu speranţa că matrapazlâcurile se vor transforma în ceva mai puţin dăunător, mai

puţin vizibil. Aceste animale de pradă considerau religia un fel de spălătorie.

O curăţătorie chimică. Trebuie doar să faci un drum dus-

întors între Al Safa şi Al Marwa, să înconjori de şapte ori

Kaaba, să sacrifici o oaie la Minan, apoi să-l ucizi pe Satan

aruncând cu pietre în el într-o busculadă în care unii şi-au

pierdut viaţa şi iată-te hagiu, cu sufletul curat, cu trupul

rotunjit şi cu mintea tot mai dispusă să accepte că un drept

devine un serviciu, o favoare obţinută în schimbul banilor.

Înainte de a fi dezgustat de aceşti indivizi necinstiţi, sunt dezgustat de mine însumi. Adesea stau în faţa oglinzii şi repet de mai multe ori: „Eşti doar

un nemernic, un trădător, un laş, un corupt ca şi ceilalţi”. Nu-mi face bine, dar această flagelare îmi aduce un oarecare calm, un fel de autosatisfacţie

meschină de care nu sunt mândru.

18

MALIKA

Am dureri. Mă doare peste tot. Din cap până-n picioare. Chiar şi părul mă doare. Sufăr şi nu vine nimeni să-mi aline suferinţa. El doarme şi sforăie. Nu

se mai uită la mine, nu-mi mai vorbeşte, am devenit invizibilă, transparentă. Asta mă doare. Nimic nu-i la locul lui. Inima îmi bate mai repede decât de

obicei, plămânii şi-au pierdut suflul, mâinile îmi tremură şi nu mai ştiu unde sunt sau cine sunt.

Sunt ţintuită în pat, incapabilă să mă ridic. Credeţi că el o să-şi dea seama că am nevoie de sprijin şi că o să-şi mişte fundul ca să ajute o persoană

aflată în pericol? Nici vorbă, e un egoist. Vede bine, chiar dacă doarme sau se preface că doarme, vede că am probleme. În această casă, numai domnul are

dreptul să fie bolnav. Eu, nimic. Nu exist. Abandonată. Copiii mei nu mai vin să mă vadă. Sună şi spun că au mult de lucru.

Soţul meu nu doar că este egoist, ci e sursa şi originea

egoismului. Întotdeauna s-a pus pe primul loc. Cu colegii săi,

cu prietenii, cu prostituatele pe care le frecventa şi,

bineînţeles, cu familia sa. Eu am fost întotdeauna ştearsă. E

foarte comod. Decizi ce persoană trebuie eliminată. Apeşi pe

un buton şi gata, ai aruncat-o afară. A trecut atât timp de

când m-a eliminat, cu mult înainte de ziua funestă a tragediei.

Nu era făcut pentru căsătorie, pentru o viaţă în doi. Era făcut

să trăiască singur. Când am descoperit acest adevăr, era prea

târziu.

Am artroză peste tot. Articulaţiile mă dor îngrozitor. Nu pot să apuc un pahar cu degetele, nici să mă sprijin în braţ ca să mă ridic.

Mă întreb ce fac în această pivniţă lângă un egoist care doarme. De ce accept această situaţie? Reuşesc cu greu să mă ridic şi să mă îndrept spre salteaua

pe care el doarme ca un copil. Recunosc că îl invidiez pentru această capacitate de a adormi imediat. Lovesc cu piciorul în saltea. El nici nu se clinteşte.

Mai trag o lovitură, de data asta în fesele lui. Abia se mişcă. Ţip la el:

— Trezeşte-te! Sunt bolnavă şi nimeni nu mă ajută.

— Da, ştiu, eşti mereu bolnavă, te-ai născut bolnavă, te-am luat de nevastă bolnavă, ştiu toate astea, dă-mi pace şi lasă-mă să recuperez somnul. Ai uitat

cât ai urlat aseară? Tot cartierul n-a putut să doarmă din pricina ta.

— Dacă-i pe-aşa, n-o să ai ce mânca. Asta e pedeapsa ta. Oricum nu pot să fac nimic cu mâinile. Sunt handicapată, o să sun la chinez să-mi livreze ceva.

— Ca să vezi! Cu degetele n-o să poţi forma numărul. Dacă vrei să sun eu, împărţim cina.

Îmi vine să plâng. Nu pentru că nu se ridică şi nu mă ajută.

Îmi vine să plâng pentru viaţa mea, pentru zilele şi nopţile

mele care nu mi-au adus decât necazuri. Am crezut că ne

căsătorim ca să îmbătrânim împreună, să îmbătrânesc alături

de bărbatul meu, oferindu-ne unul altuia o mână de ajutor,

cu tandreţe, cu prietenie.

El este acru, dur şi nemilos. A moştenit această răceală de la tatăl său. Îmi amintesc cum se purta cu soţia lui. Ea nu avea voie să iasă în oraş sau să-şi

primească prietenele în vizită. El controla totul şi nu-i dădea niciun ban, în afară de taxa de intrare la hamam, o dată pe săptămână. Dacă nu aş fi fost

suficient de atentă, soţul meu m-ar fi tratat la fel.

Mă plictisesc. Nici măcar durerea din articulaţii nu mă distrage. Corpul meu se prăbuşeşte. Sânii şi-au păstrat forma. Pântecul mi-e zbârcit. Capul mi-e

greu. Sunt urâtă. Am devenit urâtă. Mourad a făcut totul ca să-mi pierd frumuseţea. M-a convins să-mi schimb coafura, să nu mă mai machiez, să nu mai ţin

regim. Încerca să mă urâţească pentru a mă putea detesta mai uşor. Nici eu nu-l mai iubesc. Nu-l mai suport. I-am aruncat la gunoi parfumul contrafăcut,

de contrabandă, cumpărat din Grand Socco. Am luat o foarfecă şi i-am tăiat cravatele în bucăţele. Mă răzbun cum pot. Aş vrea să-i provoc o criză de nervi,

exact ce trebuie pentru a-şi da seama că exist. Dar mi-e frică de un atac cerebral. Vă daţi seama? Să îngrijesc apoi un tetraplegic, handicapat motor?

Nu, trebuie să-l fac să sufere, dar să-şi păstreze autonomia fizică.

Uneori, mă întreb de ce am fost infectată de ură. Este un

sentiment pe care nu-l cunoşteam. El l-a făcut să se nască în

mine.

Îmi amintesc de perioadă în care totul mergea bine de parcă ar fi fost viaţa altcuiva. Îmi împart viaţa în mai multe etape. Mai întâi dragostea, descoperirea

iubirii, naşterea Samiei, tragedia, apoi o lungă şi interminabilă traversare a deşertului. Acum mi-e sete. Nimeni nu-mi dă să beau apă. Nimeni nu vine

să mă ia de mână ca să înaintez evitând gropile, capcanele şi bolovanii de pe drum. Am înţeles că Mourad mă face astfel să plătesc pentru rezistenţa lui

spulberată de tentaţia corupţiei. E un om corupt nefericit şi care-şi nefericeşte soţia, care ar fi putut să-i fie prieten, complice, sprijin.

Astăzi, vineri, aş vrea să merg să mă reculeg la mormântul părinţilor mei. Trebuie să vină fiul meu cel mare, să mă ia cu maşina şi să mă ducă la cimitir.

Nu ştiu de ce, la noi, cimitirele arată ca nişte gropi de gunoi. Nu există niciun respect pentru morţi. Cimitirul creştin Boubana este curat, păzit şi

îngrijit tot timpul. Cel de alături, al musulmanilor, este atât de murdar, încât descurajează orice dorinţă de reculegere.

19

SAMIA

3 noiembrie 2000

Azi am chiulit de la ora de gimnastică. Am spus că sunt indispusă şi am plecat cu Ibtissam, o prietenă, să ne plimbăm prin oraşul vechi. Nu purtam văl.

În ultimii ani, o modă străină s-a răspândit în rândul femeilor, tinere sau în vârstă. Se acoperă, ascunzându-şi astfel farmecul şi pozând în persoane

de o moralitate impecabilă. Mi se pare ridicol. Vântul de est s-a întors. Ne trecea prin păr, transformându-ne în imagini desenate de un pictor suprarealist.

Ne făcea să râdem, deşi auzeam comentariile prea puţin binevoitoare ale bărbaţilor care stăteau pe terasele cafenelelor. Nişte ipocriţi. Chiar l-am auzit

pe unul cu faţa ridată spunând: „Dacă ar fi fata mea, aş bate-o!” Da, unii sar imediat să dea în alţii. Ştiu asta, pentru că şi vecinul nostru îşi loveşte

soţia şi fiicele. Se pare că bea. Dar nimeni nu se plânge, nimeni nu face reclamaţie. Încasăm şi tăceam. Face parte din tradiţiile noastre. Care tradiţii?

N-am citit nicăieri că bărbatul trebuie să-şi bată soţia fără să fie pedepsit prin lege. Am discutat într-o zi cu tata, care mi-a explicat că asta nu are

nicio legătură cu islamul. Ba chiar mi-a zis că beduinii, arabii din Arabia,

ţ

unde s-a născut islamul, îşi îngropau de vii nou-născuţii de sex feminin, dar islamul a interzis această practică barbară. Am scăpat ca prin urechile acului!

Tata a refuzat întotdeauna să meargă în pelerinaj la Mecca, ceea ce nu este cazul mamei, fiindcă majoritatea prietenelor ei de la hamam au făcut-o. Tata

zice că nu crede în aceste ritualuri şi mai ales că îi detestă pe saudiţi, care au o reputaţie foarte proastă, în special la Tanger. Toţi îi ştiu că vin

vara cu saci de dolari şi cumpără bărbaţi şi femei. Oamenii vorbesc, dar nimeni nu face nimic împotriva acestui sistem de prostituţie care nu-şi spune

pe nume.

Coborând pe Rue de la Liberté, m-am oprit cu Ibtissam în faţa Galeriei Delacroix, care aparţine Serviciului Cultural al Institutului Francez. Era acolo

expoziţia unui tânăr artist marocan, o instalaţie cu videoclipuri şi cărţi, inclusiv una de Kafka. Un neon se aprindea şi se stingea în ritmul unei muzici

repetitive. Nu am înţeles nimic din expoziţie. Şi nu era nimeni care să ne explice ce a vrut artistul să exprime. Mie îmi place pictura în general, precum

cea a lui Goya, pe care am studiat-o la şcoală. Îmi place şi Van Gogh. Profesorul nostru de desen ne-a arătat un film despre acest pictor care şi-a tăiat

urechea. Filmul, în mod ciudat, era alb-negru. Apoi profesorul ne-a dat o carte mare cu reproduceri color.

Piaţa Gran Socco (e numită aşa, în spaniolă, dintotdeauna) nu mai este o piaţă cu flori. În centru există un fel de fântână fără apă în jurul căreia copiii

se joacă. Femeile stau şi discută între ele. Un vânzător de nuga s-a aşezat şi el acolo.

De acolo, am mers spre Siaghine, faimoasa stradă a zarafilor, cu biserica ei, aparent închisă, şi sinagoga la care se desfăşoară lucrări. Se pare că o

restaurează nişte evrei americani ai căror părinţi s-au născut în Tanger. Aşa susţine bijutierul la care mama merge adesea să cumpere sau să schimbe bijuterii.

În piaţa principală există doar cafenele. În dreapta e un cinematograf închis de mult. O grămadă de cinematografe s-au închis din cauza invaziei de DVD-uri,

filme piratate, desigur. Piaţa e la câţiva paşi de port. Cândva a fost locul tuturor traficurilor. Dar se pare că azi s-a schimbat. Bazaruri, vânzători

ambulanţi şi o mulţime de cafenele întunecate.

Cele câteva femei aflate la mese erau turiste. Ibtissam mi-a spus: „Vino, hai să bem o cafea sau o cola!” De ce nu? Ne-am aşezat şi am aşteptat mult timp

înainte ca băiatul care servea să catadicsească să ne ia comanda. Ni s-a adresat în spaniolă, gândindu-se că nişte tinere marocane nu ar îndrăzni niciodată

să apară într-o cafenea unde, în capătul sălii, se fuma kif.

După ce ne-am băut ceaiul, adus călduţ, în mod intenţionat

cu siguranţă, am pornit spre Kasbah, spre faimoasa cafenea Hafa, care are vedere la mare. Este situată în Marchane. O plăcuţă pusă la intrare indică faptul că există din 1921. Terasele se succedă, cu mese din fier şi scaune din răchită, multe dintre ele şchioape. Albinele zboară pe deasupra capetelor, pentru că aici se serveşte ceai de mentă foarte dulce. Marea era frumoasă azi. Străvezie şi liniştită, când albastră, când verde. Coasta Spaniei se zărea la orizont, într-o cameră mică, bărbaţi aşezaţi pe covoare îşi fumau pipa de kif. Ibtissam a sugerat să-i cerem chelnerului să ne umple o pipă cu kif. I-am spus că e nebună, niciodată o femeie, mai ales de vârsta noastră, nu a îndrăznit să fumeze în public; oamenii ar fi capabili să ne alunge cu pietre.

Ibtissam s-a apucat să-mi povestească despre un bărbat în vârstă care publică poezii într-un mic ziar şi pe care l-a cunoscut. L-a ridicat în slăvi şi

mi-a arătat ziarul. I-am zis că nu trebuie să aibă încredere în bărbaţii amabili. Nu i-am spus nimic despre poezia ei, care mi se pare lipsită de nerv.

E mai bine să nu o răneşti. Dar dacă a găsit pe cineva care să fie interesat de ea, cu atât mai bine.

Luminile din faţă care pâlpâiau m-au făcut să mă gândesc că întârziaserăm şi că părinţii noştri trebuie să fi fost îngrijoraţi. Ne-am ridicat şi am alergat

până acasă. Am coborât pe strada Hasnouna, apoi am ajuns în Marché aux Boeufs, cartierul nostru. Două lampadare nu mai au becuri. Era întuneric. Serviciile

municipale nu vor înlocui niciodată becurile arse, cu excepţia cazului în care regele trece într-o zi pe aici. Aşa zice tata.

Am găsit-o pe mama în djellaba în faţa uşii. Învârtea nişte mătănii, rugându-se la Dumnezeu. Nu a ridicat mâna asupra mea, dimpotrivă, m-a strâns la piept,

plângând. „Eram groaznic de îngrijorată... nu ştii niciodată ce se poate întâmpla în zilele noastre. Unde ai fost, fata mea? Spune-mi... “

I-am mărturisit adevărul. A rămas fără cuvinte.

Mi-a încălzit cina, m-a sărutat din nou, ceea ce face rar în mod normal. I-am spus:

— Trebuie să fug ca să-ţi arăţi afecţiunea!

— Dar ştii cât de mult te iubesc, fata mea, nu-ţi stă în obicei să te întorci acasă târziu de la liceu. Ar fi trebuit să mă previi. În sfârşit, Dumnezeu

e mare!

Am petrecut o parte din noapte învăţând pe de rost Corabia beată; recunosc că este unul dintre poemele cel mai greu de reţinut şi de înţeles. Dar asta

e poezia, trebuie să cauţi sensul în fântâna cuvintelor.

Oraşul doarme ca fiarele desenate de mine

Liniştea a coborât odată cu seara

Strivind florile ce-şi răspândesc parfumul

Am văzut străzile şi bărbaţii înfometaţi de sex

Femei care închid ochii

Şi marea se retrage din visul lor

Ca o învelitoare de lână ce le dezgoleşte

Şi eu sunt purtată spre ceea ce nu văd

Un orizont ce se îndepărtează pe măsură ce înaintez

Cu braţele pline de fructe şi de iubire

20

MOURAD

Astăzi se împlinesc 20 de ani de când m-am pensionat. Pentru mine şi mai ales pentru soţia mea, ziua aceea a fost o tragedie. Nemaifiind angajat la Biroul

9, a trebuit brusc să mă mulţumesc cu pensia, adică nu mare lucru, la care nu se mai adăuga niciun plic.

Cred că atunci au apărut primele simptome ale bolii mele. Am început să am dureri în genunchi, apoi în umărul drept, după care în stomac şi la încheieturile

mâinilor. Noaptea, mă trezeam de multe ori să urinez. Apoi aveam probleme să adorm la loc. Consultaţiile n-au folosit la nimic. Medicul mi-a spus: „Trebuie

să vă adaptaţi la noua situaţie; mergeţi pe jos cel puţin o oră pe zi, faceţi exerciţii fizice, nu fumaţi şi rugaţi-vă soţia să vă maseze spatele din când

în când”. Nu o cunoaşte pe soţia mea. Ar fi fost de ajuns să-i cer să-mi facă un masaj ca să înceapă să urle: „Mă iei drept curvă?” Nu, nu era deloc o

idee bună. Mai rămânea lectura. Mi-am făcut alţi ochelari de vedere şi m-am cufundat în lucrarea monumentală a primului istoric arab, Ibn Khaldūn. De data

asta am luat notiţe. M-a ţinut ocupat câteva săptămâni şi a nemulţumit-o pe soţia mea, care nu înţelegea ce fac. Ibn Khaldūn a scris adevăruri teribile

despre arabi:

Capitolul XXV O ţară ajunsă în mâna arabilor cade numaidecât în paragină

„Obişnuinţele şi apucăturile oamenilor nomazi i-au făcut

pe arabi oameni neciopliţi, nemiloşi şi sălbatici, precum am

spus. Iar aceste rele apucături sunt, pentru ei, o a doua

natură, care le place pentru că îi face liberi şi neatârnaţi ca

pasărea cerului, măcar că chipul lor de a vieţui nu are nimic

a face cu înaintarea civilizaţiei. Veşnica rătăcire de la un loc

la altul, prin întinderile deşertului, este ocupaţia lor cea mai

de căpetenie. Pe cât este viaţa sedentară bună pentru

civilizaţie, pe atât de opusă îi este viaţa nomadă. Dacă au

nevoie de niscaiva bolovani să-şi clădească vatră pentru

vasele cu fiertură, atunci dărâmă casele şi adăposturile

întâlnite în cale ca să-şi ia pietrele trebuincioase, iar de au

nevoie de lemne pentru a-şi clădi corturile ori a aprinde

focul, atunci strică acoperişurile caselor şi iau lemnul care

le trebuie. De altfel, prin chiar felul lor de a fi, arabii sunt

duşmani a tot ceea ce înseamnă clădire şi lucru făcut de

mâna omului. Or, a ridica o casă înseamnă a face primul

pas către civilizaţie. În chipul acesta sunt arabii, în general,

şi ar mai trebui adăugată necontenita lor înclinare către a

lua cu forţa bunurile şi agoniseala adunată de alţii, către a

jefui cu arma în mână şi a fura fără ruşine şi fără măsură.

Numai ce le cade sub ochi o turmă mai acătării, vreo sculă

ori vreun alt lucru ispititor, că se aruncă asupra lui şi îl iau

cu voia ori fără voia stăpânului. Iar dacă se întâmplă să

cucerească vreun ţinut ori vreo ţară care să le îndestuleze

foamea şi poftele, atunci iau în râs şi nu ţin seama de nicio

rânduială ori poruncă menite să-i apere pe locuitori şi

averile lor. Sub stăpânirea arabilor totul se face ruină”

4.

4 Ibn Khaldūn, Prolegomene sau Introducere în filozofia şi sociologia istoriei universale, traducere de Dumitru Chican, Proema, Baia Mare, 2016, pp. 114-115

(n.tr.).

A scris asta la mijlocul secolului al XIV-lea.

Îmi amintesc că am studiat textul în liceu. Profesorul nostru, domnul Guendouz, era un om excepţional, un refugiat algerian în Maroc. Îşi iubea meseria

cu pasiune şi ne îndemna să mergem dincolo de aparenţe şi de evidenţe. Ne spunea: „Pentru că s-au comportat aşa cum îi descrie Ibn Khaldūn, arabii din

acele vremuri au trecut prin cele mai rele lucruri, ocupaţia otomană, apoi colonizarea, franceză pentru unii şi britanică pentru alţii. Am moştenit de

la ei absenţa civismului, lipsa de respect faţă de individ, deci faţă de lege şi de libertate. De unde şi corupţia, care stă la baza tuturor”.

Şi adăuga: „Limba arabă, frumoasa noastră limbă arabă, a găsit cuvântul potrivit pentru corupţie: lemn putred. R’choua! Nimic nu poate fi construit cu

lemn ros de cari, putred din interior. Iată de ce ţara noastră este condamnată să nu construiască nimic bun, solid, atât timp cât le permite cetăţenilor

să practice corupţia trupurilor şi sufletelor”. Îmi aduc aminte şi de o frază frumoasă: „Dreptatea este stâlpul lumii, iar lumea este o grădină”.

Fiul meu Adam a venit să ne vadă în urmă cu o săptămână. Arăta rău. Am simţit că îl frământă ceva. Dorea să stea de vorbă cu mine, să se destăinuie. I-a

spus mamei sale că vrea să iasă în oraş să fumeze, un pretext bun pentru a mă scoate din casă şi a putea să discutăm singuri.

Afară era foarte frumos. Voiam să văd marea. M-a dus la capul Spartel şi ne-am aşezat să bem un ceai în faţa zonei

unde Mediterana şi Atlanticul se întâlnesc. În cafenea erau perechi de îndrăgostiţi, femei cu văl, bărbaţi cu barba vopsită cu henna. Adam mi-a şoptit:

„Sper că ai observat că aici suntem pe teritoriu islamist. Patronul e imamul moscheii din apropiere; nişte ipocriţi cu toţii”. Dar nu despre asta voia

să discute cu mine. Am înţeles destul de repede că îl chinuie ceva legat de serviciu. Şeful său se luase din nou de el şi de integritatea sa. O chestiune

cu un teren ce aparţinea unei familii modeste pe care un tip cu autoritate, probabil un ministru sau un deputat, voia să-l achiziţioneze în numele statului

pentru a construi un centru sportiv. Fiul meu ştia că nu e adevărat şi că şeful lui are nevoie de garanţia lui pentru această deposedare ilegală. Fiindcă

refuzase categoric, fiul meu fusese dat afară ca în armată. Şeful îi luase cheile de la birou şi îi strigase: „Du-te acasă, tâmpitule, nu vreau să-ţi mai

văd faţa de mucos! Haide, ieşi, mereu îmi faci probleme. De unde oi fi venit, nici n-ai zice că eşti marocan!”

Fiul meu era descumpănit.

— Tu, tată, ne-ai educat să respectăm legea şi integritatea. Or, în acest Maroc, numai corupătorii şi corupţii trăiesc bine. M-am pomenit că sunt victima

datoriei şi a valorilor mele. Şeful meu se poartă ca un dictator şi nu am niciun mijloc să lupt împotriva capriciilor şi a violenţei acestui personaj care

crede că totul îi este permis, deoarece, după cum ştii, le face mari servicii unor oameni sus- puşi de la Rabat. Sunt dezgustat.

Cu greu l-am calmat. Nu aveam curajul să recunosc că şi eu fusesem nevoit să particip la acest spirit feudal şi că mă dovedisem un bun element în angrenajul

corupţiei. L-am sfătuit să reziste şi să nu pună la inimă.

— Sunt nişte monştri care fac ce vor şi consideră ţara proprietatea lor privată. Într-o zi, directorul ăsta arogant şi vulgar o să se trezească şomer,

după ce-au să se folosească suficient de el şi au să pună în loc pe cineva mai inventiv şi mai cinic. O să vezi, cadavrul lui o să treacă prin faţa ta,

pe faimosul râu unde ni se cere să mergem să aşteptăm. La urma urmei, fabrica nu-i a lui, el e doar un manager cu puteri depline şi complicităţi cu autorităţile

din Rabat.

Apoi i-am povestit despre mama lui şi despre problemele noastre. A fost categoric.

— Trebuie să vă despărţiţi. Ştiu că e greu. Dar nu puteţi continua să vă ucideţi între voi zi şi noapte. Îţi propun să stai la mine; mama o să rămână în

subsol; trebuie doar să găsesc o femeie care să aibă grijă de ea, chiar dacă ştiu că o să refuze.

— Ai dreptate, fiule, asta trebuie să fac. Să plec din casa asta şi să mă stabilesc în altă parte. Nu neapărat la tine. O cămăruţă mi-ar fi de ajuns. Am

nevoie de pace, am nevoie de singurătate. Dar cred că e prea târziu pentru mine. Nu mai am mijloace, nici materiale, nici fizice. Sunt condamnat să trăiesc

cu ea, la fel cum ea e condamnată să trăiască împreună cu mine, până la sfârşit.

Fiul meu nu a insistat. Pe drum înapoi spre casă, a oprit la

supermarket şi ne-a cumpărat alimente. Înainte de a pleca,

mi-a strecurat în mână un trabuc, un Partagas Nr. 4, şi mi-a

spus: „Să-l fumezi liniştit acasă, în grădină; e un răgaz plăcut

pe care vreau să ţi-l ofer; îl meriţi. În ceea ce o priveşte pe

mama, dacă n-ai curajul să o părăseşti, măcar încearcă să n-

o învinovăţeşti. Viaţa a fost foarte grea pentru ea, mai mult

decât pentru tine! Ştii asta mai bine decât mine”.

21

MALIKA

Nimeni nu are dreptul să-i pronunţe numele. Naşterea ei a fost o mare fericire. Apariţia ei mă copleşea. Priveam lumea cu bucurie, o vedeam plină de culori.

O lumină sublimă mă urma peste tot. Eram binecuvântată şi nu puteam să-mi imaginez că într-o zi Dumnezeu avea să-mi ia această lumină care mă proteja şi

îmi arăta calea.

A fost un copil uşor de crescut, inteligent, calm şi blând. Nu plângea aproape niciodată, am şi vorbit cu medicul pediatru despre asta. A adus o minunată

pace în căminul nostru. Mourad era foarte atent, iubitor şi îndrăgostit. Viaţa noastră era de invidiat şi asta mă neliniştea.

A crescut într-un cadru paşnic. Când au izbucnit primele noastre certuri, am avut întotdeauna grijă să o ţin departe. N-a ştiut niciodată nimic despre

ele. Într-o zi am descoperit că scrie poezii. Era atât de discretă. La naşterea fiului nostru, a fost foarte fericită. Tocmai împlinise zece ani, mă ajuta

şi se ocupa de casă. Simţeam că această prezenţă ţine de domeniul miracolului. Eram ferm convinsă. Mă rugam, îi ceream lui Dumnezeu să o protejeze, să

mă ajute să o fac cât mai fericită.

Trebuie să încetez să mă mai gândesc la ea. Picioarele îmi

alunecă de parcă aş fi pe o pantă cu săpun. Nu mă simt bine.

Azi-dimineaţă, celălalt, bolnavul fals, nu s-a trezit. Când el

doarme, simt că pacea domneşte în subsol. Trebuie să plec,

să mă duc la mormântul mamei mele. A trecut mult timp de

când nu am vorbit cu ea. Dacă se trezeşte şi nu mă găseşte,

va face scandal, îl cunosc, are nevoie de o sclavă, i-am oferit

prea mult. Las radioul pornit pentru a-i descuraja pe hoţi şi

iau un taxi.

Cimitirul, în această dimineaţă, arată ca o pajişte pe care macii roşii domină galbenul micilor margarete. Mă apropii de mormântul mamei. Sunt îngrozită,

lespedea este plină de murdării. Ce oroare! Mă uit după paznic. Vine în fugă, crezând că o să-i dau bani.

— Cine a făcut asta?

— Nu ştiu.

— Unde erai când au murdărit mormântul mamei?

— Probabil că dormeam, trebuie să fi făcut asta noaptea. Negrii, da, kahlouche, negroteii, vin adesea să doarmă aici. Numai ei pot să facă un astfel de

lucru. Sunt din ce în ce mai numeroşi, îşi părăsesc ţara şi cred că în Tanger îi aşteaptă o barcă pentru a-i duce în Spania.

Individul ăsta mă scârbeşte. Chiar i se citeşte pe faţă reaua-credinţă. Încă aşteaptă să-i dau bani. Mă răsucesc pe călcâie şi plec din cimitir, bodogănind.

La ieşire, un negru tânăr, subţire, aparent curat, se apropie de mine.

— Doamnă, caut de lucru; dacă ştiţi pe cineva, fac tot ce-mi cere. Sunt sănătos, doamnă.

Iniţial, decid să nu-i răspund. „Dacă el a fost cel care a murdărit mormântul mamei mele?”, îmi zic. Mă mai uit puţin la el şi am un presentiment bun.

Mi se pare sincer, îl întreb unde îl pot găsi, dacă am nevoie de el. Îmi răspunde: „În faţa porţii cimitirului, asta e adresa mea”.

Ideea de a-l angaja la noi îmi trece prin minte, apoi îmi imaginez reacţia lui Mourad, gelozia lui, remarcile rasiste şi multe alte lucruri. Cu cât mă

gândesc mai mult, cu atât cred că este o idee bună să-l iau să lucreze la mine acasă. Cu menajerele treaba nu a mers niciodată bine. Îmi creau întotdeauna

probleme, apoi furau, toate, fără excepţie. Furtul şi corupţia merg mână în mână. Sunt două moduri de viaţă prin care se suplimentează salariile de mizerie.

Să avem un bărbat acasă, nu doar pentru menaj, ci şi pentru a ne ajuta pe noi, pe soţul meu şi pe mine, asta ne-ar trebui. Nu mă mai pot baza pe copii.

Voiam să discut cu Mourad, dar, când ajung acasă, el doarme. Fac gălăgie ca să-l trezesc. Nu se mişcă. Mă apropii şi pun urechea pe pieptul lui, în dreptul

inimii. Încă bate. Nu-i mort. Trebuie să fi luat unul sau mai multe somnifere. Mai face asta uneori. Când se trezeşte la mijlocul după-amiezii, îl anunţ:

— O să angajez pe cineva în casă.

— O altă femeie pe care s-o chinui, pe care s-o dai afară

după câteva săptămâni, acuzând-o că fură...

— Ba deloc. Toate menajerele fură, e o tradiţie bine cunoscută în ţara noastră.

— Adică ai găsit pasărea rară?

— Ceva mai bun decât o pasăre, un cal negru frumos!

— Ah, măcar o dată dai şi tu dovadă de umor.

— Nu glumesc. Am întâlnit la cimitir pe unul dintre tipii ăia care n-au reuşit să traverseze strâmtoarea ca să emigreze în Spania. E un bărbat frumos,

curat şi destul de plăcut. Caută de lucru. Cred că-l angajez de probă. O să avem pentru prima oară un bărbat care se ocupă de menaj. La urma urmei, vecina

noastră, cea al cărei soţ a suferit un accident cerebral, a angajat un tânăr, din Camerun cred, care se ocupă foarte atent de bărbatul ei bolnav.

Mourad nu mă mai ascultă. E cufundat din nou în cartea aia mare a lui. Citeşte, îşi ia notiţe şi mă întreb la ce foloseşte.

Toată noaptea, ideea de a-l angaja pe acest negru prinde rădăcini. O să mă ajute mult. E tânăr, în putere. Africanii sunt foarte diferiţi de noi, au o

constituţie fizică mai robustă decât a noastră. Dacă m-ar auzi, soţul meu ar zice că sunt rasistă. El nu crede în existenţa raselor, probabil că e orb.

Bineînţeles că există o rasă albă, diferită de rasa neagră. El susţine că există o singură rasă, rasa umană, compusă din miliarde de fiinţe.

A doua zi m-am întors la cimitir. Între timp, paznicul a

curăţat mormântul mamei. De data asta i-am dat nişte bani.

Mi-a povestit despre tânărul negru care aşteaptă la intrare.

Gardianul se fereşte de străini în general, dar despre acesta

are o părere bună.

Tânărul stătea pe o piatră şi citea o carte. L-am întrerupt şi l-am întrebat cum îl cheamă:

— Numele meu este Viad.

— Viad? E prima dată când aud acest nume. De unde vine?

— Din Mauritania, doamnă.

— Eşti mauritan?

— Da, din tată senegalez şi mamă mauritană. Nu e un nume

obişnuit, eu mi l-am ales. Vrea să spună că Viaţa (este)

Imposibilă (fără) Iubire şi Demnitate. V.I.A.D

5.

5 În original, La Vie (est) Impossible (sans) Amour et Dignité (n. tr.).

— Eşti cumva intelectual?

— Puţin, am studii, mi-am susţinut chiar şi teza de doctorat, dar după moartea părinţilor a trebuit să plec din Nouakchott, unde există un rasism teribil

împotriva negrilor.

— Există rasism între negri?

— Nu, nu despre asta-i vorba. Mauritania e guvernată de o minoritate de mauri, arabi cu pielea mai puţin neagră decât a celorlalţi mauritani, dintre care

unii sunt originari din Senegal sau din alte ţări africane. Maurii, deoarece pielea lor este mai deschisă, se consideră superiori negrilor. Ei domină peste

tot, în guvern, în bănci, în afaceri, pe scurt, în tot ce e important. Noi, negrii, suntem la dispoziţia lor.

— Sclavi!

— Nu îndrăzneam să folosesc acest termen, doamnă. Da,

avem condiţia de sclavi. Ca negru, nu mi se permite să predau

la universitate, deşi teza mea se ocupă tocmai de rasismul

dintre africani.

— De asta ai încercat să emigrezi în Europa?

— Da. Parţial. Rasism şi sărăcie.

Aşa a început totul cu Viad. Peste nici jumătate de oră, s-a stabilit în casa noastră. O nouă viaţă începea pentru el.

5 noiembrie 2000

De ieri, mă chinuie o intuiţie: nu voi trăi mult. Sunt din ce în ce mai sigură de asta. Văd lucruri pe care nu le pot explica, mă trec fiori de fiecare

dată când această intuiţie blestemată câştigă teren, zi şi noapte. Mă trezeşte când dorm, ca şi cum moartea ar sta în spatele uşii şi ar trebui să mă ridic

şi s-o invit înăuntru. Mă gândesc la moarte ca la o fantomă în alb care ar veni să mă învăluie şi să mă ducă departe de această viaţă. Nu are coasă. E

suspendată în aer ca o pană, o pulbere care aşteaptă momentul să cadă. Cade ca adevărul. Tranşant, fără comentarii, fără răgaz. Este un satâr. Nu mă sperie,

dar îmi aminteşte că timpul mi se scurge. De aceea mă grăbesc să scriu. Nu reflectez, scriu sub dictarea lumii, a mea, bineînţeles. N-am pretenţia că îmbrăţişez

întreaga lume.

Când intuiţia se îndepărtează, simt un curent de aer răcoros care trece prin cameră. Deschid fereastra şi mă întorc în pat, unde continui să scriu.

Nu contează dacă poeziile mele vor fi citite cândva. Pentru moment am certitudinea că trebuie să scriu, să merg înainte şi să nu ezit.

Mama a venit să mă vadă, să se intereseze de sănătatea

mea. Crede că sunt prea palidă, că mintea mi-e ocupată cu

prostii şi că trebuie să ies din cameră din când în când, s-o

însoţesc la hamam, de exemplu, sau la una dintre mătuşile

mele. La hamam, da, de acord. Măcar acolo aflu câte ceva.

Ascult tot ce se vorbeşte şi reţin. Am capul plin de poveşti

incredibile. Am asistat la o scenă ciudată zilele trecute: o

tânără stătea în genunchi şi spăla podeaua, frecând-o cu un

burete şi săpun. O freca energic. Mama a întrebat-o de ce

insistă atât în acel colţ al sălii. Ea i-a răspuns foarte serios:

„Ştii bine că la hamam vin dimineaţa bărbaţii, iar unii

ejaculează practicând ceea ce se numeşte «obiceiul secret». Aşa

că, dacă nu curăţ bine locul unde o să mă spăl, există riscul

ca spermatozoizii să intre în mine şi să rămân însărcinată cu

un necunoscut!”

Mama a izbucnit în râs, ceea ce femeii i-a picat rău. S-a îndepărtat bodogănind.

O altă femeie, cam grasă, a venit să se spele lângă noi. I-a cerut mamei să o frece pe spate. Mama i-a răspuns că există maseuze care cu asta se ocupă.

Ea a insistat: „Mâinile tale sunt albe şi moi, o să-mi aducă noroc şi o să elibereze copilul adormit”.

Nu aud pentru prima oară de „copilul adormit”, o legendă inventată de femeile infidele care îşi liniştesc soţii, plecaţi la muncă în străinătate, spunându-le:

„E copilul tău, îl port de doi ani”. Uneori funcţionează.

Când o însoţesc pe mama la una dintre surorile ei, mă

pregătesc să mă plictisesc. Ele nu discută decât despre bani

şi poveşti matrimoniale. Şi, fără excepţie, la un moment dat,

când e adus ceaiul şi sunt servită cu biscuiţi de casă, mătuşa

mea îşi ia un aer foarte serios şi îmi zice: „Ştii, vărul tău

Hamza, singurul meu fiu, cu care te jucai de-a păpuşa care se

căsătoreşte, mă întreabă mereu de tine. E o partidă excelentă.

Îţi dai seama, Samia şi Hamza, ce cuplu minunat, toţi ar fi

invidioşi. Gândeşte-te la asta, fata mea!”

Aici intervine mama: „E încă tânără, dar îţi împărtăşesc părerea, ar forma o pereche frumoasă”.

Zâmbesc, râd şi mă plictisesc. Mi-e dor de camera mea, de patul meu, de caiet. Mi-e dor de singurătatea mea. Aceşti oameni nu cunosc fericirea de a se

bucura de o singurătate căutată, acceptată, dezmierdată, cea care deschide uşi către alte universuri.

În acest moment citesc poezia lui Victor Hugo. Mă poartă spre teritorii vaste şi ireale. Când termin lectura, mă uit pe fereastră. Oamenii trec încolo

şi-ncoace, unii se grăbesc, alţii merg agale.

Între mintea şi corpul meu

Încetineala este calea

Nu ştiu unde mă duce

Mă sui în copac şi uit de toate

Vântul îmi dă o lovitură în şold

Mă trezesc şi îmi caut drumul

23

VIAD

Camera mea este un colţ al spălătoriei unde doamna a pus o saltea din spumă, o pernă şi o cuvertură. Mi-a dat o pijama veche care a fost a soţului ei. Aici dorm, citesc şi mă gândesc, în această parte a casei care este destul de umedă. Nu am prea multă lumină. Nu mi se permite să am o veioză. Când o să am bani, o să-mi cumpăr o lanternă. Îmi place să citesc înainte de culcare. Singura carte pe care am luat-o cu mine când mi-am părăsit ţara este jurnalul egipteanului Taha Husein, Zilele. Mi-am notat o frază: „Provincialii – bătrâni sau tineri, copii sau femei – au o mentalitate numai a lor, plină de naivitate, de idei sufite şi de simplitate. La formarea ei, cel mai mult contribuiau tariquiţii aceştia”

6.

6 Taha Husein, Zilele, traducere de Nicolae Dobrişan, Editura pentru Literatură Universală, Bucureşti, 1969, p. 61 (n. tr.).

Mă simt foarte apropiat de aceşti oameni; acasă, în Mauritania, era un şeic sufist, un mistic care interpreta foarte frumos islamul. A fost combătut de

cei instruiţi de şcoala wahhabită a saudiţilor, nişte fanatici violenţi.

Mă ocup de curăţenie, spăl pe jos, dau cu aspiratorul, care de multe ori se strică, fac cumpărături, aduc mereu bonurile de casă. Doamna controlează totul;

nu trebuie să lipsească niciun bănuţ; adesea comentează preţurile: „Preţul roşiilor a crescut iar; peştele e prea scump; carnea de pui rămâne

convenabilă, dar e plină de hormoni”. Domnul nu controlează nimic. E cam ca la mine în ţară. Femeile sunt cele care îi domină pe bărbaţi, nu invers. Nu

o spunea, dar tata asculta întotdeauna de mama. Ea îl lăsa să dea impresia prietenilor că el conducea casa. Nu ştiam că în Maroc femeile sunt atât de puternice.

În orice caz, doamna este. Spune tot timpul că este bolnavă. Nu ştiu de ce anume suferă. Domnul este foarte obosit. Îmi aminteşte de bunicul când nu mai

putea să se ridice singur. Totuşi, are încă energie să citească şi să ia notiţe. Aş vrea să-l rog să-mi împrumute una dintre cărţile lui, în arabă sau

în franceză, nu contează.

Ieri, doamna mi-a cerut să dau cu aspiratorul în camerele de zi şi în dormitoarele de la etaj. Nu pusesem piciorul acolo niciodată, nici măcar nu bănuiam

existenţa lor. Salonul, întunecat, miroase a umezeală şi e îmbâcsit. Am vrut să aerisesc, dar doamna s-a înfuriat: „Nu, nu deschide, vecinii ar putea să

ne vadă salonul”. Nu înţeleg de ce această parte a casei este închisă. Trebuie să adăpostească un secret. Nu spun nimic. Nu am dreptul să spun ceva. Mă

supun şi fac doar ceea ce îmi cere ea. Nu s-a discutat despre salariu. Aştept sfârşitul lunii ca să pomenesc despre asta. Mă întreb cum va reacţiona. Acasă,

în Mauritania, i-am fi numit „burghezi”, oameni aparent bogaţi, dar care au o relaţie ciudată cu banii.

Am întrebat dacă pot să ascult radioul din bucătărie.

Doamna mi-a răspuns: „Ai nevoie de căşti, probabil că nu ne

place aceeaşi muzică”. Până la urmă, mi-a dat un Walkman

cu căşti. Îmi petrec noaptea ascultând muzică egipteană;

iubesc această muzică, mă face să călătoresc, mă duce înapoi

acasă, chiar dacă nu vreau să mă întorc acolo. Mă fac mic.

Mi-e frică mereu să nu deranjez. Într-o după-amiază, după ce

soţia lui a plecat, domnul m-a rugat să-i spun povestea mea.

Mă simţeam jenat, nu ştiam de unde să încep. M-a liniştit

spunându-mi că îl interesează soarta imigranţilor şi a

exilaţilor.

— De ce ţi-ai părăsit ţara?

— Aş putea să spun că din cauză că nu era nimic de lucru, dar adevărul, ceea ce am lăsat în urmă, lucrul de care am fugit, e rasismul maurilor faţă de

negri.

Ştia de războiul interrasial dintre Mauritania şi Senegal din 1986. Tata, care era negru, vorbea adesea despre asta.

Domnul a stat puţin pe gânduri, apoi a zis:

— Crezi că în Maroc nu există rasism?

— Da, ştiu, aici negrii nu sunt prea iubiţi, dar e mai puţin grav decât ce se întâmplă în ţara mea. Să vă dau un exemplu. Am făcut aceleaşi studii ca Moha,

fiul proprietarului casei noastre. Aveam chiar şi note mai bune decât el. Exista un post liber la Ministerul Radioului şi Televiziunii Naţionale. Am dat

amândoi acelaşi examen.

Notele mele erau mai mari decât ale lui Moha. Ei bine,

administraţia l-a ales pe el doar pentru că pielea lui nu e

neagră. E maur. Astfel de nedreptăţi se întâmplă tot timpul.

Pentru mauri, negrii sunt neapărat inferiori. Negrii şi maurii

nu se frecventează. Într-o zi, la un prieten acasă, am văzut un

film american despre sclavia din America. M-am identificat

complet cu personajul principal, victima celui mai brutal

rasism. Numai că în America lucrurile s-au schimbat. La noi

nu există nicio rezistenţă. Înduri şi taci. Şi apoi, trebuie spus

că maurii care ne guvernează nu fac nimic pentru ţară.

Nouakchott, capitala, arată ca un cartier sărăcăcios. Există

un bulevard central construit în mijlocul nisipului. Nu sunt

trotuare. Casele frumoase aparţin maurilor. Furtul şi corupţia

se practică la o scară de neimaginat, domnule.

— Ai venit în Maroc crezând că situaţia e mai bună?

— Nici nu se compară, domnule!

— Ştiu, ştiu... Oricum, îţi mulţumesc că eşti aici, Viad. Cerul sau un înger te-a trimis.

Am fost atât de impresionat de ceea ce mi-a spus, încât i-am propus să-l scot puţin din casă. Vremea era frumoasă. L-am ajutat să-şi pună djellaba şi ne-am

plimbat aproape o oră în cartierul Marché aux Boeufs.

24

MALIKA

De când este Viad la noi, mărturisesc că lucrurile s-au schimbat, dar am impresia că soţul meu profită de asta mai mult decât mine. Adesea iese cu el.

S-a obişnuit să-i pună mâna pe umăr şi să-i ceară să-l ducă la cafenea. Între timp, eu stau la bucătărie. Nu-i corect. Şi eu aş vrea să merg la cafenea

să beau o cafea şi să mănânc un croasant bun. Uite, mi-ar plăcea să merg după-amiază la Espagnola, o cofetărie ţinută de văduva şi de copiii unui om de

treabă ucis de mafia olandeză. Acolo se servesc prăjituri însiropate. Dar gurile rele ar începe să trăncănească dacă aş apărea însoţită de un negru. Ar

zice imediat că am un amant, şi negru pe deasupra! E mai bine să eviţi astfel de zvonuri. Ar spune mai ales că exploatez un imigrant nefericit, pe care

sărăcia l-a făcut sclav.

Sunt copleşită de probleme, prinsă în naufragiu, măcinată

de resentimente şi chiar de ură. Căsătoria şi uzura m-au făcut

să cunosc ura. Înainte nu uram pe nimeni. Acum nu mai sufăr

pe nimeni. Negrul mă ajută la treabă. Dar nu suport mirosul

lui. Întotdeauna mi s-a spus că negrii au un miros de

transpiraţie aparte. N-am îndrăznit să-i cer să meargă la

hamam. I-am cerut soţului meu să-i sugereze el. Dar totul s-

a transformat într-o discuţie despre rase. Cică şi noi, albii, avem un miros pe care negrii nu-l suportă. Se pare că mirosim a cadavru! Nu mai terminăm cu asta. Într-o dimineaţă am decis să discut eu cu Viad.

— Doamnă, când am ajuns în Tanger, primul lucru pe care l-am făcut a fost să merg la hamam. Apoi, pentru a rămâne curat, i-am propus paznicului să lucrez acolo ca maseur. Albilor le place să fie masaţi de negri. Acum, doamnă, mă spăl în fiecare dimineaţă şi vă asigur că sunt la fel de curat ca dumneavoastră şi ca soţul dumneavoastră.

Am tresărit. Soţul meu, din cauza stării sale, se spală din ce în ce mai rar. Uneori, ne băgăm amândoi în cadă, dar el bodogăneşte, la fel şi eu. Viad a mărturisit că îl spală pe soţul meu când sunt plecată.

După această discuţie, Viad a vrut să-mi arate diplomele şi fotografiile cu familia lui. Recunosc că am fost impresionată. Printre fotografii era şi una cu o blondă, probabil o străină.

— E Solange, femeia pe care am iubit-o şi care a trebuit să părăsească Mauritania. Ne vedeam pe ascuns, ca nişte hoţi, până în ziua în care un vecin ne-a denunţat la poliţie, care ne-a surprins în apartamentul în care locuia Solange. Lucra la o bancă franceză. A izbucnit un scandal. Mi-am pierdut slujba, iar Solange a trebuit să se întoarcă în Franţa. Am mers pe jos luni întregi, având în minte visul de a o revedea la Nantes, de unde e ea de origine. Dar am pierdut totul, banii pentru traversare, speranţa de a o reîntâlni, dorinţa de a trăi. Nu mai am acte de identitate. A trebuit să ard totul. Astăzi sunt apatrid. Dar poate că dumneavoastră şi domnul mă puteţi ajuta să obţin duplicate, apoi aş cere viză pentru Franţa.

— Bietul meu prieten, suntem epuizaţi şi nu cunoaştem pe nimeni din administraţie. E nevoie de un miracol, şi asta se poate întâmpla, nu se ştie niciodată.

25

SAMIA

15 noiembrie 2000

Gândurile mi-au venit într-o ordine impecabilă. Nu ştiu cine a reuşit să le aranjeze aşa, după mărime, după culoare şi apoi după importanţă. Nu ştiam,

de exemplu, că ideea morţii ar fi pe locul al treilea. Uneori m-am gândit la asta, dar niciodată la modul serios. Pe primul loc e ceva destul de ciudat:

cică aş fi destinată unui viitor plin de lumină şi de har. Cine a reuşit să inventeze această parte din viaţa mea viitoare? Totuşi, nimic nu mă predispune

la o viaţă strălucitoare. Mă uit la părinţii mei şi sunt consternată. Ei numesc asta un cuplu fericit. Îi observ fără ştirea lor şi nu văd nici urmă de

armonie şi cu atât mai puţin de fericire luminoasă.

Al doilea gând se referă la scrisul şi mai ales la cititul de

poezie. Acum mă recunosc. Eu sunt însufleţită complet de

dragostea pentru poezie, nu doar scrisă, ci şi transmisă prin

muzică şi cântec. Ascult la aparatul meu mic de radio până

noaptea târziu. Uneori, dau peste reluarea unui concert dintr-

o sală mare din Paris sau din Viena. Îmi imaginez aceste oraşe

şi văd bărbaţi şi femei foarte bine îmbrăcaţi, curtenitori,

civilizaţi, stând la coadă în faţa casei de bilete şi înaintând uşor

pentru a asculta muzica. Nu-mi pot imagina o astfel de

situaţie în ţara mea. Ascultăm muzică la nunţi. Muzică

andaluză sau cântece populare. Sonorizarea e prost reglată,

iar urechile suferă.

Pornind de aici, fac o clasificare simplă: europenii au avut norocul să-l aibă pe Mozart – singurul mare muzician pe care îl cunosc, datorită profesorului

nostru de desen; organiza sesiuni de ascultare aproape religioasă a sonatelor sale. Noi avem muzică andaluză, pe care nu reuşesc s-o apreciez la adevărata

ei valoare. Nimeni nu m-a iniţiat în această muzică, pe care o asociez în mintea mea cu nunţile.

Acelaşi profesor de desen mi-a oferit un disc, Jean Ferrat chante Aragon. L-am ascultat o dată la vecina noastră, o spaniolă care dă lecţii de dans. Îl

păstrez cu mare grijă, în speranţa că o să-mi cumpăr un mic pick-up ca să-l ascult cât vreau.

Îmi trec gândurile în revistă şi încerc să resping singurătatea care ameninţă să se cuibărească în mine pentru o lungă şedere. O cunosc, uneori îmi place,

alteori o urăsc şi ţip ca s-o fac să plece. Dar e plină de fiere. Se întoarce cu o înfăţişare zâmbitoare şi mă ia de gât ca o viperă care se distrează

cu prada ei.

Vara este fierbinte. Toată lumea vorbeşte despre ultima

manifestaţie împotriva secetei. Tata zice că, dacă ar fi fost mai

tânăr, ar fi mărşăluit alături de miile de marocani. Dar nu este

foarte activ. Îmi spune asta ca să se dea drept ceea ce nu este.

De altfel, mama a reacţionat fără milă: „Ca să mergi, trebuie

să ai coloana vertebrală dreaptă, iar tu mergi aplecat!”

De atunci nu mă pot împiedica să-l văd pe tata din ce în ce mai încovoiat, ca şi cum ar duce în spate o povară foarte grea. Imaginea este urâtă. Dar nu

mă pot abţine. Am simţit foarte devreme un fel de dezamăgire pe care nu o pot descrie sau explica. De fapt, aş putea să o analizez, dar nu vreau să privesc

în faţă ceea ce aş descoperi.

Mama le tot spune surorilor ei cât de precoce sunt. Voia să sar peste o clasă, dar m-am opus. Reuşesc să am note bune fără să fac niciun efort. Îmi place

să învăţ, îmi place şcoala şi mă simt din ce în ce mai străină de acest mediu, de această familie. Cred că vin din altă parte. Îmi place să mă gândesc

la asta, îmi place s-o cred.

Cel ce coboară din munţi

Este un taur cu un singur ochi care loveşte stejarii

Clipeşte peste drumuri şi câmpuri

Moartea într-o clipă este destinul lui

Mi l-am imaginat şi el a trăit

Nu mă tem şi cad din pat

într-o grămadă de nalbe proaspete

Pentru a face în sfârşit comestibil

Melcul ţinutului pe spatele unui măgar

Care fumează o ţigară la capătul unei tulpini fragile

26

VIAD

Din fericire, eram acolo dimineaţă. O dispută între doamna şi domnul a fost gata să degenereze. Totul a început de la o cafea călduţă. Domnul a strigat:

„Ştii că urăsc cafeaua călduţă! Ai făcut-o intenţionat, doar ca să-mi strici ziua”. Doamna a răspuns: „Da, am făcut-o ca să te scot din sărite “. Domnul

s-a ridicat cu greu şi a încercat să o lovească pe doamna. I-a aruncat ceaşca cu cafea în faţă. Ea a aruncat cafetiera, pe care el a reuşit să o evite.

În acel moment a trebuit să intervin. Ţipau în arabă, spaniolă, franceză. N-am văzut niciodată o ceartă atât de violentă. Părinţii mei nu ţipau niciodată.

Tata i se supunea calm mamei. Fiecare îşi juca rolul. Aici am impresia că se joacă o piesă proastă scrisă de un om rău. Mi-e milă de ei. A trebuit să-l

sun pe Adam, fiul lor cel mare, care s-a înfuriat.

Am profitat de ocazie pentru a face curăţenie în acest subsol care le serveşte drept loc de şedere. Am deschis singura fereastră, am curăţat covoarele,

am scuturat saltelele, am făcut puţină ordine pe masa folosită de domnul ca birou. Am aranjat ziarele şi cărţile. Am aruncat cutiile de medicamente goale.

Pe la ora două, domnul m-a rugat să-l scot din casă. M-a

invitat să luăm prânzul într-un mic restaurant japonez. N-

avea poftă de mâncare. A trebuit să termin eu ce-şi

comandase. După ce ne-am întors acasă, a adormit. Doamna

m-a chemat în bucătărie ca să-i povestesc unde fuseserăm.

Zicea întruna „ticălosul, egoistul”. Eu nu răspundeam nimic.

A urlat la mine:

— Te crezi ONU?

— Nu, doamnă, dar am fost învăţat să nu-mi bag nasul unde nu-mi fierbe oala.

În faţa acestui nou dezastru, fiul lor i-a îndemnat să se despartă. Era prima dată când îndrăznea să-i sugereze asta mamei sale. Doamnei i-a picat foarte

rău şi a leşinat. Domnul a spus doar:

— Nu-i nimic, joacă teatru.

De multe ori mă întreb ce caut în acest infern. Sunt hrănit, adăpostit şi ajut nişte persoane care nu se mai suportă.

Descurajat, fiul a plecat bodogănind. A găsit totuşi timp să-mi mulţumească pentru ceea ce fac pentru părinţii lui.

Seara mi-a fost greu să adorm. Mă întrebam cum poate să apară o astfel de ură între două fiinţe care ar fi trebuit să fie fericite. De ce nu se mai tolerau

unul pe altul? Cum luase naştere acest iad şi de ce nu era posibilă nicio soluţie?

Chiar dacă am renunţat la ideea de a emigra în Europa, mă chinuie dorinţa de a merge în altă parte. Însă n-am curajul să-i las pe aceşti bieţi bătrâni

să se distrugă singuri. Datoria mea este să-i ajut.

În dimineaţa următoare, după cumpărături şi curăţenie, am dat o tură pe la cimitir. Am aflat câte ceva despre foştii mei tovarăşi de nenorocire.

Diallo a plecat cu o barcă şi nimeni nu ştie dacă a reuşit să traverseze sau s-a înecat. Recent, poliţia a descins şi a ridicat trei băieţi noi, probabil

veniţi din Mali. Paznicul mi-a spus că regele a decis să le dea acte africanilor. M-a sfătuit să mă prezint la prefectura Dradeb. N-am încredere.

M-am întors acasă, unde bătrânii dormeau.

Doamnei nu-i plac fructele şi legumele pe care le-am cumpărat de dimineaţă.

— Scumpe şi de proastă calitate!

— Asta e piaţa, doamnă, n-am ce face. Vă puteţi duce să verificaţi preţurile.

— Chiar aşa!

Astăzi este ziua de mers la doctor. Trebuie să-l însoţesc pe domnul la clinica Assalam pentru mai multe analize. Medicii şi personalul sunt amabili. Contabilul

a acceptat plata prin cec, ceea ce de obicei refuză. Cardiologul s-a îngrijorat fiindcă gleznele domnului s-au umflat din nou. Mi-a spus ca şi cum eu aş

avea vreo putere: „Trebuie să meargă pe jos, convingeţi-l să meargă o oră pe zi, este important”. Am dat din cap şi am plecat acasă cu taxiul.

La şcoală, în Nouakchott, am învăţat araba clasică. De când

sunt în această ţară, exersez ca să nu uit, dar marocanii râd

de mine şi mă corectează tot timpul. Aşa că am trecut pe

darija, care este o arabă mai puţin riguroasă decât cea clasică.

Cu doamna vorbesc un amestec de arabă şi franceză. Ea îmi răspunde mereu în darija şi uneori nu înţeleg cuvintele pe care le foloseşte. De pildă, zilele

trecute am cumpărat morcovi. Pentru mine, în arabă li se spune khizzou, ea îi numeşte dja’ada. Pentru ea, valiza e chanta, eu o numesc maleta sau valisa.

Deci mă cultiv în timp ce încerc să găsesc soluţii pentru a-i linişti pe aceşti bătrâni. Am impresia că această mică ocupaţie lingvistică le face bine.

Când îl scot în oraş pe domnul, simt că e mai puţin nefericit şi chiar mai puţin bolnav. Mergem la terasa Café de Paris, unde este cunoscut. El comandă

o cafea fierbinte, eu, un suc de portocale. Domnul se uită la trecători. Trebuie spus că este un loc foarte frecventat. După un timp îmi zice:

— Nouăzeci!

— Nouăzeci ce?

— Nouăzeci de fete şi femei din o sută poartă văl! Le-am numărat. Îşi acoperă capul cu o eşarfă care împiedică părul să respire. Este o tragedie. Într-o

zi îşi vor da seama că nu mai au păr. Toate astea sunt recente. Înainte, femeile purtau un hijab care ajungea la nivelul nasului. Astăzi îşi arată apartenenţa

la un islam strict pentru ca bărbaţii să nu se distreze hărţuindu-le. E ca pe vremea Profetului.

— Nu mai suntem pe vremea Profetului!

— Da, dar ignoranţa predomină. O să-ţi spun povestea

vălului, este o referinţă la el în Sura „Alianţele”. Femeile

mergeau la cumpărături seara. Era foarte cald, aşteptau

apusul soarelui ca să iasă din casă. Bărbaţii le hărţuiau,

luându-le drept prostituate. Una dintre ele s-a plâns

Profetului Mohamed. Atunci a apărut un verset: „O, Profetule!

Spune-le soţiilor tale, fiicelor tale şi femeilor credincioşilor să

se acopere bine cu gilaburile lor, căci numai aşa vor fi

recunoscute şi nu vor fi necăjite”. Restul este interpretare

abuzivă.

După o clipă, l-am întrebat dacă soţia şi fiica lui, despre care mi-a vorbit odată, poartă văl.

A lovit în masă cu pumnul atât de tare, că a vărsat cafeaua.

— Să nu vorbeşti niciodată despre fiica mea. Niciodată!

I-am cerut scuze şi nu am mai spus nimic. Chelnerul i-a adus altă cafea fierbinte. A sorbit o dată sau de două ori, apoi a zis:

— Soţia mea îşi ascunde întotdeauna părul, chiar şi atunci când suntem singuri acasă. Când mergeam în vacanţă în Spania, se schimba complet. Gata cu djellaba,

cu vălul şi cu tot ce amintea că e musulmană. Devenea europeană, în fine, încerca să se poarte de parcă ar fi fost spaniolă. Biata de ea, era ridicolă.

Dar măcar puteam să-i văd părul fluturând în vânt. Odată întoarsă în ţară, devenea iar urâtă, pentru că vălul are scopul de a le face pe femei urâte, astfel

încât niciun bărbat să nu se apropie de ele. Soţia mea nu are nevoie de văl pentru a-i speria pe bărbaţi, dovadă că, la aproape optzeci de ani, încă mă

tem de ea! închipuie-ţi!

Nu am îndrăznit să-l întreb de ce mai stă cu ea. Dar am înţeles că ceva îi ţine prizonieri în această relaţie toxică. Dar nu-i treaba mea. Eu tac şi muncesc.

SAMIA

21 noiembrie 2000

Totul mi se amestecă în minte. Nu mai pot să povestesc ce mi s-a întâmplat. S-o iau de la început.

Singura dată când am intrat în apartamentul lui Khenzir – aşa îl numesc eu, înseamnă „porc” în arabă – era foarte întuneric. Draperiile erau trase. Un

miros neplăcut de parfum indian plutea în aer. Erau prea multe lucruri. Covoare în culori închise pe podea, peste tot măsuţe exotice, ţesături agăţate

pe pereţi. O atmosferă sufocantă. Am vrut să mă ridic şi să plec. În momentul în care am dat să-mi iau ghiozdanul, o mână aproape metalică m-a oprit. Nu

puteam să mă mişc sau să mă ridic. Mă domina şi mă simţeam foarte mică. M-am speriat. A pus muzică de Ravi Shankar. Apoi mi-a întins un pahar cu ceai,

pe care am decis să nu-l beau. S-a aşezat lângă mine calm şi a deschis un dosar albastru. Mirosea a bătrân. Avea acea răsuflare pe care o au bătrânii care

se neglijează.

— Poezia ta este minunată. Ai un dar nepreţuit, deşi am observat câteva stângăcii. O să le studiem pe toate. Vino mai aproape, nu-ţi fie frică! în poezie

există un sentiment de comuniune. Aşa că lasă-te în voia lui. Inima ta mi-a vorbit, a mea trebuie să răspundă, apropie-te s-o auzi.

Faptul că o persoană lua în serios ceea ce scrisesem mi-a

dat senzaţia că sunt cineva. Scriam în singurătate, dar

speranţa mea era să-mi împărtăşesc cuvintele, să fiu citită şi

recunoscută. Khenzir răspundea aşteptării mele profunde,

chiar dacă îmi dădea o senzaţie de stânjeneală. Am simţit că

fuga devenise imposibilă. Planificase totul. Răsplata şi

pedeapsa.

Pe măsură ce citea, îi simţeam corpul colţuros mai aproape de al meu. L-am împins uşor. Şi-a cerut scuze şi a continuat să-mi comenteze poezia.

— Trebuie sa bei acest ceai pe care l-am pregătit eu însumi cu plante binefăcătoare aduse de departe. Un prieten mi le-a procurat din India, eu nici nu

beau altceva.

Mi-am înmuiat buzele în ceai şi a fost cât pe ce să scuip. Am înghiţit cu greu, apoi am pus paharul pe măsuţă. Cred că puţinul pe care l-am băut a avut

efect. Ameţeam şi simţeam că voinţa mă părăseşte. Îmi pierdeam controlul, îl auzeam spunându-mi: „Nu te împotrivi, ai încredere în mine, o să vezi, sunt

un om blând şi atent...”

Khenzir a pus mâna pe mine şi tot ce-mi amintesc e durerea pe care mi-o provocau coatele şi degetele lui.

Parcă erau piroane sau cuie în carnea mea. Mă zbăteam.

Era mai puternic decât mine. Ştia cum să imobilizeze un corp

şi să facă orice vrea cu el. Mi-am dat seama că e specialist în

asta. Am reuşit să mă eliberez o clipă şi să-l lovesc puternic în

abdomen. A dat drumul prăzii şi a început să urle, să

rostească ameninţări. Încă eram conştientă. M-am rugat la

Dumnezeu şi la profeţii Săi să mă scape din ghearele acelui

animal turbat. I-am chemat în ajutor pe mama, pe tata. El mi-

a îndesat o cârpă în gură. Am crezut că o să mă sufoc. O palmă

răsunătoare m-a aruncat pe podea, unde textele mele zăceau

mototolite şi rupte. Lupta devenea inutilă. Mi-am pierdut

cunoştinţa. Cât despre Dumnezeu, profeţii Lui, părinţii mei,

vecinii... toţi m-au abandonat.

Restul, ce s-a întâmplat cât am fost leşinată, nu pot să descriu. Când mi-am revenit, el stătea lângă mine, râzând şi bând alcool. Mi s-a părut că am auzit

ceva de genul „ca să fii publicată, trebuie să plăteşti. Dă ca să-ţi dau”.

Am vomitat pe picioarele lui, care arătau ca nişte cleşti. A ţipat şi mi-a mai dat o palmă.

Am apucat măsuţa de ceai şi am aruncat-o cu toată puterea

spre el. S-a ferit, însă a căzut şi s-a lovit. Brusc, am observat

un cuţit mare pe marginea mesei din bucătărie. El şi-a dat seama că l-am văzut şi s-a repezit să-l ascundă în dulap. Nu mi-a mai rămas decât pick-upul să i-l arunc în faţă. Ceea ce am şi făcut. M-a acoperit de lovituri şi atunci am ştiut că reuşise să mă violeze încă o dată. Era sânge între picioarele mele, pe covorul întunecat, pe poeziile mele împrăştiate pe podea. M-am clătinat, m-am agăţat de perdele şi am ajuns la un metru de uşă. Am luat un lacăt care era pus la intrare şi i l-am azvârlit în testicule. S-a îndoit de durere, am înhăţat cheile, am deschis şi am ieşit plângând şi strigând după ajutor. Nimeni nu mi-a răspuns. Şi astfel m-am trezit pe strada Goya, în jurul orei douăzeci, tocmai ieşea lumea de la cinema. Eram ca o vagaboandă. Oamenii îmi aruncau priviri dezaprobatoare.

Nu-mi mai controlam corpul. Nu mai era al meu. Nu-l mai simţeam. Monstrul se înverşuna asupra lui ca un porc flămând, ca o hienă rănită, ca un individ

banal care a renunţat la umanitatea sa. Încă îi port în mine respiraţia fetită, dinţii galbeni şi ochii tot galbeni. Sunt plină de mizerii, grea de deşeuri

ingerate în timpul violului. Sunt grea de urina, saliva şi excrementele lui. Sunt o pubelă, nu-mi rămâne decât să aştept să treacă gunoierii, să mă adune

şi să mă arunce pe stânca şobolanilor şi a mortăciunilor.

Din fericire, când am ajuns acasă, părinţii mei erau plecaţi. Probabil se duseseră în vizită la nişte veri. Voiam să mor imediat. Dar mai întâi trebuia

să curăţ toată murdăria. Să mor sau să mă întorc la Khenzir să-l ucid. Ideea morţii era pretutindeni. Unul din noi trebuia să dispară, în timp ce mă spălam,

elaboram planuri pentru o crimă perfectă.

Degeaba îmi frecam pielea, degeaba îmi săpuneam tot corpul, mă simţeam murdară, foarte murdară, pe dinafară şi pe dinăuntru. Nu ştiam cum să scap de acea

porcărie, de mirosul de putreziciune la care se adăuga răsuflarea lui respingătoare de bătrân. După o oră, eram atât de obosită, încât m-am hotărât să

dorm.

M-am aruncat în pat şi am dormit ca o fiară rănită. Un somn

agitat. Ţipam. Transpiram. Dimineaţa, m-am pomenit întinsă

pe podea. Căzusem din pat, dar nu simţisem. Sufletul îmi era

într-o stare jalnică, sfărâmat în mii de bucăţi.

A doua zi era duminică. Am rugat-o pe mama să mă ducă la hamam, sperând că Fakrya, maseuza neagră, o să-mi frece pielea până o să scap de toată murdăria.

Durerea fizică şi cea morală erau dublate de ruşine. Ruşine şi tăcere. Să nu spun nimic. Să păstrez totul pentru mine. Nu aveam curajul să povestesc ce

păţisem. Fakrya m-a frecţionat îndelung, cu mare grijă. Mamă mi-a atras atenţia că, tot îndepărtând pieile moarte, n-o să mai rămână piele deloc.

Da, aş fi vrut să-mi schimb pielea. Să-mi înlocuiesc pielea care îndurase oroarea cu una nouă-nouţă.

Restul zilei de duminică l-am petrecut în camera mea. Am scris versuri fade. Îmi lipseau cuvintele pentru a descrie ceea ce trăisem. Am renunţat să scriu

şi m-am apucat să citesc Gérard de Nerval.

Îmi spun că despre viaţă

Nu ştiu nimic

Poate răcoarea vântului

Aşteptarea iubirii

Nevoia de a-mi goli trupul de lacrimi

Ca să fiu uşoară

Să urc pe un cal

Şi să fug pe nisip

Cu ochii închişi

MOURAD

O amintire mă bântuie. Se întoarce de fiecare dată cu aceeaşi precizie: imaginile, mişcările, furia amestecată cu ruşine şi frică. Ascult din adâncul patului,

tot mai scobit, angoasa acestei dimineţi de decembrie. Ceva care mă strânge de gât, care face să-mi curgă un sânge rece prin vene.

Durează de pe vremea când am acceptat primele plicuri. Nu ştiu de ce, dar antreprenorul îl pusese într-o carte de bucate chinezească. Mi-a spus: „E un

cadou pentru doamna, să vă facă gustări delicioase. Doar deschideţi cartea şi urmaţi indicaţiile...”

Colegii mei erau obişnuiţi să primească bani, aşa că nu au reacţionat, se prefăceau că sunt ocupaţi cu dosarele lor.

Am luat cartea acasă şi i-am dat-o soţiei. Ea n-a ghicit ce e înăuntru, a crezut că e un reproş deghizat. M-a întrebat:

— Nu-ţi mai place cum gătesc? Vrei să mă apuc să fac chinezării?

Când a deschis cartea, plicul a căzut şi bancnotele s-au împrăştiat pe podea. Ea a izbucnit în râs şi mi-a spus:

— Vino să te pup, în sfârşit, devii bărbat, un bărbat adevărat!

Nu am răspuns, am lăsat să treacă momentul şi am coborât

privirea. Să fii bărbat! Unul adevărat! Ce înseamnă? Să ai

bani? Mai ales bani murdari! Pentru mulţi dintre compatrioţii

mei, banii şi puterea sexuală merg mână în mână. Despre un

om bogat se spune: „E bine, sănătos”. La acea vreme, după

criteriul ăsta, nu o duceam bine cu sănătatea, fiindcă abia

dacă o scoteam la capăt cu banii.

Viaţa conjugală nu mi s-a îmbunătăţit. Cu cât era mai mulţumită din punct de vedere financiar, cu atât Malika era mai frustrată. Cât despre mine, cu cât

acceptam corupţia, cu atât o doream mai puţin. Împliniserăm şapte ani de căsnicie. Dar nu mi se scula. Nu ştiu de ce, când mergeam la culcare, mă gândeam

mereu la bancnotele căzute din cartea de bucate chinezească. Ea mă acuza că o înşel, deşi pe atunci nu frecventam alte femei.

— Eşti tânăr, ar trebui să fii viguros ca un taur şi, când colo, tu ce faci? Îţi baţi joc de mine, cine-i amanta care te stoarce de vlagă?

— Nu există nicio amantă. Sunt mai surprins decât tine. O să mă duc la doctor, îţi promit.

Din cauza ei devenisem corupt, un funcţionar mărunt de categoria a treia, care-şi rotunjea veniturile lunare călcându-şi în picioare demnitatea. De fiecare

dată când se întorcea de la hamam, aveam dreptul la o lecţie de morală.

— Nu trebuie să te simţi vinovat. Nu faci nimic rău, te

adaptezi societăţii, nu-i vina noastră că societatea e putredă.

Încetează să te mai joci de-a „conştiinţa încărcată”, eşti ca toţi

ceilalţi, un om care-şi completează salariul din buzunarul

celor care au nevoie de semnătura ta. Atâta tot. Sunt sigură

că nenorocita asta de conştiinţă te împiedică să ai erecţie. Fă

un efort, domnule Cinstea întruchipată!

Unul din cei doi colegi de birou ieşea la pensie. Făcuse tot ce putuse ca să mai lucreze un an sau doi în plus, altfel s-ar fi zis cu plicurile pentru

el. Dar acum chiar se terminase. Era atât de nefericit, atât de supărat, că-ţi venea să-l consolezi. Am socotit, la rândul meu, câţi ani mai am până împlinesc

şaizeci. Încă cinci! Cinci ani în care ar trebui să-i dau bice pentru a nu ajunge ca vecinul meu, confruntat cu o realitate pe care o pierdusem din vedere.

Când s-a pensionat, colegul a descoperit că are credite de rambursat şi că-i lipsesc mijloacele.

Cu timpul, devenisem un bun cetăţean, unul dintre acei marocani care îşi petrec viaţa împăcându-se. M-am împăcat cu toate, îmi spuneam, cu moralitatea,

cu conştiinţa, cu religia, cu Dumnezeu, cu ceilalţi, dar nu am reuşit să mă împac cu soţia.

Imaginea mea nu mai era vagă ca la începutul carierei. Acum era clară şi precisă. Era imaginea unui nemernic satisfăcut, un bun marocan corupt şi infidel.

Trebuia nu numai să mă obişnuiesc cu ea, ci şi s-o găsesc corectă şi legitimă.

Soţia mea, din ce în ce mai superstiţioasă, era convinsă că tragedia pe care o trăiserăm e o pedeapsă de la Dumnezeu. Nu mă lăsam antrenat în acest tip

de raţionament, o ascultam, apoi mă gândeam la altceva.

După tragedie, viaţa mea n-a mai avut nici sens, nici valoare. Aşa că mai bine să devii un oarecare, o persoană cu o doză mare de mediocritate, un pic

de vulgaritate şi multă indiferenţă. Este cazul unui număr impresionant de cetăţeni, care nici măcar nu se plâng de asta.

29

SAMIA

3 noiembrie 2000

Existenţa mea este o greşeală. Am dreptate să vreau să plec. Dumnezeu nu are niciun amestec, mama şi tata, nici atât. De când am înţeles că locul meu nu

e aici, mă simt uşoară şi pregătită să plec. Multă vreme mi-am făcut idei despre viaţă şi moarte. Eram nefericită şi nu spuneam nimic. Tăcerea mi-a fost

refugiu, ascunzătoare. De multe ori, mă întrebam ce caut în această familie în care nimeni nu e la locul lui. Părinţii mei, sau, ca să fiu corectă, mai

ales mama, erau sclavii tradiţiei în tot ceea ce are aceasta mai retrograd şi mai stupid. În plus, maniile şi superstiţiile ei mă oboseau. Lumea era împărţită

între cei care deocheau şi cei care erau victime. Evident că ea se afla în tabăra victimelor. Nu înţelegeam cum o singură privire poate transmite boala

şi nenorocirea.

Poate că se iubeau în momentul naşterii mele. Mi se pare că între ei exista tandreţe sau măcar un amestec de sentimente şi respect pentru tradiţii. Dar

ceea ce nu suportam era relaţia lor cu banii. Mama moştenise avariţia de la părinţii ei. Şi crea la noi acasă atmosfera în care fusese educată ea.

Schimbarea centralei termice pe gaz provocase o dramă

familială reală. Mama prefera una chinezească, mult mai ieftină. Tata era de părerea instalatorului, care ne recomandase o centrală germană, mult mai solidă

şi mai fiabilă. Ziarele relataseră mai multe cazuri de defecţiuni şi scurgeri de gaz în cazul modelelor chinezeşti. Asta ar fi trebui să-i pună pe gânduri.

Însă mama nu voia să audă nimic. Aşa că tata a preferat să cedeze, în loc să se opună. Se ducea la birou, se vedea cu prietenii şi se întorcea acasă de

parcă ar fi intrat pe poarta unei închisori.

Martor tăcut al acestei drame, mă consideram o greşeală în această familie. Citeam în secret Despre neajunsul de a te fi născut de Emil Cioran, o ediţie

de buzunar uzată, cumpărată de pe trotuarele oraşului vechi. Cartea era subliniată aproape toată. Aparţinuse unui anume Guillaume. Atâta luciditate mă

fascina. Copiam unele fraze în jurnalul meu. Dar nu din cauza acestei lecturi am decis să plec. Parfumul libertăţii mele mă călăuzeşte, închid ochii, nu

provoc nimic. Restul nu va mai ţine de mine.

În după-amiaza asta, părinţii mei lipsesc. Sunt singură acasă. Stau la masa din bucătărie, ascult poezia care mă copleşeşte. Scriu ştiind că probabil vor

fi ultimele pagini din jurnalul meu şi ultimele mele poeme. Nu pot explica de ce am această presimţire, dar sunt profund convinsă că aşa e. Cuvintele îmi

vin grăbite în minte. Cuvinte şi culori. Dacă aş avea culori şi pensule, aş picta o pânză imensă.

Omul era urât. Trupul lui slab avea ceva bolnăvicios. Privirea din spatele ochelarilor cu lentile „fund de borcan” trecea prin corsajul fetelor şi le dezbrăca

imediat. Avea metodele şi capcanele lui. Am vrut să-l văd de aproape. În liceu, vorbeam între noi despre acest căpcăun care le dădea târcoale fetelor mai

mici. Nu ne puteam imagina ce face. Era un fel de mister captivant. Mă credeam puternică şi isteaţă. Îmi spuneam că n-o să cad niciodată în ghearele lui.

Avea un ziar, o foaie pliată în două în care publica poeziile victimelor sale. Şi eu voiam să-mi public poeziile. Aveam nevoie să le văd tipărite. Ştiam

că această fiţuică e distribuită doar în Tanger, la câteva chioşcuri de ziare. Nu publica decât poeme semnate de fete tinere, printre altele, şi pe ale

verişoarei mele. Nu băga în seamă textele trimise de băieţi.

Timpul liber mi-l petreceam citind. Citeam tot ce-mi cădea în mână. Am citit chiar şi o carte groasă despre albine. Dar preferam poezia. Învăţam pe de

rost versuri de Rimbaud şi de Verlaine. Copiam în jurnalul meu strofe de Baudelaire. O asemenea lectură asiduă a dus în mod firesc la dorinţa de a scrie.

Eram naivă, dar sinceră. I-am arătat odată poeziile mele profesorului nostru de franceză; a aruncat o privire peste ele, a făcut o strâmbătură ciudată

şi mi-a înapoiat caietul. Eram umilită. Îmi venea să plâng. Este o nebunie cum poţi ucide pe cineva cu o strâmbătură, în ziua aceea, l-am văzut pe oribilul

„editor” al fiţuicii de poezie. A venit la mine ca şi cum ar fi ştiut că profesorul meu mă umilise. A întins mâna de parcă ar fi trebuit să-i dau ceva. Mi-a spus: „Vreau poeziile tale”. Fără să mă gândesc, fără să ezit, le-am depus în mâinile lui slabe cu degete subţiri.

A doua zi aştepta iar la ieşirea liceului de pe strada Tolstoi. S-a apropiat de mine ca şi cum am fi fost din aceeaşi familie şi mi-a spus: „Sunt foarte frumoase, trebuie să vorbim despre ele. Ai avea timp mâine, sâmbătă, pe la cinci? Locuiesc deasupra cafenelei Porte, o ştii? Primul etaj, apartamentul A”.

La lăsarea serii, ezitam între emoţie şi neîncredere. Acest personaj oribil mă speria. Dar mă simţeam suficient de puternică pentru a rezista violenţei lui. Faţa lui, întunecată şi colţoasă, trăda un suflet negru şi rău.

O teamă decisivă se sfâşie

Cade în bucăţi pe picioarele mele goale

Spre necunoscut îmi vărs lacrimile

Sălbatic, cu ochii legaţi

30

VIAD

În această dimineaţă am însoţit-o pe doamna la cimitir. Mi-a cerut să curăţ un mormânt. De îndată ce s-a aşezat pe lespedea mormântului de alături, a început să plângă şi să vorbească în acelaşi timp, ca şi cum persoana de sub pământ ar fi fost acolo să o asculte. Mi-am dat seama că e mormântul fiicei sale. Doamna zicea: „Vezi, fiica mea, n-o să te uit niciodată. Vin să te văd şi să-ţi povestesc ce se întâmplă acasă. Sunt bolnavă, iau peste zece medicamente pe zi, unele tratează corpul, altele încearcă să-mi aline durerea, nefericirea pe care o port în mine de atâta vreme. Fratele tău

Adam are mari probleme la serviciu, aş putea să-l ajut, să-l susţin, dar soţia lui, geloasă şi egoistă, nu-l lasă să vină pe la noi. Şi tatăl tău e bolnav, dar exagerează, crede că oboseala lui e mai mare decât a mea. Se plânge tot timpul. Nu-i niciodată mulţumit. Fac tot ce pot pentru a-i uşura durerea, dar el e rău, n-are niciun fel de tandreţe faţă de mine, se gândeşte doar la el, uneori iese în oraş şi se întoarce noaptea foarte târziu, nu pun nicio întrebare, mă uit cum viaţa mea trece mizerabil şi îi mulţumesc lui Dumnezeu, măcar El, adică Dumnezeu, ştie totul, e puternic şi milostiv, cunoaşte adevărul despre fiecare. Aştept ca El să-mi facă dreptate. Viaţa mea, viaţa noastră a devenit mai întâi un deşert, apoi un iad. Vinovăţia. Ea ne macină viaţa. Mă simt vinovată. Tatăl tău se simte vinovat. Ne învinuim reciproc, e din ce în ce mai greu de suportat. Există un «înainte» şi un «după» acea zi funestă când ne-am dus la logodna vărului tău la Tétouan. Tu ai vrut să rămâi singură, să te speli şi să-ţi faci temele. Mă opresc aici, pentru că nu mai pot vorbi”.

A rămas nemişcată o clipă, mi-a dat nişte monede să le împart cerşetorilor, apoi a cerut ca ei să se îndepărteze, s-o lase în pace. I-am alungat, ceea ce nu le-a plăcut unora dintre ei, care mi-au strigat amabilităţi: „Suie-te înapoi în copacul tău, o să te simţi bine acolo cu ciorile! Să te gonească un negru! Unde-am ajuns!” În cimitire, cerşetorii sunt răi.

Ea nu a reacţionat la insultele cerşetorilor, şi-a reluat discursul:

„Ştiu că eşti în paradis. N-am nicio îndoială. Inocentă, fecioară, blândă şi frumoasă, o meriţi. Cu mine şi cu tatăl tău nu ştiu dacă Dumnezeu va fi îngăduitor. Viaţa noastră a

devenit un iad. Mă repet. Ştiu. Dar aceleaşi cuvinte îmi vin mereu în minte. Am refuzat mult timp să recunosc, dar adevărul e că nu ne mai suportăm unul pe altul. Trebuie spus că, de la plecarea ta atât de violentă, atât de crudă, ne-am pierdut dorinţa de a trăi şi de a iubi. Tatăl tău s-a împăcat cu moralitatea şi face orice vrea fără să aibă nici cea mai mică remuşcare. E convins că ai plecat din cauza mea. Cum aş fi putut să pun în pericol viaţa fiicei mele iubite? Zice că el ar fi cumpărat centrala germană, mai fiabilă, şi că eu, ca să fac economie, am ales-o pe cea chinezească. Poate că are dreptate. Dar nu ştiam că aceste chinezării sunt maşinării ale morţii. De atunci, nimeni nu mai cumpără acest tip de produs.”

După un lung moment de tăcere şi reculegere, doamna s-a ridicat sprijinindu-se de braţul meu. Mi-a aruncat o privire recunoscătoare şi mi-a spus:

— Eşti curajos şi puternic, ştiu că pot conta pe tine.

Am profitat de ocazie pentru a o întreba dacă a reuşit să ia legătura cu nepotul ei care lucrează la prefectură pentru reglementarea situaţiei mele. Mi-a răspuns: „Am uitat. Promit că mă ocup de asta mâine”.

Vecinul din stânga a început alte lucrări la vila sa.

Zgomotele de demolare şi de bormaşină ne sparg timpanele toată ziua. Doamna strigă de durere. Domnul îşi pune căştile pentru a asculta un concert transmis la televizor. Pe lângă vibraţiile insuportabile, praful de pe şantier ajunge pe podeaua casei. Degeaba şterg, vine întruna. La cererea doamnei, m-am dus să-i rog pe muncitori să facă mai puţin zgomot. Am fost primit ca o persoană dubioasă. Insulte

rasiste, desigur; gesturi vulgare, ţipete şi râsete. Am plecat de

acolo bodogănind. În mod hotărât, marocanii nu au deloc simţ

civic. Nu spun că acasă la mine este mai bine, dar măcar le

acordăm cât de cât atenţie celorlalţi. Am aflat că proprietarul

vilei este medic. Nu-l interesează plângerile vecinilor.

Dispreţuieşte pe toată lumea. Nu mi-ar plăcea să fiu tratat de

el vreodată.

La o lună după vizita la cimitir, doamna mi-a dat formularele de completat pentru rezolvarea situaţiei mele. Mi-a spus: „Ordinul Majestăţii Sale! Dumnezeu

să-l ţină şi să-i dea viaţă lungă!” Nu ştiam că Majestatea Sa e la curent cu cazul meu.

Am petrecut ore întregi cântărindu-mi cuvintele pentru a completa formularele. Am scris doar adevărul. Mi-am dat numele real, data şi locul naşterii, am

înşirat diplomele, pe care le păstrasem cu grijă în căptuşeala rucsacului, referinţele. Probabil că am fost unul dintre puţinii mauritani care au ajuns

în Tanger. În încheiere, am scris cu creionul „Trăiască regele”. Nimeni n-ar putea să mă învinovăţească pentru asta. La urma urmei, datorită lui, zeci

de mii de africani au astăzi acte de identitate. Unii lucrează şi chiar s-au căsătorit cu marocane. În ziua în care voi avea actele, mă voi duce singur

la mormântul Samiei şi îi voi povesti şi eu viaţa mea.

31

ADAM

Dacă ar trebui să ascult toate tânguirile mamei, aş fi deja la spitalul de psihiatrie. Dar e mama mea şi, datorită educaţiei pe care am primit-o, nu pot

s-o contrazic şi să-i spun tot ce gândesc. Când ajung acasă, întâi o îmbrăţişez, apoi, cum e tradiţia, îi sărut mâinile. La fel fac şi cu tata. Asta n-o

opreşte pe mama să se ia de mine şi de soţia mea. Într-o zi am înţeles că nu iubeşte pe nimeni. Eu am o fire optimistă. Iubesc viaţa, îmi place să primesc

şi să dau cadouri, îmi place să râd şi să văd partea bună a lucrurilor. Dar cu mama nimic nu merge. O adevărată mamă evreică – într-o zi i-am spus-o în

glumă, dar a reacţionat atât de rău, încât a trebuit să-i cer scuze şi să-i explic metafora! –, vrea să dirijeze totul, să controleze totul, să domine

totul. Îi lipseşte dragostea. Tata n-o mai iubeşte de mult.

Se vede imediat. El e în altă parte, în lumea lui, între cărţile, filmele şi discurile lui de jazz.

Înainte ca sănătatea să i se deterioreze, am elaborat un plan pentru ca el să-şi realizeze fantezia, să petreacă o noapte în braţele unei femei de genul

Avei Gardner, actriţa lui preferată. Cu câteva săptămâni înainte, am pregătit totul cu atenţie. Am

găsit banii, femeia şi pretextul.

În privinţa banilor, tocmai primisem bonusul anual şi am decis să-l împart cu el. În privinţa femeii, Maria era prietena unei prietene; n-ar fi refuzat

o scurtă călătorie plăcută, la Marbella, de exemplu. Mai rămânea să găsesc pretextul. Nu putea fi decât medical. Am reuşit să-l conving pe tata să meargă

în Spania pentru o consultaţie la doctorul Azancot, renumitul urolog. Evident că nu i-am spus nimic despre femeie.

Nu mai trebuia decât ca mama să accepte plecarea lui la Marbella. Problema s-a rezolvat de la sine, paşaportul mamei expirase şi dura prea mult să-l refacă

şi să primească viza. Apoi am mizat pe domeniul medical. I-am spus mamei că tata are nevoie să meargă la un specialist pentru problemele sale cu vezica

urinară şi cu prostata şi că o să-l însoţesc eu, fiindcă e o chestiune de bărbaţi. În mod curios, mama nu a protestat. A fost de acord, făcând doar o mică

remarcă: „Nu mai există urologi în Tanger ? “ „Ba da, dar nu sunt buni, mamă!”

Când, la debarcaderul din Tanger, i-am prezentat-o tatei pe Maria, m-am simţit puţin stânjenit. Nu ştiam cum să-i explic situaţia. Dar Maria s-a ocupat

de asta şi totul a mers perfect. Vremea era frumoasă, Marbella este destul de plăcută iarna, lipsită de turişti, iar Maria şi-a jucat rolul foarte bine.

Tata a înţeles imediat şi şi-a jucat, de asemenea, rolul ca un adevărat actor. S-a distrat şi a acumulat puţină energie şi curaj ca să suporte viaţa în

subsol.

Îl vedeam vesel şi radios şi îmi spuneam că tata merită acest dar. Nu exista nimic rău în asta. Să petreacă două zile şi o noapte în afara casei, care

mirosea a nefericire şi a umiditate nesănătoasă, nu putea decât să-i facă bine. Mama nu ştia nimic.

Maria a fost minunată. Mi-a făcut cu plăcere serviciul de a-i ţine companie unui bătrân fermecător şi amabil, un bărbat care iubeşte mult femeile. Tata

mi-a mărturisit într-o zi că el consideră Bărbatul care iubea femeile drept cel mai frumos film al regizorului François Truffaut şi cel mai frumos omagiu

adus seducţiei. Era convins că filmul fusese realizat pentru bărbaţi ca el. Pentru tata, a fi cu o femeie, chiar dacă nu se întâmpla nimic sexual, era

ceva esenţial în viaţă.

Cu Maria, evident, nu se punea problema sexului. Avea cincizeci de ani, era divorţată şi fără copii. Am aflat că s-au plimbat mult, că Maria făcuse cumpărături

şi că tata se simţise în al nouălea cer de dimineaţa până seara, căci uitase cum e să ai în viaţă şi mici momente de fericire.

Am început să râd când mi-am imaginat un scenariu asemănător pentru mama. Rigidă şi fără umor, ea ar fi văzut în propunerea mea un păcat pe care Dumnezeu

nu l-ar fi iertat niciodată. Cu siguranţă, m-ar fi ocărât şi ar fi acuzat-o pe soţia mea că venise cu o astfel de idee absurdă şi satanică! Nu mă gândeam

s-o arunc în braţele unui gigolo, ideea mea era mai degrabă să-i ofer câteva zile undeva cu una dintre prietenele ei. Dar nu avea prietene.

Degeaba am căutat, nu exista niciuna. În final, am renunţat la această idee. Scopul meu era doar să aduc în acel subsol un pic de aer proaspăt, puţină

viaţă şi bucurie. Cu ea, pur şi simplu, nu era posibil.

M-am întrebat adesea dacă rolul unui fiu este într-adevăr să le ofere momente de plăcere părinţilor săi atunci când corpul intră în declin. Nu am găsit

niciodată răspunsul. În felul meu, fără să mă iau prea mult în serios, am încercat de câte ori am putut să împiedic dramele dintre ei. Evident, nu i-am

vorbit soţiei mele sau altcuiva despre asta. Era secretul meu.

32

MONCEF

Eu sunt cel care nu apare în această poveste. Sunt fratele mai mic al Samiei şi al lui Adam. Întotdeauna mi-am urmat instinctul şi, de foarte tânăr, am

înţeles că nimerisem într-o familie în care dădea târcoale nebunia, în orice caz, ceva nesănătos. Am decis să scap de acest blestem. Cuvântul este prea

tare, într-adevăr, fără îndoială că exagerez puţin.

Nu sunt foarte isteţ, dar mă pricep la oameni. Nimic nu funcţionează normal în familia mea. Poate că era mai bine înainte de ceea ce ei numesc „ziua funestă

a tragediei”. Oricum, eu nu-mi amintesc perioada respectivă. Aveam doi ani când s-a întâmplat. În schimb, toată copilăria mi-a fost marcată de această

poveste despre care se vorbea fără a spune lucrurilor pe nume. Mă lăsau să ghicesc ce se petrecuse. În ziua când am împlinit şapte ani, a fost un cutremur

în nordul ţării. S-a resimţit până în Tanger, dar nu a provocat victime. În mod ciudat, atunci am înţeles ceva despre cutremurul din familie. Nu am încercat

niciodată să merg mai departe. Am preferat să plec, de fapt, să fug.

În anul în care mă pregăteam pentru bac, am făcut nişte cercetări. Urmăream să găsesc o destinaţie, cât mai departe

de familie. La început am visat la Australia. Îmi spuneam că nu există alt loc mai îndepărtat, că e capătul lumii, că acolo n-o să vină nimeni să mă caute.

Australia este ţara de care tata pomenea adesea când situaţia din Maroc îl enerva. Acolo trebuia să merg. M-am dezumflat repede când am aflat condiţiile

de intrare în ţară şi m-am mulţumit cu un vis mai modest şi, mai ales, realizabil: Canada, în câteva săptămâni, am devenit expert în clima, istoria, peisajele,

economia, politica acestei ţări.

Era uşor să imigrezi în Canada. Cu dosarul meu (menţiunea „foarte bine” la matematică, la bac), nu am avut nicio problemă să fiu acceptat la o mare universitate,

să obţin o bursă de studii, precum şi viză şi bilet de avion. Visul meu devenea realitate. Mama a plâns câteva zile. Chiar a leşinat când i-am dat vestea.

Tata a fost mai înţelegător. Mi-a dat binecuvântarea lui şi mi-a cerut să nu-l uit. Aşa se face că, în fiecare an, îmi petrec luna august în Tanger. Mă

cazez la hotel şi îi scot în oraş din când în când. La început veneam cu soţia mea, o italiancă pe care am cunoscut-o la Toronto, însă mama nu o plăcea,

fără vreun motiv aparent. Mai târziu am înţeles. Nu trebuia să-mi pun în pericol căminul pentru că mama era roasă de gelozie.

Fratele meu Adam mă ţine la curent cu tot ce se întâmplă

în familie. Mereu aceeaşi placă, „spital şi farmacie”, cum zice

el. Râdem, dar ştiu că e trist. Cred că am reuşit să-mi salvez

pielea. Duc o viaţă normală. Cuplul nostru se bazează pe

dragoste şi pe respect.

Într-un an, i-am invitat pe părinţii mei să petreacă săr-bătorile de sfârşit de an în Quebec. S-au certat întruna. Soţia mea nu înţelegea de ce stau împreună

ca să-şi facă rău reciproc. Mama a suferit mai ales de frig. Tata a fost curios în legătură cu ţara şi tradiţiile ei.

Când au plecat, am simţit o mare uşurare. De atunci, relaţiile noastre s-au mai răcit. Am rărit călătoriile la Tanger, una la doi ani, apoi una la trei

ani.

Este mai bine aşa. Eu sunt personajul care a preferat să nu aibă un loc în această poveste. Mai târziu, când am citit jurnalul surorii mele dispărute,

am plâns.

33

MOURAD

Când Adam mi-a vorbit despre o consultaţie la doctorul Azancot, la Marbella, am bănuit că e un mic scenariu la mijloc. Nu am zis nimic. Când să urcăm pe

vaporul cu destinaţia Algésiras, Adam m-a prezentat Mariei şi a dispărut cât ai clipi, spunându-mi că tocmai fusese chemat de şeful său şi că o să vină

după noi mai târziu. Nu-ţi laşi niciodată şeful să aştepte.

Privind-o pe Maria, am înţeles imediat ce pusese la cale Adam şi l-am binecuvântat de mai multe ori. Nici că putea să-mi ofere o plăcere mai mare. Eram

mulţumit, uşurat şi curios să mă găsesc în compania unei doamne elegante şi prietenoase. Iniţial, voia să facă pe infirmiera, am sfătuit-o imediat să renunţe

la acest rol.

În timpul traversării, a mers de mai multe ori să-mi ia ceai,

mi-a adus croasante şi chiar un pachet de migdale prăjite.

Ştia, probabil că îi spusese Adam, că îmi plac migdalele prăjite.

Ea a fost cea care a completat formularele, folosind paşaportul

meu, pentru poliţia de frontieră şi, când am coborât de pe vas,

tot ea a avut iniţiativa să mă ia de braţ ca şi cum am fi fost un

cuplu normal. În Maroc diferenţa de vârstă dintre soţi face

rareori obiectul unor comentarii. Adesea vedem bărbaţi de

peste şaizeci de ani cu femei mult mai tinere, care ar putea să

le fie fiice. Invers nu găseşti, cu excepţia câtorva femei străine

bogate care îşi oferă compania unor bărbaţi tineri şi frumoşi.

Ne-am urcat în autobuzul care face legătura între Algésiras şi Marbella. Mă simţeam în vacanţă, ceea ce nu mi se mai întâmplase de douăzeci de ani. Maria,

mereu atentă cu mine, părea şi ea bucuroasă de această escapadă. Vorbea foarte puţin, dar zâmbea des. Am aflat că e divorţată şi că nu s-a recăsătorit.

Camera de hotel era mare. Am observat imediat că există două paturi separate de o noptieră mică. Baia era exact cum îmi place mie. Spaţioasă, cu covoraşe

antiderapante, cu prosoape albe, groase. Mă gândeam deja la baia pe care o s-o fac la sfârşitul zilei, după ce o să torn în apă spumantele care îţi dau

impresia că pluteşti pe un norişor.

Maria mi-a aşezat lucrurile în şifonier şi a pus pe noptieră punguţa cu medicamentele mele. Apoi s-a întors spre mine şi mi-a spus cu voce blândă:

— Sper că vă simţiţi bine şi că nu vă lipseşte nimic. Mă duc în camera mea, care e alături.

N-am zis nimic. De fapt, îmi convenea. Mă trezesc de multe

ori peste noapte ca să merg la toaletă şi apoi am un somn

destul de agitat. Mi-ar fi fost ruşine să o trezesc pe această

femeie atât de blândă şi de zâmbitoare. În orice caz, îmi plac

femeile chiar şi atunci când nu mă culc cu ele. Mă încânta

simplul fapt de a şti că în camera alăturată doarme o femeie

amabilă şi prietenoasă. Eram sigur că o să dorm bine în acea

noapte. Prezenţa ei mă liniştea şi îmi făcea extraordinar de

bine.

M-am întins pe pat, încă îmbrăcat, şi am aţipit brusc, semn că eram foarte relaxat. Îmi plac acele momente dintre veghe şi somn, când corpul se odihneşte

fără să te facă să cazi într-o noapte adâncă. M-a trezit telefonul. Adam voia să ştie dacă totul merge bine. L-am liniştit şi i-am mulţumit pentru această

atenţie care mă făcea fericit.

— Maria este un înger! Uitasem că o femeie poate fi atât de drăguţă, atât de amabilă.

— Am rugat-o pe soţia mea s-o scoată pe mama în oraş după-amiază. Sper ca totul să decurgă fără probleme. Profită şi ai grijă de tine. Şi, ai înţeles deja,

weekendul ăsta va fi secretul nostru!

Am început să râd, gândindu-mă cum o va întâmpina Malika pe nora sa, pe care o acuză de toate relele posibile.

Am luat prânzul târziu, ca spaniolii. Apoi ne-am făcut siesta

şi ne-am plimbat la sfârşitul zilei. Maria mi-a spus povestea

ei, mi-a vorbit despre soţul care fusese foarte atent şi amabil

la începutul căsătoriei şi care, de îndată ce aflase că ea are

dificultăţi în a rămâne însărcinată, îi făcuse viaţa un infern. O

repudiase fără menajamente şi, mai ales, fără niciun ban.

Începuse să lucreze şi, datorită unei moşteniri modeste de la

părinţii ei, reuşise să trăiască decent. Niciodată nu luase în

calcul ideea de a se recăsători. Vizita regulat închisoarea

pentru femei, ajutându-le şi sprijinindu-le pe deţinute atât cât

putea.

După cină, s-a oferit să-mi maseze spatele. A făcut-o cu delicateţe şi pricepere. Gesturile, ca şi cuvintele sale, erau pline de pudoare. Apoi mi-a pregătit

un ceai din plante, a verificat dacă mi-am luat medicamentele de seară, m-a sărutat pe frunte şi a plecat urându-mi noapte bună.

A fost o noapte frumoasă. Am dormit dus, fără să mă foiesc. M-am ridicat din pat de două ori, dar am reuşit să adorm la loc fără probleme.

A doua zi i-am propus să meargă la cumpărături şi i-am dat câteva bancnote ca să-şi ia ce-şi doreşte. Era jenată. Am ieşit împreună din hotel, eu am luat

loc pe o terasă, am comandat o cafea cu lapte şi am aşteptat-o să se întoarcă.

La cină, mi-a oferit un mic cadou pe care îl alesese pentru mine. Am băut amândoi puţin vin. Mi-a mulţumit pentru cele două zile petrecute împreună. La

întoarcere, pe vapor, am asigurat-o de prietenia mea şi am întrebat-o dacă ne-am putea vedea din când în când.

— Tanger e un oraş în care bărbaţii se întâlnesc la cafenea nu pentru a bea sau a citi ziarul, ci pentru a se vorbi de rău unii pe alţii. Toată lumea bârfeşte

pe toată lumea. Deci, dacă e să ne mai întâlnim, prefer să se întâmple undeva în exteriorul acestui oraş pe care-l iubesc, dar care mă agasează.

Mi-a trecut prin minte ideea de a o ruga să se mărite cu

mine, apoi, imaginându-mi scandalul ce ar fi izbucnit în

familie şi în afara ei, m-am abţinut şi am oftat prelung.

Oricum, eu sunt împotriva poligamiei.

Întoarcerea acasă a fost calmă. Soţia mea era plecată la o nepoată de-ale ei. Adam m-a condus şi mi-a povestit aventura ieşirii soţiei sale în oraş cu

mama sa. Râdea şi se bucura pentru mine.

L-am întrebat cum mai merg lucrurile cu şeful lui. S-a strâmbat, apoi mi-a răspuns:

— Visez la ziua în care o să pot demisiona şi o să-i spun în faţă tot ce cred despre modul lui de a conduce uzina. Nu mai suport să înghit bobârnace şi

să tac mâlc. Ştii, în unele zile chiar îmi vine să plec din ţara asta. Nu o fac pentru că nu am inima să vă las pe tine şi pe mama singuri.

Eram consternat de ceea ce auzeam. Marocul mă îngrijora, dar nu mi-l imaginam pe fiul meu capabil să plece la fel ca fratele lui mai mic.

L-am sfătuit să reziste, ştiind foarte bine că o să fie dificil. Sentimentul meu de culpabilitate mi-a amintit că nu se cade să-i dau sfaturi. Am închis

ochii şi am făcut gestul de a-l binecuvânta.

34

SAMIA

3 decembrie 2020

O răceală minerală s-a instalat în corpul meu. Sunt încremenită. Nu mai pot să mă mişc sau să cer ajutor. Sunt în camera mea mică, unde lucrurile mele

zac împrăştiate. Nu am nici puterea, nici dorinţa de a face ordine. La ce bun? Faci ordine dacă nu te întrebi în fiecare dimineaţă când o să poţi pleca.

Faci ordine când viaţa a fost bună, când ai privirea îndreptată spre viitor, un viitor luminos sau, cel puţin, plin de promisiuni şi de flori. De ce să

faci ordine într-o viaţă măruntă, răscolită, sfărâmată şi aruncată la câini?

Aş fi vrut să ţip, să-mi strig disperarea şi ura, aş fi vrut să am curajul să declanşez scandalul şi să mărturisesc familiei mele, vecinilor noştri, tuturor

că port în mine seminţele ruşinii şi ale dezonoarei. Nu pun onoarea în locul unde credeţi voi, nu-mi pun demnitatea între picioare, dar toată lumea din

jur insistă ca onoarea şi demnitatea unei tinere fete să fie plasate acolo.

Violenţa, brutalitatea a căror victimă am fost au distrus

totul în mine. De aici provine această răceală minerală. O simt

urcând în mine ca un şuvoi tăios, un şuvoi de sânge impur, şi

o aud pe mama chemându-i pe Dumnezeu şi pe profeţii Săi,

pentru ca răul să fie smuls din trupul şi din sufletul meu.

Sunt în derivă şi nu am trăit.

Sau măcar am trăit suficient ca să ştiu ce las în urmă. Părinţii mei! Săracii! Ei caută să se împace cu viaţa, în timp ce eu mă pregătesc să mă împac cu

moartea. Nu am avut timp să-mi fixez privirea astfel încât să evite urâţenia acestei lumi. Citindu-l pe Rimbaud, chiar dacă nu înţelegeam totul, am căpătat

certitudinea că refuz această urâţenie.

În jurul meu, oamenii nu sunt dornici să lupte. Îşi acceptă soarta şi dorm cu sufletul liniştit. Eu nu reuşesc să fiu indi-ferentă. De unde vine această

rigiditate din mine, care mă face să stau dreaptă şi să merg înainte fără să mă întorc?

N-o să ştiu niciodată.

Sub braţele mele totul se înjumătăţeşte

Pântecul mi se adânceşte împins de vânt şi de nisipul furios Mă agăţ de firul stelelor mele ce şi-au pierdut strălucirea

În dinţi am fier şi coral beau lichidul amar

Mă întorc precum lâna răsucită de mâinile dărăcitorului Cerul se acoperă de cuvintele mele nerostite

Păsările cântă ciugulind rahatul unui câine tuberculos

Sunt în camera mea şi văd pereţii aplecându-se să mă acopere

35

MALIKA

Miracolul s-a produs! Viad a fost convocat la prefectura de poliţie Dradeb. Am decis să-l însoţesc. Nu se ştie niciodată. Ar putea fi trimis înapoi în

Mauritania. Uneori, poliţia lasă să se creadă că va elibera acte de identitate, dar, de fapt, întinde o capcană pentru a-i aresta pe imigranţii ilegali

şi a-i expulza în ţările din Africa Subsahariană. Aşa a păţit un prieten de-ai lui Viad. De aceea vreau să fiu prezentă la secţia de poliţie.

Poliţistul m-a întrebat de ce am venit. I-am explicat că sunt garantul lui Viad şi că, prin urmare, e datoria mea să fiu acolo.

Poate că sunt o soţie rea, poate că sunt chiar o mamă rea, dar sunt omenoasă. Am câteva idei preconcepute despre negri, dar îmi dau seama că sunt prejudecăţi

şi încerc să trec peste ele ocupându-mă de cazul acestui nefericit care rătăcea prin cimitir.

După două ore de aşteptare, Viad este chemat şi intră într-

un birou. Mi s-a făcut semn să-l aştept. Nu am pus niciodată

piciorul într-un comisariat de poliţie. Sunt aici bătrâni cu un

aer pierdut, ţărani care aşteaptă de dimineaţă pe o bancă.

Unul dintre ei a adormit. O femeie în vârstă încearcă în zadar

să discute cu cineva de la administraţie. Nimeni n-o bagă în seamă. Femeia se apropie la mine şi mă întreabă dacă o pot ajuta să-şi recupereze terenul furat de un vecin. Îmi spune povestea ei. O ascult şi mă gândesc ce noroc am că nu m-au lovit niciodată astfel de necazuri.

— Bucata mea de pământ e mică, cam cât broboada asta. Cultivam roşii şi cartofi, morcovi şi salată. Cresc acolo găini şi cocoşi. De când mi-a murit bărbatul, vecinul meu crede că-i e permis orice şi, mai deunăzi, în timpul nopţii, a ridicat de jur împrejurul pământului meu un gard şi iată-mă fără nimic. M-am dus la tribunal. N-am găsit pe nimeni cu care să vorbesc. Când eşti de la ţară, când eşti sărac, nimeni nu se uită la tine, nimeni nu te ascultă, aşa se întâmplă, m-am obişnuit. Dar acum e o chestiune de viaţă şi de moarte. Ori îmi primesc pământul înapoi, ori mă omor.

După o clipă de tăcere, a adăugat:

— Dar, înainte de a mă omorî, îl omor pe nenorocitul care mi-a luat totul!

Nu avea niciun document care să ateste că terenul îi aparţine. Îl moştenise de la părinţii ei. Mi-a arătat o bucată de hârtie, un fel de certificat foarte vechi pe care nu se mai putea citi nimic. Am liniştit-o: „Cu actul ăsta, puteţi să mergeţi în justiţie”. M-a privit cu un aer trist.

— Pentru justiţie e nevoie de bani, iar eu n-am bani. Am încercat deja, am fost respinsă. Mi s-a spus că „unde nu sunt bani nu e nici justiţie”. Mă rog, nu aşa, dar am înţeles că trebuia să bag nişte bani în buzunarul unui ins, însă n-aveam. Am plecat. Cineva m-a sfătuit să vin aici. N-am pe nimeni care să vorbească în numele meu; copiii mei sunt cu toţii în străinătate, nu mai vin să mă vadă, nici nu ştiu în ce ţară sunt. Dar nu plec de aici până nu mi se dă pământul înapoi.

Îmi părea rău pentru ea. S-au grăbit şi alţii să o consoleze. La un moment dat, un şef sau, oricum, cineva care părea important s-a oprit şi a întrebat

de ce s-a adunat lumea. I-am spus:

— Ascultaţi-o pe sărmana femeie şi încercaţi să faceţi ceva pentru ea, v-ar putea fi mamă.

A condus-o într-un birou. Am citit numele scris pe uşă şi funcţia şi am înţeles că era şeful cel mare, comisarul sau inspectorul, nu mai ştiu, în orice

caz, cineva înalt în grad.

Viad a ieşit din alt birou. Copia după certificatul de naştere nu era suficient de lizibilă. Trebuia cerută alta, ceea ce avea să întârzie eliberarea permisului

de şedere cu cel puţin o lună.

Seara i-am povestit soţului meu cum îmi petrecusem dimineaţa în secţia de poliţie. Nimic nu l-a surprins. A zis:

— Actul ilizibil e un truc clasic. Cu o mie de dirhami, o să vezi că devine lizibil.

— Dar bietul Viad n-are bani.

— Ştiu, depinde de tine sau, mai bine zis, de noi să-i dăm banii ăştia ca să-şi primească actele.

— Vasăzică ţi-ai schimbat părerea, eşti de acord să corupi administraţia?

— Nu mi-am schimbat părerea. Trăim într-o ţară care

acceptă acest tip de practici, aşa că, dacă vrei ca Viad să aibă

acte, du-te înapoi la comisariat şi strecoară-i banii

responsabilului de caz. Dar ai grijă să nu greşeşti persoana.

Plicul trebuie dat celui care se ocupă de dosar, nu altcuiva.

Am aşteptat câteva zile şi m-am întors la prefectura Dradeb. Un obişnuit al locului m-a recunoscut şi mi-a spus că bătrâna îşi recuperase terenul. A adăugat:

„Şi fără cafea!”

Am sărit imediat.

— Şi cui ar trebui oferită o cafea pentru actele de şedere ale unui negru?

— O cafea neagră, foarte neagră, fără zahăr?

— Nu, cu zahăr! Cât zahăr?

— Un negru... permis de şedere... din ce ţară vine?

— Mauritania.

— Mauritania are o poziţie complexă în Sahara. Uneori înclină spre Algeria, alteori spre Maroc; asta înseamnă două linguriţe de zahăr cel puţin...

Am tradus imediat în minte: două mii de dirhami...

— Şi unde se bea faimoasa cafea?

— Biroul 7. Număr simbolic. Număr norocos. Şi tipul se numeşte „Sabe’e”, al şaptelea!

Eram neliniştită, nu ştiam cum să fac, mă gândeam: „Şi dacă se enervează?” Dar, imediat ce am intrat, tipul mi-a vorbit despre cafea cu două linguriţe

de zahăr. Am pus plicul sub o ceaşcă de cafea din care nu bea nimeni, m-am ridicat şi am plecat.

Câteva zile mai târziu, Viad a primit o nouă convocare scrisă în următorii termeni: „Vă rugăm să veniţi să semnaţi şi să vă ridicaţi permisul de şedere”.

Eu şi Mourad eram fericiţi. Viad nu mai trebuia să trăiască ascuns. M-am gândit brusc la franţuzoaică şi la dragostea lor întreruptă. „Şi dacă s-ar duce

după ea?”

36

SAMIA

5 decembrie 2000

Fratele meu Adam, foarte sensibil, mi-a atras atenţia că am slăbit mult şi că arăt rău la faţă. Nu i-am putut explica motivele stării mele. L-am strâns

în braţe şi l-am acoperit cu sărutări.

Mi-am pierdut pofta de mâncare, nu-mi mai place nimic şi nici măcar studiile nu mă mai interesează. Mă mulţumesc să citesc poeţi francezi sau arabi clasici,

chiar dacă mă concentrez cu greu. Nu mai am nici energia, nici dorinţa de a scrie. Sunt frântă, rănită în adâncul fiinţei şi observ că tăcerea mă poartă

într-un tunel.

O fată violată este condamnată să dispară. Totul în societate o respinge şi o afundă în fântâna ruşinii. Trebuie să taci şi să suporţi. Nimeni nu ştie

despre asta. Este cel mai violent secret, cel mai cumplit de trăit. Mă simt ca un borcan umplut cu rahat şi împuţiciune. Am devenit eu însămi un putregai,

nici măcar o târfă, pentru că o târfă îşi vinde trupul ca să trăiască, pe când mie mi-au fost luate trupul şi sufletul şi nu mai vreau să trăiesc. Nu am

nimic de oferit, nimic de vândut.

Ieri, trecând pe lângă un chioşc, am văzut ziarul lui Khenzir. Pe prima pagină era fotografia unei fete alături de un poem. M-am gândit: „Săraca, şi ea

a trebuit să plătească!” M-am întrebat o clipă dacă nu cumva ar trebui să o caut şi să formăm un grup de victime ale lui Khenzir. Dar cum să faci asta

dacă nimeni nu vorbeşte, nimeni nu acţionează? Probabil şi ea trăieşte acelaşi calvar ca mine. Suntem îngropate sub tone de tăcere şi de ruşine. Nu putem

să ridicăm capul. Suntem condamnate să târâm după noi această povară duhnitoare şi greţoasă. Condamnate să găsim o jalnică împăcare cu viaţa de zi cu zi,

să ne prefacem, să zâmbim atunci când vrem să plângem, să ţipăm, să urlăm până când zidurile acestei închisori pe care o purtăm în noi se vor prăbuşi.

Uneori, mă opresc pe stradă, în drum spre liceu, şi mă uit

la oamenii care trec. În fiecare bărbat văd imaginea unui

violator. În fiecare fată, imaginea violenţei pe care a suferit-o.

Pentru mine nu există o umanitate bună. Văd lumea în gri, în

negru. Nu-i nicio lumină la capătul tunelului prin care merg.

Nu există nici cea mai mică şansă de a face să izbucnească

scandalul şi de a-l vedea pe Khenzir dus în faţa justiţiei, o

justiţie adevărată care să-mi dea înapoi umanitatea. Evident,

Khenziri există peste tot. Stau pitiţi în umbră şi îşi aşteaptă

prada. Indiferent că e vorba despre acest pervers care se

foloseşte de poezie pentru a-şi satisface instinctele primare

sau despre un poliţist care face uz de puterea sa pentru a

obţine ce nu i se cuvine, mai ales onoarea unei femei, forţată

să se dea acestui bătăuş ca să-şi rezolve o problemă, ei sunt

acolo, aparent taţi buni, oameni de treabă.

Părinţii mei, săracii! Sunt departe de a-şi închipui ce s-a întâmplat şi ce se petrece în mintea mea. Îmi imaginez pentru o secundă reacţia mamei, care

ar începe prin a leşina şi a-şi folosi toată isteria ca să inverseze problema. Eu aş fi cea care a distrus onoarea întregii familii, cea care a adus eşecul

şi ruşinea în casă. Aş fi şi mai nefericită, pentru că aş fi pedepsită. Cum? Nu ştiu. Poate că m-ar trimite într-un sat îndepărtat ca să uite toată lumea

de mine. Mama este o marocană tradiţională în cea mai crudă versiune. Onoarea familiei depinde de virginitatea mea. Şi dacă sunt violată de un nemernic,

eu sunt călăul, nu victima.

Mai rămâne tata. Este laş şi egoist. Se gândeşte doar la micile lui plăceri. Şi el este un bun marocan. Musulman de faţadă, ipocrit, slab, supus ordinelor

soţiei, legat de mâini şi de picioare de nevoia de a aduce bani pentru ca mama să trăiască precum o adevărată burgheză, la acelaşi nivel cu prietenele

ei, să aibă centură de aur şi caftane la modă.

L-am surprins într-o zi pe tata dându-i un plic plin de bani

mamei, care i-a numărat şi i-a reproşat că întârziase să-i

aducă. Ştiu că banii respectivi provin din mită, sânul la care

sug marocanii, fie că sunt corupători, fie că sunt corupţi. Tata

aparţine celei de-a doua categorii, cea mai rea, pentru că este

umilit practic de fiecare dată când acceptă plicuri. Din

punctul meu de vedere, nu sunt altceva decât bani luaţi din

buzunarele cetăţenilor. Cu alte cuvinte, furt.

Tata, pe care îl iubesc în mod firesc, nu mi-a dat nici cea mai mică ocazie să mă destăinuiesc şi să mă sprijin pe el ca să ies din tunelul meu. E amabil.

Cea mai rea dintre calităţi. Amabilitatea este o formă de blândeţe care seamănă cu dulciurile ce te fac să vomiţi. Tatei îi lipseşte prestanţa, îi lipseşte

coloana vertebrală. Ar avea nevoie de cineva care să-l îndrepte, să fie mai puţin încovoiat, mai puţin servil, mai puţin conciliant. Cu orice se descurcă.

Cu moralitatea, cu viaţa conjugală pe care o trădează cu voioşie, cu datoria de tată, cu datoria de cetăţean şi de funcţionar public.

Totuşi, acest om destul de cultivat ar fi putut avea o altă viaţă, mai demnă, mai frumoasă, mai dreaptă. S-a coborât la nivelul mediocrităţii generale

şi a devenit atât de banal, încât nu simt decât milă pentru el.

Cum ar reacţiona dacă i-aş povesti drama mea? Ar începe să se smiorcăie. N-am nicio îndoială. I-aş putea impune un alt comportament, i-aş putea sugera

să mă însoţească la poliţie şi să depună plângere împotriva perversului care violează minore. Dar şi el ar vrea să înăbuşe scandalul. Mi-ar zice: „Uită,

fata mea, şi lasă-l pe Dumnezeu să-i rezerve acestui om pedeapsa pe care o merită”.

O palmă. Da, o palmă zdravănă ar răsuna şi ar reuşi să-l trezească pe acest tată nedemn. Dar nu am putere. Îl pălmuiesc destul cu dispreţul şi cu mila

mea.

Duminica trecută, pentru prima dată, părinţii mei au invitat acasă câţiva membri ai familiei. Nu pentru prânz, ci doar la un ceai, prăjituri uscate şi

câteva clătite cu zahăr. I-am observat pe aceşti oameni, bărbaţi şi femei, fără griji, zâmbitori, binedispuşi, care evitau orice subiect ce ar putea să

strice atmosfera. Erau mulţumiţi de ei înşişi. Arătau perfect în costumele şi caftanele lor. Toţi îşi jucau rolul. Bărbaţii se adunaseră într-o parte,

femeile în cealaltă. M-am uitat la acest spectacol şi mi-a venit să vomit, nu în toaletă, nu pe ascuns, ci acolo, în mijlocul salonului, faimosul salon

în care nu intră nimeni, împrăştiind voma pe frumoasele caftane ale doamnelor. Să vomit şi să vorbesc în arabă, în această limbă în care nu pronunţăm anumite

cuvinte, din ruşine, din falsă pudoare.

„Vă rog să fiţi atenţii Am ceva să vă spun, ceva oribil de

mărturisit. Am şaisprezece ani şi nu mai sunt virgină. Mi-am

pierdut virginitatea într-un viol, comis în urmă cu o

săptămână în apartamentul lui Khenzir, un nenorocit, pe

strada Goya, într-un apartament murdar şi oribil. Am fost drogată şi violată. Port pe faţă şi pe corp dezonoarea întregii familii. Cu toţii sunteţi dezonoraţi de mine, nepoata voastră, verişoara voastră, fiica tuturor păcatelor. Vă consider răspunzători, pentru că nu vedeţi nimic, credeţi că fiicele voastre sunt fără prihană, sfinte şi lipsite de dorinţe. Pentru mine nu a fost deloc o chestiune de dorinţe, în afară de aceea de a-mi vedea poeziile publicate. Nu ştiţi ce este poezia. Normal, e ceva ce nu vă priveşte. Dar onoarea ştiţi bine unde s-o puneţi, unde s-o depozitaţi, unde s-o ascundeţi. Ei bine, această onoare a fost distrusă de un pervers care bântuie prin oraş, un violator, un ticălos. Niciun bărbat dintre voi nu se ridică să ceară arestarea lui sau măcar să-l rupă în bătaie, să-i taie sexul oribil cu care a făcut o gaură în himenul meu, o gaură în viaţa mea, o gaură care-mi este în realitate mormânt.

Şi voi, femeile! Nu spuneţi nimic. Mama şi-a pierdut cunoştinţa; face asta de fiecare dată când trebuie să înfrunte realitatea. Dispare, nu vede nimic,

deci nu e răspunzătoare de nimic.

Plec, nu sunt de rangul vostru, din neamul vostru, din seminţia voastră. Am venit din altă parte şi mă întorc la destinul meu. Măcar îmi voi fi deşertat

sacul, voi fi poluat atmosfera, voi fi murdărit puţin acest salon nou şi conştiinţele voastre adormite pentru totdeauna.”

Tăcerea mea grea şi dispreţul meu au fost de-ajuns.

Copiii vântului

Străbat noaptea

Pe pleoapele tinerelor

Al căror secret e îngropat într-un fruct de vară

MOURAD

Unul dintre foştii mei colegi tocmai a fost arestat şi dus în faţa instanţei de judecată. A fost prins în flagrant delict de luare de mită. Corupătorul

i-a întins o capcană, dându-i întâlnire într-o cafenea frecventată de agenţi de poliţie şi de fiscali.

Ca un novice! S-a lăsat păcălit. Specificul corupţiei este să nu existe urme. Discreţie maximă. Bani care trec direct din mână în mână.

Când am făcut pasul şi am început să accept plicuri, studiasem până în cel mai mic detaliu diferitele mecanisme ale mitei care să nu trezească bănuieli.

Devenisem expert în domeniu. Mi-am folosit toată inteligenţa şi priceperea şi n-am fost prins niciodată. Nu sunt mândru de acest succes, dar cu timpul,

cu vârsta, am învăţat să relativizez, să netezesc asperităţile, să mă împac cu viaţa şi cu defectele ei.

Am decis să-mi fac bilanţul vieţii. Am început ieri-dimineaţă, dar m-am descurajat repede. Partea pozitivă este redusă; partea negativă, viciul şi furtul,

prea încărcată. Dar poate că, dacă nu am fi trecut prin toată tragedia, viaţa noastră, în orice caz viaţa mea, ar fi urmat o altă cale, mai demnă, mai

acceptabilă.

Ceea ce caracterizează sistemul marocan, nescris, nespus, este că întotdeauna sfârşim prin a ne descurca, cel puţin în anumite domenii care nu pun în pericol

interesele mari, foarte mari. Oamenii ştiu asta instinctiv. Am văzut oameni săraci venind la tribunal nu pentru a-şi revendica drepturile, ci pentru a

întreba pe cine trebuie să mituiască. Drept, lege, justiţie, ei nu cred în astea. Cu cât sunt mai slabi, mai săraci, cu atât mai insistent caută o ramură

de care să se agaţe. Este aproape natural.

Aş putea să-mi învinuiesc soţia şi să o fac răspunzătoare de

această derivă de care nu sunt mândru. Dar integritatea mea

nu era suficient de puternică, nu destul. N-a rezistat mult.

Trebuie spus că durerea fără margini care m-a cuprins după tragedie m-a slăbit. Mi-a distrus valorile. Devenisem indiferent, obsedat zi şi noapte de dispariţia Samiei. Durerea mea săpa peste tot, lăsându-mi goluri în memorie, în legăturile cu lumea, în instincte. Eram durere şi suferinţă. Nu suportam nimic, nici măcar hainele pe care eram obligat să le port. Chiar şi uşoară, cămaşa mă apăsa, mă rănea. Paşii erau adevărate încercări. Mersul mă obosea atât de mult, încât mi se întâmpla să stau într-un colţ al casei fără să mă mişc ore întregi. Priveam fix pardoseala deosebit de urâtă. Aţipeam şi cădeam în nişte crevase unde noroiul mă acoperea, trăgându-mă la fund. Mă înecam în această apă densă şi grea. Mă lăsam în voia ei, nu mă împotriveam. Voiam să termin cu toate. Dar soţia mea mă trezea, ţipa la mine ca să mă ridic şi să mă duc la muncă.

La birou făceam eforturi enorme să nu mă prăbuşesc şi să las baltă totul. Lucram fără să ştiu ce fac. Nu mai eram viu şi nu-mi mai controlam nimic, nici

voinţa, nici starea de spirit, nici depresia.

Medicul mi-a dat concediu să mă tratez. Starea mea nu a încetat să se înrăutăţească.

Nu observasem nimic. Fiica noastră era perfectă, învăţa bine şi nu ne făcea probleme. Lucrurile decurgeau lin. Eu şi mama ei eram, de fapt, orbi.

Din acea zi fatidică am renunţat la viaţă fără să dispar. M-am lăsat să cad în gol şi am acceptat totul, am înghiţit totul ca un animal flămând şi brutal.

Mi-am pierdut umanitatea. Am devenit o cârpă de şters pe jos pe care alţii călcau. Nu conta. Eram insensibil la toate. Amintirea tragediei îmi ocupa complet

mintea. Nici nu mai aveam minte, doar o durere care-mi picura în interiorul craniului şi făcea din fiecare neuron un conductor de suferinţă. Am devenit

un ghem, un crater, un bulgăre de pământ uscat şi lipsit de viaţă. Mă contopeam cu grămezile de gunoi. Puţeam peste tot. Sentimentele contradictorii mă

împingeau să trec dintr-o lume în alta şi înapoi, purtând mereu în mine acest iad pe care nu puteam nici să-l numesc, nici să-i găsesc marginile.

38

SAMIA

17 decembrie 2000

Am pregătit totul cu atenţie. Mi-am făcut curat în cameră, mi-am împăturit hainele, mi-am pus cărţile şi caietele în ordine. Apoi am făcut o baie. Va fi

ultima înainte de a pleca spre o lume mai îngăduitoare. Nu reuşesc să mă gândesc la nimeni. Nici la părinţii mei, nici la fraţii mei, nici la prietenele

mele. Imaginea strâmbă a lui Khenzir îmi apare peste tot. Îmi astupă cerul. Îmi invadează spaţiul, îmi ia aerul pe care-l respir. Mă sufoc. Să strig, să

urlu, să mă agit nu-mi serveşte nimic. În faţa acestui monstru sunt singură şi nu am nicio armă pentru a-l reduce la tăcere, pentru a-l face să dispară.

Braţele lui foarte lungi, degetele lui metalice ca nişte cuie ruginite caută mereu să mă atingă. Trebuie să scap de ele. Trebuie să-l dobor. Singura posibilitate

de a-l adormi este să deschid gazul. Chiar dacă pentru asta trebuie să mor.

Încercaţi să înţelegeţi cum se simte o fată de şaisprezece ani,

atacată în corpul şi sufletul ei de un monstru libidinos,

sâcâitor şi crud. Nu mai exişti, nu mai ai niciun motiv să

trăieşti, să-ţi faci planuri, să-i iubeşti pe alţii şi să speri. Totul

îţi este refuzat. Totul îţi întoarce spatele. Şi vine singurătatea,

impenetrabilă şi grea, adevărata, marea, stupida,

vătămătoarea singurătate, cea care stăruie, care se învârte în

jurul tău ca o viperă bătrână, apoi ţi se înfăşoară pe gât, se

strânge puţin, abia lasă aerul să treacă, după care te zdrobeşte

cu toată greutatea şi răspândeşte un miros respingător care îţi

dă dureri de cap şi îţi întoarce stomacul pe dos.

Singurătatea, pe care o consideram uneori prietenă, a devenit o bestie răutăcioasă şi fără milă. M-a condamnat să sufăr înainte să plec. Parcă ar fi fost

trimisă de un Dumnezeu răzbunător. Cum adică? O puştoaică încearcă să sfideze cerul? Cine se crede? Nu-i prima femeie violată, doar n-o să se opună sorţii

pentru atâta lucru! Să mori. De acord, dar imediat, nu aşa cum ai visat, nu în tăcere sau în mirosuri de parfum şi de trandafiri. Ai să pleci călcând cu

picioarele pe tăciunii aprinşi, pe plantele care ard pielea, pe pietrele care fac găuri până la măduvă.

Singurătatea nu-ţi mai este prietenă. Fără complicitate, fără

sprijin, fără ajutor. Deschide robinetul de gaz, o să te îmbeţi

încet, o să vezi lucrurile rotindu-se în jurul tău şi sfidându-te,

n-o să poţi apuca nicio mână pe care o zăreşti, nu sunt mâini

întinse pentru a te salva, ci târnăcoape săpând pământul în

care o să cobori puţin câte puţin, până când pielea ta n-o să

mai respire, urechile o să ţi se umple de pământ brun şi umed;

ochii tăi o să vadă totul până în ultima secundă pe care o laşi

să treacă şi atunci o să te duci, nu brusc, o să respiri încet

pentru a-ţi da iluzia că o să scapi, dar eşti singură acasă, tu

ai ales ziua şi ora, ai aşteptat ca părinţii tăi să plece într-o

călătorie pentru a comite ireparabilul. Eşti gata acum.

Aud această voce ridicându-mi-se din măruntaie şi încerc

să o reduc la tăcere. În zadar. Respiraţia mi-e lentă. Ochii mi

se închid. Inima slăbeşte. Khenzir s-a aşezat pe capul meu şi

mă împinge în fundul gropii pline cu un lut care seamănă cu

rahatul. Nu vreau să mor în putreziciunea sa. Îmi fură

moartea. Îmi violează ultimele clipe. Casa este goală. Toată

lumea a plecat. Vocea mea nu-mi mai iese din piept. Ameţesc.

Mă las înghiţită de această fântână, de acest tunel. Da, cunosc

tunelul, este cel care duce spre moarte, spre o mică licărire, o luminiţă în capăt. Înaintez în ciuda greutăţii care îmi apasă membrele, merg fără să mă pot întoarce, mă îndrept spre lumina care creşte pe măsură ce mă apropii de ea. Sosesc. Este un câmp îngălbenit de un soare imens, o pajişte pe care zeci de tineri dansează pretinzând că sunt îngeri. Ştiu că nu sunt îngeri. Sunt pedepsiţi ca şi mine. Au sfidat voinţa Creatorului. Dansează, dar nu zâmbesc. Şi-au pierdut pentru totdeauna zâmbetul, bucuria, lumina interioară. Mă alătur lor. Aceasta este soarta mea. Merg. Sunt uşoară. Zbor, plutesc, sunt lumină în limpezimea orbitoare. Mă las condusă spre culmi. Plutesc şi mă aşez ca o barză pe acoperişul lumii. Nu simt nimic. Nu mă atinge nimic. Nu mai am amintiri, nu mai am ancore, nu mai am legături. Poate că voi renaşte. Nimic nu mă mai defineşte. Am impresia că dorm, am căzut într-un somn adânc şi nu cred că mă voi trezi cândva. Gazul şuieră uşor.

Cea pe care nu pot s-o numesc
M-a primit ca o prinţesă
Cuibărită în lumina
Unor pământuri necunoscute
Inima tinereţii pe care n-am avut-o
Bate în ritmul unei sonate
Şi îmi dă fiori

Am fost decapitată. Condamnată la moarte şi executată. Sunt moartă. Nu în întregime. Moartă, dar conştientă de toate. Am aspectul unei persoane vii, dar

pot să acţionez, să mă mişc, să sparg obiecte, să distrug destine, să răspândesc nebunie, să aduc nenorocire, am puterea foarte eficientă de a deochea,

ajunge să-mi opresc privirea asupra unui copil pentru ca el să cadă şi să se lovească, dacă mă uit fix la o femeie se împiedică şi-şi fracturează şoldul,

dacă mă concentrez asupra unei fete sănătoase o să ia o boală necunoscută şi o să sufere cumplit, da, asta am devenit, este pedeapsa sau răsplata mea,

depinde. Nu m-am născut rea. Am devenit. Întrebaţi-l pe imbecilul ăsta, adică pe soţul meu. Credea că va scăpa fără să plătească. După tragedie, şi-a luat

concediu, un concediu lung în care nu răspunde de nimic. Refuz să arunc deochiul asupra lui. Nu vreau să am în casă un infirm, un tetraplegic pe care aş

fi obligată să-l îngrijesc. Îl rănesc doar puţin, exact cât trebuie ca să regrete ce mi-a făcut. Răzbunare blândă, dar răzbunare pe termen lung.

Viaţa mea, viaţa noastră s-a oprit brutal în acea duminică din decembrie. Samia ne-a târât cu ea. Suntem morţi şi nu ştim.

De când s-a pensionat, soţul meu mi-e povară. Nu ştiu ce să fac ca să mă eliberez de ea. Se trezeşte târziu şi umblă de colo-colo prin casă în pijamaua

lui oribilă. E neîngrijit, se rade doar când şi când, se spală chiar şi mai rar decât înainte. Zice că viaţa lui nu mai are sens. Nici a mea, dar n-o să

fim capabili să ne unim împotriva adversităţii. Suntem singuri şi trebuie să îndurăm singurătatea până la capăt. Nu văd nici cea mai mică urmă a acestui

capăt, nici cel mai mărunt semn. Aşa că merg înainte şi strivesc orice-mi stă în cale.

Înainte, soţul meu era folositor. Aducea acasă plicuri, ceva în plus ca să trăim. De când nu mai lucrează, aduce doar probleme, proastă dispoziţie şi greaţă.

Între noi n-a mai rămas nimic. Chiar şi amintirile le-am ars de comun acord. Nimic. N-a mai rămas nimic. Gemete, ţipete, mirosuri urâte, milă.

Am îmbătrânit amândoi foarte repede şi urât.

Ne-am pierdut îngerul care ne păzea de înclinaţiile noastre rele. Eram protejaţi şi nu ne dădeam seama. A trebuit să ne părăsească pentru ca noi să ne

vedem aşa cum suntem.

Înainte, existau un cadru, o logică. Lucrurile erau la locul lor. Astăzi nimic nu este la locul său. Suntem dezorientaţi şi ne facem rău reciproc. Suntem

condamnaţi să rămânem împreună. E pedeapsa noastră.

Nu-mi place să citesc. Nu-mi place să ies în oraş. El se

refugiază în cărţi, uită de el citind, ceea ce mă enervează.

Ascultă muzică de sălbatici. Îi plac negrii ăia care cântă atât

de prost. Spun ce gândesc, nu mai am oprelişti, nu mai am

limite. Nici el, de altfel.

Mă învârt prin casa asta care arată ca un mormânt. Nu pot să renunţ la ea, să merg în altă parte. Am fi putut să vindem şandramaua asta, să ne mutăm într-un

apartament modern, bine încălzit iarna, şi să trăim ca nişte oameni civilizaţi. Dar nu mai suntem civilizaţi. Suntem în război. Nu-i trec nimic cu vederea.

Trebuie să plătească la fel de mult, dacă nu chiar mai mult decât mine.

Fiica noastră ne-a părăsit fiindcă nu am făcut ce trebuia pentru a şti ce se întâmplă cu ea, de ce e nefericită. Povestea cu violul am aflat-o abia la

ceva timp după ce-a murit, când tatăl ei i-a găsit jurnalul intim. L-a citit, dar nu mi-a spus. Cred că a petrecut nopţi întregi plângând în colţul lui.

Apoi, într-o dimineaţă, mi l-a dat. Am leşinat, după care mi-am îndreptat toată agresivitatea spre acest soţ şi tată nedemn. De atunci datează înfrângerea

noastră, intrarea noastră într-un iad care ne distruge încetul cu încetul şi ne aruncă bucată cu bucată într-o groapă comună. A insistat să ia înapoi jurnalul

fiicei noastre şi l-a ascuns.

40

MOURAD

O singură soluţie îmi venea în minte. Să-i scot ochii şi să-i tai scula.

Am cumpărat un cuţit de bucătărie fabricat în Germania. Un cuţit de o calitate excelentă. Şi am elaborat un plan. Nu aveam de gând să-l denunţ la poliţie,

să depun plângere şi să aştept să se facă dreptate. Fără poliţie. Putredă. Fără justiţie. Putredă. Ştiu ce spun. Mai rămâne dreptatea mea, pe care să i-o

aplic acestui ticălos. Mi-am descoperit un suflet de torţionar. Da, toţi suntem capabili să devenim călăi într-o zi. Khenzir va plăti. Îmi petrec timpul

punând la punct amănuntele planurilor, imaginându-mi ce mutră va face când mă va vedea, când va descoperi că în geanta mea se află un cuţit nemţesc cu

lamă inoxidabilă. Îl voi doborî cu un baston cumpărat de la piaţa de vechituri,

Casa Barata. Apoi îi voi lega mâinile, îi voi trage în jos

pantalonii şi chiloţii. Îi voi turna spirt denaturat pe părţile

intime. Nu-i voi da foc, mirosul urât ar putea să-i alerteze pe

vecini, aceiaşi care închid ochii şi îşi astupă urechile. Nu,

spirtul va uşura trecerea lamei pe la rădăcina penisului. Îmi

voi pune mănuşi ca să-i ating părţile intime, îi voi ţine penisul

de gland şi-l voi tăia scurt de la bază. Sângele va începe să

curgă. Îl voi trezi, să se vadă cum se goleşte pe coapse şi pe

podea, pe covoarele care miros a spermă şi a sângele tinerelor

victime.

Un alt plan, mai pervers. Îi voi da întâlnire la Forêt Diplomatique, pe malul Atlanticului. Voi trece drept unul dintre pedofilii spanioli care vin să

caute marfă în mizeria din Tanger. Îi voi câştiga încrederea, îi voi şopti câteva nume şi-l voi atrage în pădure într-o dimineaţă de luni, zi în care nimeni

nu vine pe această plajă. Odată ajuns acolo, îi voi vorbi despre poezie şi despre dragostea fetelor tinere. Voi fi ales deja locul, nu departe de acolo,

unde îi voi reteza beregata ca unei oi de Eid. Îl voi lăsa să se golească de sânge după ce-i spun mai întâi numele uneia dintre ultimele sale victime.

O altă posibilitate. Mă voi da drept tipăritorul fiţuicii lui de rahat. Voi face în aşa fel încât să intru în tipografie după ora închiderii. Îl voi chema

pe Khenzir să corecteze şpalturile. Dar nu voi apărea. Voi purta o cagulă, în caz că se întoarce să vadă cine-i vorbeşte. Îi voi da ordine de la depărtare,

spunându-i că sunt în baie. Când se va apleca peste fiţuica lui de rahat, mă voi apropia din spate fără să fac vreun zgomot, îi voi înfige cuţitul între

fese şi-l voi răsuci până-i sfâşii vintrea. Îl voi abandona cu capul pe fiţuica lui de rahat, cu sângele curgându-i pe genuni hi ţi pe podea.

Nu va şti cine l-a spintecat în două. Va zăcea acolo toi weekendul până va crăpa. Îl vor găsi luni dimineaţă, putrezit în propriu-i sânge, care se va fi

uscat deja.

Adevărul este că nu voi face nimic.

Voi trăi cu această vină până la ultima mea suflare.

Am imaginaţie, dar nu sunt un om de acţiune. Ruşinea. Da, ştiu ce este, ce îmi face, cum îşi sapă brazda în corpul meu, cât de rău mă doare. Dar este neproductivă.

Nu foloseşte la nimic. Trăieşti cu ea. Nu sunt primul care şi-a înghiţit ruşinea. Am băut-o. E parte din mine acum, mi-a devenit unul dintre organe. Uneori

mă trezeşte noaptea. Nu mă lasă să dorm. Mă torturează. Nu protestez. Dacă aş fi acţionat, n-ar fi prins niciodată rădăcini în mine.

41

ADAM

Am fost crescut într-o amintire interzisă. Aveam şase ani când sora mea mai mare a murit. Nu înţelegeam ce se întâmplă. Era într-o duminică; părinţii mă

lăsaseră la bunici, trebuiau să meargă la un doctor sau la nişte rude din Tétouan. Samia pregătea o lucrare pentru şcoală. Avea nevoie de linişte.

Mă plictiseam la bunici. Bunicul vorbea întruna despre bani şi despre cum să-i economiseşti. Nu pricepeam de ce voia neapărat să-mi ţină lecţii de economie

la vârsta mea. La un moment dat, când mă spălam pe mâini, a venit la mine şi a închis robinetul, care avea un debit destul de redus.

— Când te speli pe mâini, nu trebuie să risipeşti apa, înseamnă bani. Deschide robinetul doar cât să facă spumă săpunul. Economie! Economie!

Şi ei aveau multe cutii de medicamente. Le adunam şi construiam clădiri. Jocul meu era să-mi imaginez un oraş modern, cu vedere la mare. Ca să reprezint

marea, întinsesem pe jos o cârpă albastră găsită în bucătărie, împrăştiasem firimituri de pâine pentru a da impresia unor dune de nisip. Ştiam că, după

ce trece vântul de est, nisipul formează dune.

Seara, părinţii mei n-au venit să mă ia. A doua zi trebuia să

merg la şcoală. Bunicii au plecat şi m-am pomenit singur în

casă. Am adormit foarte repede, ca să nu mi se facă frică.

În ziua următoare, bunicul m-a luat deoparte.

— Trebuie să rămâi la noi câteva zile. Sora ta e bolnavă. Părinţii tăi sunt îngrijoraţi şi deocamdată nu pot să aibă grijă de tine. O să lipseşti de la

şcoală, dar nu contează.

Am aflat mai târziu că nu mai am soră. Acasă, era de-acum interzis să-i rosteşti numele sau să faci aluzie la existenţa ei. Tăcere şi secret. Nu înţelegeam

comportamentul părinţilor. Camera ei a fost încuiată. Misterul creştea şi am început să particip şi eu la această mascaradă. Cu timpul, imaginea ei mi

se ştergea din minte. Toate fotografiile în care apărea fuseseră îndepărtate, poate rupte sau puse într-o cutie. Îmi spuneam cu tot mai multă convingere

că ea comisese o crimă, ceva care făcuse mult rău întregii familii. Tăcerea era înconjurată şi de un sentiment de ruşine. Dar de ce? Habar n-aveam.

În fiecare an, în ziua dramei, părinţii mei plecau în călătorie

şi mă lăsau, ca de obicei, la bunici, unde primeam mereu

aceleaşi lecţii de avariţie. Pe atunci nu cunoşteam cuvântul

„avariţie”, dar totul în acea casă îl indica, totul respira această

boală. Nu înţelegeam de ce acordă atâta importanţă banilor în

viaţa de zi cu zi. Lumină scăzută. Mâncare insuficientă. Nu

mă sărutau niciodată. Odată, bunicul meu mi-a cerut să-l

însoţesc la piaţă. Se târguia foarte mult. Îmi zicea: „Un dirham

e un dirham” şi adăuga: „înainte se spunea una peseta es una

peseta”. În loc să bag la cap ce voia el să mă înveţe, mă

simţeam străin de asemenea deprinderi. Uram să mă tocmesc.

Aveam să fiu opusul unui avar.

Cu timpul, am început să-mi dau seama că această familie nu e normală. Totul se trata în linişte şi întuneric. Lucrurilor nu li se spunea pe nume. Mama

era produsul pur al acestei educaţii potrivit căreia nimic nu trebuie să răzbată în afara casei. Ţinteau spre o anumită perfecţiune printr-o discreţie bolnăvicioasă. În murmurele lor era întotdeauna vorba despre onoare şi ruşine deopotrivă. Două lucruri pe care nu mi le însuşeam, pentru că nu înţelegeam la ce se referă.

La vârsta de cincisprezece ani, am ştiut că trebuie să o apuc pe alt drum. Am muncit din greu în liceu. Amintirea surorii mele mai mari se estompa treptat, iar părinţii mei se certau din ce în ce mai des. Erau ţâfnoşi, un fleac îi aducea într-o stare de nervozitate şi de agresivitate de o violenţă nemaiîntâlnită.

Nu voiam să fac legătura între dispariţia Samiei şi deteriorarea relaţiei lor. Dar explicaţia era acolo. Nu puneam întrebări. Observam scenele aproape teatrale şi mă simţeam tot mai străin de această familie şi de secretele ei.

De îndată ce am luat bacalaureatul, am cerut la minister o bursă pentru a-mi continua studiile. În schimbul acesteia, am semnat cu statul un contract de angajare. Mi-am spus că viitorul îmi este astfel asigurat. Nu mă puteam baza decât pe mine însumi. Din fericire, la Rabat, unde am mers să studiez, am cunoscut o tânără profesoară de drept, o specialistă venită de undeva de lângă Paris. Îi eram student, dar lucrurile au evoluat puţin câte puţin între noi. Era cu doar cinci ani mai în vârstă decât mine. Se impunea cea mai mare discreţie. Am învăţat multe din această relaţie. Eu eram îndrăgostit, ea, nu prea. Deşi mi-am păstrat camera de cămin, pe care o împărţeam cu un student din Rif, m-am mutat la ea. Formam un cuplu, dar nu trebuia să se ştie, mai ales că asta se întâmpla pe vremea când militanţii islamişti dădeau buzna în campus şi încercau să-şi impună doctrina. Chemau poliţia pentru a surprinde cuplurile necăsătorite care încălcau legea

ce interzicea actele sexuale în afara căsătoriei. Sonia risca

expulzarea şi eu, pierderea bursei de studii.

Între o familie apăsată de moralitate şi ruşine şi o viaţă de student sub strictă supraveghere religioasă, nu ştiam unde să-mi găsesc locul. Mă obseda

ideea de a emigra în orice ţară în care aş fi fost liber. Dar le-aş fi provocat părinţilor mei o mare durere dacă aş fi găsit o cale de a pleca.

Cu Carmen am descoperit o altă lume, o lume în care fiecare om avea un loc al său, drepturi şi libertate. Deşi nu puteam s-o afirm cu glas tare, la aşa

ceva aspiram.

Carmen a rămas însărcinată. Nici nu se gândea să păstreze copilul sau să facă un avort ilegal la Rabat. A profitat de Vacanţa de sfârşit de an pentru a

se întoarce în Franţa, unde avortul era legal. N-a mai revenit la muncă. Nu-mi mai răspundea la scrisori. Trăsese linie peste experienţa marocană, care

trebuie să-i fi lăsat un gust foarte amar.

Câţiva ani mai târziu, am citit un articol despre romanul de

debut al unei tinere profesoare pe nume Carmen Laplace,

Lămâii din Rabat. Era şi poza autoarei. Îşi scurtase părul.

Spunea că Marocul este o ţară minunată, dar oamenii nu sunt

educaţi, o ţară în care religia vrea să controleze totul, inclusiv

relaţiile intime dintre bărbaţi şi femei.

Îmi doream să citesc acest roman. Dar nicio librărie din Rabat nu-l comandase. Nu era interzis, dar probabil că librarii fuseseră sfătuiţi să nu-l aducă

din Franţa.

După ce mi-am luat licenţa în drept, am intrat la Şcoala de Administraţie din Kenitra. Reuşisem să pun nişte bani deoparte. Astfel, când m-am întors să

lucrez în Tanger, am putut să-mi închiriez un mic apartament pe bulevardul Pasteur, departe de părinţii mei, departe de secrete, departe de boala ce servea

drept alibi pentru orice.

Mă simţeam singur, dar singurătatea nu mă apăsa. Citeam mult şi mă uitam la filme piratate. Mama, mereu neliniştită şi îngrijorată, mă întreba de fiecare

dată când ne întâlneam: „Ce mai aştepţi ca să te însori? Doar n-o să ne aduci vreo străină din alea aflate în trecere pe-aici! Am eu nişte propuneri să-ţi

fac. Ai încredere în mine. Te cunosc şi ştiu ce fel de soţie îţi trebuie”.

O lăsam să vorbească fără să comentez.

Am întâlnit-o pe Najia la o conferinţă ţinută de Amin

Maalouf la Centrul Cultural Francez. Nu a fost dragoste la

prima vedere, ci o prietenie construită în jurul cărţilor citite şi

comentate la un ceai la Café de Paris. Păr scurt, piept frumos,

piele măslinie şi ţinută elegantă. Tot ce-i displăcea mamei,

pentru care pielea trebuie să fie neapărat albă.

Ne-am căsătorit fără să le spunem părinţilor. Am înţeles că, pentru a avea o căsnicie fericită, trebuie să-mi ţin soţia cât mai departe de mama şi de tragediile

de care ea avea nevoie ca să trăiască.

SAMIA

Fără dată

Mama nici măcar n-a apucat să ţipe. A leşinat imediat. A închis ochii şi şi-a lăsat corpul să cadă ca un sac. Să nu simţi ceea ce tocmai s-a întâmplat.

Să nu vezi. Să nu recunoşti. Să te sustragi. Să pleci. Să dispari cu o mişcare scurtă şi decisivă. Foarte convenabil. Eu nu mai eram acolo. Toată lumea

se agita în jurul mamei. Iar ea îşi completase tabloul alcătuit din isteria, indispoziţia şi ipocrizia ei jalnică. Cu atât mai bine, la o adică. Măcar

n-o mai auzeai. Căzuse într-o comă binevenită. Acum avea argumente incontestabile, pe care nimeni n-ar fi îndrăznit să le critice.

Tocmai îi furnizasem material pentru un roman poliţist prost, mustind de sentimente negative.

Tata, distrus, plângea în tăcere, cu capul întors spre perete.

Se ruga, el, care nu şi-a scos niciodată în evidenţă credinţa.

Nu se ruga neapărat la Dumnezeu. Se ruga la cer şi la zid, se

ruga la pământ şi la pădure, la muntele ce se clatină şi la izvorul ce jeleşte. Şi-a pus sufletul într-o groapă, acolo unde a doua zi dimineaţă, chiar înainte de rugăciunea de la miezul zilei, m-au aruncat sau, ca să fiu politicoasă, m-au depus. Imamii au recitat sura „Femeile”, nu în întregime, ci doar câteva versete care să însoţească sufletul defunctei. Femeile nu au fost primite la cimitir. Au rămas acasă pentru a jeli în cor dispariţia bruscă. Unele au pregătit mâncăruri uşoare pentru cei care aveau să se întoarcă mai târziu, să împărtăşească durerea şi suferinţa familiei. Fiecare femeie a spus că viaţa e nedreaptă, că Dumnezeu ne pune la încercare, că orice credincios suportă nenorocirea fără să crâcnească. Fiecare a spus că aceasta este voia Celui Atotputernic şi că acest suflet este întruparea unui înger pe care Dumnezeu a vrut să-l cheme la El.

În tot acest timp, m-am gândit la jurnalul meu intim, pe care nu l-am pus la loc sigur. O să fie groaznic dacă . mama dă peste el. Poate că l-am lăsat la vedere intenţionat.

Au făcut bine că l-au lăsat pe fratele meu la bunici, înmormântările pot fi traumatizante. Îmi amintesc de una dintre bietele mele mătuşi, care a murit la naştere într-o clinică în care anestezistul greşise doza. Sărbătoarea naşterii se transformase în doliu şi durere. Aveam şase ani şi am asistat la tot. Câteva luni după aceea am avut coşmaruri. Vedeam fantome. Credeam că moartea este o femeie înfăşurată într-un cearşaf imens gri, care trece şi prinde oameni la întâmplare cu cârligul ei. O vedeam învârtindu-se

pe lângă casa noastră. Însă nu voiam să-mi trezesc părinţii. Lui Adam o să i se explice că sora lui a plecat într-o călătorie. Aşa li se spune copiilor care sunt luaţi drept proşti. Eu nu mai sunt copil. Acum ştiu totul despre moarte, iad şi paradis. Am inventat totul. Nu m-am înşelat. Moartea este, pentru mine, acest imens giulgiu de tăcere albă, care puţin câte puţin va fi devorat de insecte. Tunelul, luminiţa de la capăt, mângâierea vântului şi a florilor, toate astea sunt o păcăleală. Moartea înseamnă nimic. Treci de un ecran şi devii o imagine, o amintire fragilă şi neimportantă. Doar că pentru mama amintirea va deveni un munte greu de urcat, o râpă în care va cădea adesea, o mare în care se va lăsa să moară. Va fi şi un capital. Nefericirea ambalată, pusă bine, gata să-şi joace rolul. Tata e cu picioarele pe pământ. Un om raţional, nu foarte inteligent, poate chiar naiv. Va şti unde să aşeze amintirea asta atroce. Chiar dacă sufletul îi va fi ciuntit pe ici, pe colo, va reuşi să ajungă la un compromis cu realitatea. Aţi văzut cum, deşi era un om integru, a acceptat până la urmă să fie ca toată lumea şi s-a lăsat corupt, sub ameninţarea şi privirea inchizitorială a soţiei. Tata, splendidă contradicţie. Slab, laş cu uşurinţă, dar zâmbitor şi chiar cu un pic de umor. El s-a născut drept; mama l-a făcut să se plece, a reuşit să-i apese pe coloana vertebrală exact cât trebuia pentru ca el să renunţe la propria demnitate fără să facă zgomot, fără să se ştie. Şi iată-l cum geme şi se plânge. Zice că disperarea provocată de dispariţia mea l-a împins să facă la fel ca toţi ceilalţi şi să se

lase corupt. Nu-i adevărat, a fost corupt de la început, din slăbiciune, din laşitate. Atâta tot. A crezut că-şi cumpără liniştea casei aducând plicuri pline cu bani murdari. Nici măcar. Dispreţul. El e cheia poveştii acestui cuplu care s-ar fi putut mulţumi să trăiască modest şi să accepte viaţa aşa cum este. Mama îl dispreţuia. Şi tata a răspuns cu câteva plicuri. Apoi, ca răzbunare, a încercat să găsească uitarea în braţele unor femei la fel de nevoiaşe şi de nefericite ca el. Nu-i o poveste foarte frumoasă. Iar eu, martor invizibil, am tăcut. Şi eu am ales să mă îndepărtez de realitate. Poezia mea este searbădă, deplorabilă, dar provine dintr-un fond rănit.

Trebuia să o scot de unde zăcea. Trebuia să mă spăl de aceste cuvinte care se acumulau, formând un morman de mediocritate.

Restul a venit aşa cum era planificat. Fără regrete. Fără remuşcări. Doar gustul amar al acestui pământ care îmi umple gura până când îmi închide pentru totdeauna pleoapele şi îmi astupă gâtul. .

Singurătatea mea aleasa s-a crăpat

Fărâme cad din ea

Şi se împrăştie pe pământul insomniilor mele

43

MOURAD

„Când mă gândesc la viaţa mea, mi se pare evident că tutela ta m-a ferit definitiv de aventuri lipsite de interes şi m-a pregătit să întâlnesc oameni cu adevărat vii. Dacă aş vrea să fac totalul a ceea ce am simţit din plin, s-ar vedea că am simţit doar ce m-ai învăţat tu să simt şi am gustat doar ce m-ai învăţat tu să-mi placă” (Bertrand de Jouvenel, scrisoare către Colette).

Cu mult timp în urmă am scris această frază într-un caiet de-ale mele. Îmi amintesc că speram s-o folosesc într-o zi ca declaraţie de dragoste pentru o

femeie care mi-ar fi salvat viaţa. N-am întâlnit-o niciodată pe această femeie. Există, dar are toate motivele din lume să nu-mi iasă în cale. Era pe vremea

în care credeam în dragoste ca un adolescent. În dragostea nebună, bineînţeles.

Spatele mi s-a curbat. Corpul mi s-a tasat. Mi se spune că e din cauza vârstei, dar eu zic că nu, e din cauza mediocrităţii vieţii mele, pe care am ajuns s-o accept şi s-o integrez în zilele şi nopţile mele. Sunt lucid. Nu-mi spun poveşti. E adevărat că am visat la o altă viaţă, la un alt destin. Dar prima mea slăbiciune a fost să fac compromisuri pentru a rezolva problemele imediate. Apoi a venit ziua funestă, faimoasa duminică în care totul s-a prăbuşit. Tragedia şi-a săpat groapa în corpul meu, mă aplecam adesea în faţă ca să rezist durerii. M-am aplecat atât de mult, încât coloana mea vertebrală nu mai este dreaptă. Am pierdut totul şi m-am lăsat dus de val, ca să evit angoasa. Am refuzat să iau antidepresive. Soţia mea abuza de ele. Lua cât pentru amândoi. Nu m-am opus la nimic nici la locul de muncă, nici în restul timpului, am procedat ca toţi ceilalţi din această ţară frumoasă. Ne aranjăm. Se zice kdhé haja, „descurcă-te, resemnează-te, nu fi prea atent la reguli şi, mai ales, nu fi prea riguros”. Acest „descurcat” a făcut din Maroc ţara tuturor posibilităţilor şi, de asemenea, a multor eşecuri. Nu suntem demni de încredere. Nu suntem serioşi. Nu suntem prezenţi. Bogăţii vor să câştige o mulţime de bani rapid şi nu se gândesc la ţara lor. Săracii se descurcă; au mai multă imaginaţie decât bogăţii.

Sunt prost dispus în dimineaţa asta.

Nu sunt un bun musulman. Tot ce am trăit mă determină să mă îndoiesc. Cu toate acestea, astăzi m-am trezit cu ideea fixă de a merge să mă reculeg la mormântul

Samiei, ceva ce nu am mai făcut de câţiva ani. Am o repulsie profundă faţă de cimitirele noastre. Ne tratăm morţii cu un dispreţ plin de cruzime.

O să-i cer prietenului nostru mauritan, care cunoaşte bine

cimitirul musulmanilor, să mă însoţească. O să mă sprijin de

braţul lui şi o să mergem împreună pe jos în această vineri

însorită.

Intrarea e murdară. Paznicul e murdar. Câini vagabonzi şi flămânzi dau târcoale peste tot. Pisicile dorm liniştite la soare. Văd o agitaţie anormală. Viad

se interesează la paznic, care nu-i răspunde. Un negru care pune o întrebare are puţine şanse să primească răspuns. Trebuie să întreb eu ce se întâmplă.

— Se demolează partea veche ca să se construiască o moschee.

— Distrugem, demolăm...

— Da, oamenii au făcut o petiţie ca să aibă moschee acolo.

Mă uit la el şi simt un pumn în stomac. Mi-am dat seama că mormântul Samiei se află în zona în care sapă muncitorii. Sunt disperat. Îl iau pe Viad de braţ

şi îl rog să mă conducă acasă.

— Să nu-i spunem nimic doamnei. Ne-ar face scandal.

— Da, domnule.

— O ţară în care se construiesc mai multe moschei decât

şcoli sau spitale e o ţară terminată. Nimic bun n-o să iasă din

asta. Poţi să te rogi acasă, poţi chiar să te rogi în gând, n-ai

nevoie de moschei. În ultimii ei zece ani de viaţă, mama, care

era bolnavă, se ruga aşezată. Era foarte religioasă. Îşi făcea

rugăciunile în tăcere şi nu deranja pe nimeni. Astăzi, cei care

cred vor ca toată lumea s-o ştie. Ce greşeală! Câtă aroganţă! O

să se construiască o moschee peste rămăşiţele fiicei mele. Ştiu,

sufletul ei e în altă parte, totuşi există simboluri, ritualuri,

puţin respect, Doamne, Dumnezeule!

— Aveţi dreptate, domnule. Avem aceeaşi problemă în Mauritania. Dar din cauza saudiţilor. Au dat bani pentru moschei şi nimic pentru spitale. În ceea ce

priveşte şcolile, atunci când le finanţează, o fac pentru a preda islamul lor, dur şi retrograd.

— Petrolul! Ah, nenorocirea acestor arabi! De nu s-ar găsi niciodată petrol în pământul marocan.

În timp ce mergeam, mă gândeam întruna la fetiţa mea, pe care probabil că un excavator a apucat-o de mai multe ori şi a aruncat-o într-un camion care va

duce pământul şi oasele la o groapă de gunoi şi le va deşerta acolo.

Multă vreme mi-am zis: „Cât timp îmi amintesc de ea, trăieşte”. Brusc, amintirile mi s-au înceţoşat, înconjurate de praful respingător stârnit de camioane.

Mai mult decât oricând, îmi dau seama de golul imens pe care l-a lăsat ea. Gol care acum e o groapă în pământ. Atâtea corpuri trans-formate în praf. Nu

mai e nici urmă de fiica mea. A murit a doua oară.

Mă gândesc la prietenul meu Gabriel, un catolic conservator şi credincios, care a dat dispoziţii, în caz că moare la Tanger, să fie incinerat la Ceuta,

oraşul marocan ocupat de spanioli de cinci sute de ani. Musulmanii interzic incinerarea.

Reducerea corpului la cenuşă este cel mai bun mijloc de a evita să fie apucat cu excavatorul, la ani întregi după înmormântare.

Va trebui să ne gândim serios la asta. Nici măcar mort un musulman nu-şi aparţine sieşi. Comunitatea decide asupra vieţii şi morţii sale. Nu există nicio

modalitate de a scăpa de acest control.

Când eram tânăr, vorbeam adesea cu prietenii despre Australia. Să emigrezi în cea mai îndepărtată ţară de Maroc. Să pleci foarte departe ca să-ţi uiţi

ţara natală, care nu este prea blândă cu cetăţenii ei. Dar, oriunde ne-am duce, rădăcinile ne urmează, nu ne dau drumul niciodată. Aşa că mai bine să uiţi

de Australia şi să strigi laolaltă cu mulţimea: „Trăiască Marocul!”

MALIKA

Este timpul să fac pace. Pace cu soţul meu, cu fiul meu şi cu soţia lui, cu celălalt fiu al meu, care îngheaţă în Canada şi nu mai vine să ne vadă, să

fac pace cu mine şi cu cei absenţi. Şi nimic nu-i mai potrivit pentru asta decât un pelerinaj la Mecca. Visez la el de mult. A venit momentul reconcilierii

cu viaţa. Am obosit să văd lumea în negru.

I-am propus soţului meu să intrăm în economiile noastre şi să ne pregătim pentru a merge pe pământul sfânt.

— E o idee bună, dar uiţi că nu mai pot să iau avionul. Ai putea să te duci cu nepoata ta care se roagă zi şi noapte şi care şi-a obligat fetele să poarte

văl de le-a şi urâţit. Şi uiţi că nu poţi să pleci când vrei, trebuie să participi la loterie.

— La loterie? Da, dar asta se cumpără. O ştii foarte bine.

Nu răspund la aceste atacuri. Pe de altă parte, e prea riscant să rămână singur o lună. E bolnav şi are nevoie de mine. Mă încurajează să plec fiindcă

vrea să profite la maximum de absenţa mea. Îl cunosc. O să-şi cheme fostele amante să consoleze un soţ abandonat de soţie. O să par iresponsabilă şi egoistă.

Ceea ce nu sunt, desigur.

Mai bine să renunţ la acest proiect. Dar atunci cum şi unde

să găsesc pacea de care simt că am nevoie? Articulaţiile mă

dor. Picioarele mi se umflă. Capul mi se învârte. Artroza mă

omoară. În plus, el, acest soţ care nu mai este bărbat, mă

oboseşte, mă face să sufăr, îmi vine să-l bat. Nu sunt violentă,

dar uneori nu mă mai pot controla. El are talentul de a-mi

trezi pornirile violente. Ei bine, mă opresc aici, să nu uit că

trebuie să urmez calea păcii. Aşa că mă calmez.

Casa este întunecată. Covoarele şi-au pierdut culorile. Ferestrele sunt veşnic închise.

Şi dacă am părăsi această casă? O scoatem la vânzare şi ne mutăm într-un apartament nou, complet alb, curat, cu vedere la mare... s-ar schimba multe lucruri...

Am schimba decorul, am scăpa de mobilele astea vechi, care miros a putred... Nu, el n-ar vrea niciodată să părăsească pivniţa!

Am renunţat la proiectul cu Mecca. Sănătatea nu ne permite să facem o astfel de călătorie. N-am niciun chef să mor la saudiţi.

Am altă idee: dacă am face o scurtă excursie în Andaluzia, ca la începutul căsniciei noastre? Să vedem Granada, Sevilla şi să uităm de nenorocirile noastre.

O să plecăm cu vaporul. Dar mai înainte o să-i cer fiului nostru să zugrăvească toată casa, să schimbe unele mobile şi să instaleze un sistem de alarmă pentru a fi în siguranţă. Negrul o să-l ajute.

Visez. Am sentimentul că asta e tot ce mi-a mai rămas. Stau întinsă pe salteaua modelată de corpul meu suferind. Am uitat să-mi iau medicamentele. Nu-mi mai amintesc dacă le-am luat sau nu. L-am întrebat pe Viad dacă m-a văzut luându-le. Zice că nu ştie. Îmi pierd capul, nu ştiu unde mă aflu. Trebuie să mă adun. Nu merge. Memoria începe să-mi joace feste. Asta îmi aduce aminte de mama şi de sfârşitul vieţii ei. Totuşi, pierderea memoriei nu-i contagioasă. Îi cer lui Viad să-mi aducă o oglindă. O să verific dacă eu sunt cea care se îndoieşte. Îmi aduce un pahar cu apă. Am uitat ce i-am cerut. Totul e ciudat. Dar cine-i bătrânul ăla aplecat deasupra unei cărţi vechi? Nu e soţul meu. Soţul meu a murit cu mult timp în urmă. L-am ucis sau, mai precis, l-am ajutat să moară. Un mic ghiont. O mică răzbunare. N-a simţit nimic. A plecat tu zâmbetul pe buze. Nu s-a întors. Nu, e imposibil. A fost îngropat lângă fiica noastră. Dar atunci cine-i acolo? îi vorbesc, nu-mi răspunde. Abia se mişcă. E o fantomă, o iluzie.

Viad se află dincolo. E negru. Nu-l pot confunda cu altcineva. Îmi aduce o oglindă. De ce-mi dai oglinda asta? Mă uit la mine. Ce oroare! Sunt groaznică, urâtă, oribilă, încreţită, zbârcită, fără dinţi, bag frica în oricine mă priveşte. Ţip. Omul aplecat peste cartea veche se ridică şi vine să-mi pună mâna pe obraz. Un străin care îmi mângâie obrazul. E bine. Dar trebuie să plece. Viad o să mă ajute să-l alung. Trebuie să mă trezesc, am nevoie la toaletă, trebuie să merg la toaletă; prea târziu, am făcut pe mine ca un bebeluş, pute, nu mă deranjează. Nu-mi mai controlez nimic, nici capul, nici muşchii. Totul se duce, totul se prăbuşeşte şi eu miros urât. Asta e moartea? Mi s-a vorbit despre parfumuri, flori, zâmbete, o lumină frumoasă, îngeri albi care dansează şi îţi arată poarta paradisului... Aici e altceva. Cred că mi-am greşit destinul. Să crăpi în propriul rahat e absurd! Nu rezist, nu sunt în stare, mă las târâtă spre un tunel, ştiu că întunericul o să-mi smulgă sufletul, apoi o să-mi arunce corpul într-o groapă. Trebuie să mărturisesc că există un singur Dumnezeu şi că Mahomed este profetul său. Repet formula. Cineva îmi dă o lovitură de bici. S-a terminat. Dar nu-i bine să put când ajung la bunul Dumnezeu. Însă nu mai am voinţă. Nu mai sunt nimic. Am trecut pe lângă viaţă. Oricum, nu mai e nimeni cu care să vorbesc. O faţă cu pistrui se apleacă deasupra mea. Îmi spune ceva despre azur, despre pajişti şi orhidee. Apoi dispare. Şi negrul a dispărut. Sunt spălată cu apă caldă. Aud voci recitând din Coran. Nu mai simt miros urât, nu mai simt nimic. Sunt curată, sunt tânără,

sunt gata să trec marea şi munţii pentru a mă alătura fiicei

mele, care îşi sărbătoreşte logodna cu primăvara şi soarele.

Capul mi-e greu. L-au aşezat şi l-au acoperit cu pânză albă.

Pe fiecare ochi mi-au pus o jumătate de curmală. Aşa cere

tradiţia. Să nu se confunde capul cu picioarele. Mă las în voia

lor. Nu pot face altfel. Ei se roagă şi eu mă îndepărtez. Mă duc

foarte departe, acolo unde nimeni nu mă mai poate supăra.

Nu mai sunt obosită sau bolnavă. Sunt singură şi joc şotronul

pe un nor de o albeaţă orbitoare.

45

ADAM ŞI MONCEF

Am îngropat-o pe mama. Pentru noi, ca şi pentru ea, a fost o eliberare. Era supărată pe viaţă şi surdă la fericire. Nu putea să se bucure de lucruri simple,

să fie mulţumită cu ceea ce îi oferea soarta. Vedea umbra vieţii peste tot. Ca un zid de neclintit sau ca un munte imposibil de urcat.

Ne uitam unul la altul şi ne gândeam la acelaşi lucru: moartea a aranjat bine lucrurile. Tata era foarte afectat şi ne-am întrebat dacă această dispariţie

o să-l ajute să îndure bătrâneţea sau o să-i provoace un soi de nostalgie de rău augur.

Seara, ne-am întors în casa pe care n-o iubeam. Mirosul, umiditatea, degradarea ei ne făceau să ne simţim prost.

Ideea de a-i propune tatei să locuiască în altă parte s-a impus de la sine. Trebuie să părăsească subsolul şi amintirile mucezite. Trebuie să scape de

mobilele vechi, de covoarele roase, pe care nici nu se mai disting desenele, de toate obiectele inutile. Să închidă casa şi s-o scoată la vânzare. Tata

a fost de acord. Ne-a cerut să petrecem noaptea cu el. Umbra mamei era peste tot. Niciunul dintre noi nu-şi găsea somnul. Aşa că tata a făcut o cafea şi

ne-a rugat să-l ascultăm:

„Copii, trebuie să vă fac o mărturisire. Mama voastră a fost

atât de nefericită pentru că eu n-am ştiut s-o fac fericită şi, de asemenea, pentru că în faţa tragediei n-am avut atitudinea pe care ea o aştepta. De fapt, m-am gândit să mă duc la apartamentul lui Khenzir şi să-i înfig un cuţit în burtă, să-l răsucesc şi iar să-l răsucesc în el până crapă. Am fost ispitit de răzbunare; voiam să-mi fac dreptate singur, chit că aş fi intrat la închisoare. Dar n-am avut curaj; m-a oprit educaţia. Mama voastră mi-a purtat pică pentru asta. Totul în cuplul nostru s-a stricat definitiv.

Am înţeles mai târziu că durerile ei fizice erau semnele unei depresii severe şi profunde. N-am înţeles la timp. M-am adâncit în corupţie şi tot ce implică ea. Nu sunt mândru de ceea ce am făcut. Nu vă cer nimic. Voiam doar să ştiţi. Vă iubesc şi vă mulţumesc că aveţi grijă de mine.”

O tăcere apăsătoare s-a lăsat după aceste cuvinte. Tatăl nostru aţipise. L-am învelit şi, în cele din urmă, am adormit şi noi în subsolul plin de umbre ameninţătoare.

46

MOURAD

De când a murit Malika, nu ştiu ce să fac, unde să mă duc, ce să devin. Îmi lipseşte. Îngrozitor. Mă trezesc noaptea şi o strig. Am nevoie de prezenţa ei. Nevoie să o ştiu acolo. Şi totuşi, mă agasa atât de tare, mă scotea din sărite.

Fiul meu m-a îndemnat să plec din casă. N-am ezitat şi i-am mulţumit pentru acest serviciu imens pe care mi-l făcea. Se impunea să părăsesc urgent pivniţa nefericirii. Pereţii, covoarele, saltelele vechi, canapelele, atmosfera, fotografiile vechi puse pe mobilele care nu serveau la nimic, toate astea mă deprimau.

Tavanul era plin de fisuri. Probabil că rugăciunile soţiei mele atât s-au lovit de placa din beton, încât au făcut găuri în ea. Ştiam bine că superstiţiile şi rugăciunile ei nu trec de plafon. Degeaba aş fi sfătuit-o să nu se mai adreseze tot timpul cerului, care rămânea mereu indiferent. Casa semăna cu noi.

Am reuşit să o golim de sufletul său bun şi generos pentru a face din ea o închisoare unde nimic nu mai avea sens. După cum se spune, câinii ajung să semene cu stăpânii lor. Noi nu aveam câine, dar casa noastră, redusă la acest subsol, era imaginea tristeţii şi a nenorocirii noastre.

După dispariţia soţiei mele, totul a început să capete proporţii enorme. Amintirile îmi erau ferfeniţă, timpul turna peste ele un urcior imens de tristeţe. Noaptea, singurătatea devenea de nesuportat. Somnul îmi era marcat de treziri bruşte ce mă neliniştea. Pereţii se apropiau de mine, se aplecau spre patul meu, mă apăsau. De-abia respiram, într-o seară, m-am dus să dorm în salonul pisicilor. Tot nu mi-am găsit somnul. M-am întors în pivniţă. Am mâncat un iaurt care expirase. M-a luat durerea de burtă. Am încercat să scuip ce înghiţisem. Am vomitat tot, apoi mi s-a făcut foame. Am dat peste o bucată de pâine uscată. Am încălzit puţin lapte şi am înmuiat pâinea în el. Bună pentru pisoi, nu pentru mine. Am avut impresia că regresez. Trebuia să părăsesc acel loc, acel cartier şi poate chiar Tangerul. Unde să mă duc? Ah, de-aş avea de ales, de-aş avea mijloacele necesare să-mi susţin alegerea! Toscana, un sătuc liniştit. Sau Coasta Amalfi. Da, să merg la Napoli, să mă plimb pe străduţele vechi, să mănânc paste şi să aştept maşina care să mă ducă la Amalfi. Să mă întorc la Amalfi! La Albergo Santa Catarina. Aş lua camera 9. Acolo unde, demult, foarte demult, pe vremea când obţinusem o bursă pentru a vizita Italia, am iubit o femeie. Am iubit-o nebuneşte. Mă făcea fericit, îmi dădea aripi, mă simţeam atât de bine cu ea, încât confundam visul cu realitatea. O chema

Chiara, avea părul negru, care mirosea foarte bine, pielea fină, de o albeaţă transparentă, ochii când albaştri, când verzi, ochi limpezi care mă tulburau, mă făceau să visez treaz. Chiara! Un corp superb, o inteligenţă ieşită din comun, intuiţii corecte, o prezenţă care mă copleşea. Îi sărutam mâinile în fiecare dimineaţă pentru a-i mulţumi că e acolo. Chiara, Amalfi, Santa Catarina! O întreagă procesiune de fotografii vechi care trec şi iar trec prin faţa mea. Cum au reuşit aceste imagini să ajungă la mine la sfârşitul unei zile când frigul şi tristeţea mă pătrund şi mă fac să tremur? Nu ştiu. Aceasta este magia amintirii. Sau, pur şi simplu, visurile mele de odinioară se întorc şi născocesc poveşti extraordinare ca să mă consoleze pentru viaţa mea plată şi amară. Chiara! Măcar a existat?

Acum locuiesc într-un apartament frumos şi însorit. Îmi petrec ziua privind marea. Mă simt bine. Dar Malika nu-i aici. Nu vreau să văd alte femei. Viad

doarme în camera alăturată. Se pregăteşte s-o ceară în căsătorie pe o tânără de familie bună. Se descurcă. Mi-a explicat: „E mai mare decât mine, nu foarte

frumoasă, dar e singura care m-a vrut şi e drăguţă. Într-o zi am auzit-o pe mama ei spunându-i: «Mai bine un negru decât nimic». Nu m-am simţit jignit,

sunt obişnuit să aud păreri de genul ăsta”.

Viad are grijă de mine, face cumpărăturile şi uneori se aventurează să gătească. Nu e rău, dar îmi lipsesc mâncă-rurile pregătite de Malika. L-am întrebat

de ce nu se însoară cu o fată din ţara lui. Mi-a răspuns că nu vrea să se întoarcă în Mauritania. Şi a adăugat: „În ţara mea, toate fetele sunt obeze;

li se dă să mănânce chestii care îngraşă.

Fetele slabe n-au nicio şansă să-şi găsească un soţ. Iar mie îmi plac fetele cu talie subţire”.

Curios lucru, nu-mi închipuiam că într-o zi o s-o regret pe Malika. Amândoi am fost victime şi ne-am înverşunat împotriva noastră. Am remuşcări. Dar asta

nu serveşte la nimic. Poate că n-ar fi acceptat niciodată să părăsească vechea casă, cea care ne-a purtat ghinion, aşa cum credea ea. Ţinea la casa aia

într-un mod iraţional. Îmi amintesc ziua în care fiul nostru a venit cu ideea de a o vinde şi de a ne muta într-un apartament mai comod pentru noi. Răspunsul

ei a fost imediat: a leşinat. Ceea ce spune tot.

Decenii de viaţă comună, de agitaţie şi de înfruntări. Asta te marchează şi lasă urme ciudate. Dacă ar fi s-o iau de la capăt, evident că...

Mă opresc pentru o clipă. Aş face la fel? Nu ştiu. Totuşi, n-am fost fericiţi decât o scurtă perioadă. Mă învinovăţesc adesea, dar ce folos? N-am fost

un soţ bun. Infidel foarte devreme, corupt foarte repede, nedemn de multe ori, lucid întotdeauna. Nimic de care să fiu mândru. Nu ştiu ce crede fiul meu

despre mine. Mi-e teamă să deschid discuţia. Însă Adam este politicos, nu riscă să-mi spună lucruri neplăcute. A fost educat în stil vechi. Pe părinţi

îi respecţi fără să-ţi pui întrebări. Este un principiu, o valoare în sine.

Privesc pe fereastră cum marea îşi schimbă culoarea de mai

multe ori în aceeaşi dimineaţă. Toate culorile mi se potrivesc.

Văd prin acest peisaj lucruri pe care imaginaţia mea le-a

aruncat acolo. O văd pe Malika scăldându-se dezbrăcată şi

ridicând piciorul cum făcea Cyd Charisse, cea mai frumoasă

dansatoare a cinematografiei americane din anii ’50.

Văd păsări trecând razant peste apă ca să mănânce peşti zburători. Văd spumă ieşind din gura unei tinere care tocmai a făcut dragoste. Aţipesc, îmi sprijin

tâmpla de mâna dreaptă, care alunecă şi lasă capul să-mi pice.

Tresar şi mă trezesc. Nu-i nimic. Puţină oboseală. Amintiri care se plictisesc. Cuvinte care dispar; mă părăsesc şi-mi lasă goluri în memorie, în viaţă.

Nişte note muzicale ajung la mine; o voce îndepărtată cântă: „Ce rămâne din iubirile noastre?” Nimic. Inima, mintea mi-au fost răvăşite destul de devreme.

De la tragedie, nu mai am inimă pentru nimic. Şi dezgustul meu de a trăi a fost alimentat de neînţelegerile cu soţia. Astăzi îi simt lipsa pentru că temperamentul,

isteria, nebunia ei îmi erau utile, îmi hrăneau nevoia de a revărsa zilnic un pic de ură peste cineva apropiat. Nu este nici loial, nici moral. Dar aşa

se întâmplă.

Îmi amintesc de un film japonez în care un bărbat îşi cară mama în spinare pentru a o duce să moară pe vârful unui munte, sub un copac, unde păsările de

pradă îi aşteaptă venirea.

Imagini bizare urmate de note muzicale stridente ajung la

mine de pe malul celălalt al mării. Nu sunt gata să-i cer fiului

meu să mă care pe vârful din Vieille Montagne. Mă simt bine

aici, cu faţa la mare. Mă uit la ea şi îmi imaginez lucruri. Văd

iar figuri dispărute, momente de fericire furată, bucăţi de

amintiri mai degrabă fericite, imaginea Chiarei se confundă

cu cele ale actriţelor mele preferate, moarte de mult, dar care

continuă să mă însoţească în reveriile mele. Ava Gardner

alergând sub luna plină pe plaja Pacificului; Gene Tierney

citind un roman voluminos în tren, în faţa lui Cornel Wilde;

Natalie Wood nebună de dragoste pentru Warren Beatty în

Splendoare în iarbă; Faten Hamama într-o melodramă alb-

negru, Simone Signoret în Casca de aur... Liv Ullmann

abandonată de soţ în Scene dintr-o căsnicie...

Imaginile se contopesc şi creează un film în care eu, copil fiind, stau pe un scaun, la soare, şi răsfoiesc un număr vechi din Cinémonde.

Copilăria răsare din aceste momente de tăcere şi de reculegere. Este goală, fără vreo tandreţe aparte. E rândul meu să aduc apă; stau la coadă la fântâna

publică pentru a-mi umple găleata. E frig. Suntem în Fes, cu mult timp în urmă. Apa este preţioasă. Nu trebuie risipită nicio picătură. O duc acasă, mama

îmi dă un castron cu supă să mă încălzesc.

Vara este la fel de violentă ca iarna. E foarte cald. Fèsul abia respiră. Mă sufoc. Tata ne promite că ne duce să petrecem restul verii în Tanger, la fratele

său mai mare. Ne spune că, datorită celor două mări, aerul este mereu răcoros. Visez la asta.

47

VIAD

De când sunt în serviciul acestei familii, am impresia că fac parte din ea. De acum am grijă de domnul. E din ce în ce mai obosit. Uneori, adoarme stând

pe scaun. Saliva i se prelinge pe buze. Îi şterg gura şi bărbia. Asta îl trezeşte şi spune lucruri incoerente. Nu ştiu ce vârstă are. Îmi amintesc că mi-a

mărturisit odată că nici măcar el nu-şi cunoaşte data naşterii. În actele lui e trecută o dată aproximativă. Trebuie să aibă peste optzeci de ani. Dar

nu contează. Acest om suferă. Nu ştiu ce să fac. L-am sunat pe fiul său, celălalt e departe. Mi-a promis că vine să-l vadă în cursul zilei. L-am aşteptat.

N-a venit. Trebuie să fie foarte ocupat sau, cum zicea doamna, n-a primit aprobare de la nevastă. Nu, nu cred asta. E pur şi simplu la muncă. Are un şef

tiranic, care îl ţine până noaptea târziu.

Am pregătit o supă de legume. Dar domnului nu-i e foame. Nu mai mănâncă. Cred că s-a săturat de viaţa asta. Se lasă să moară încet.

Acum e momentul toaletei. Nu miroase bine. Trebuie să fi

făcut pe el. Li se întâmplă persoanelor în vârstă care nu se

mai pot controla. Nu cred că se poate deplasa până la baie.

Încerc să-l ridic. Abia se mişcă. Parcurg zece metri cu toată

greutatea lui în braţe. Îmi pun mănuşi, îl aşez în cadă, îl

dezbrac şi îl spăl cu apă caldă. Îi place să simtă apa curgându-

i pe piele. Din privirea lui înţeleg că trebuie să măresc jetul.

Închide ochii şi zâmbeşte. Probabil se simte bine. Şi eu.

Îl las sub apă şi schimb cearşafurile, pe care o să le dau mâine la spălătorie. Pregătesc patul. Mă întorc în baie. A aţipit. Opresc apa; asta îl trezeşte.

Încearcă să se ridice. E dificil. Noroc că am destulă putere ca să-l scot din cadă şi să-l înfăşor într-un halat de baie. Îl duc uşor până la pat. Observă

cearşafurile curate. Se uită la mine zâmbind. „Mulţumesc mult”, îmi spune. Acceptă să mănânce supa pe care am pregătit-o. Cere un pai, îi e mai uşor să

înghită lichidul aşa. Se priveşte într-o oglinjoară şi-mi face semn că trebuie să se radă. Îi promit că rezolvăm mâine.

Închide ochii şi-mi spune: „Pe mâine”.

Mă retrag în camera mea. Mărturisesc că sunt mândru de mine. Niciodată n-am crezut că sunt în stare să fac atâtea lucruri pentru o persoană ajunsă la capătul

vieţii, îmi place această cameră mică. Tot capitalul meu este aici. Am pus deoparte nişte bani. Am şi o poză cu logodnica mea. Mi-e teamă ca ea să nu se

răzgândească. O s-o sun mâine.

Sunt obosit, dar mulţumit. Adorm aproape imediat.

A doua zi îi pregătesc o cafea cu lapte şi o felie de pâine prăjită pentru micul-dejun. Ca în filme, rup o floare dintr-un ghiveci de pe balcon şi o pun

într-un pahar.

Când intru în cameră, am o presimţire puternică. Domnul

a murit. A murit în somn. Las tava jos şi mă aplec deasupra

lui. E rece. Îi apropii oglinjoara de nas. Nu mai respiră. A

murit curat. Trebuie să-i anunţ pe copiii săi.

48

ADAM

Înmormântarea a decurs bine. Ca de obicei, erau prea mulţi cerşetori. Totul a mers foarte repede. Spălătorii care se ocupă de morţi, cititorii Coranului,

pregătirea trupului, telefoanele care anunţau restul familiei, totul s-a terminat în mai puţin de patru ore. Aceasta este tradiţia. Cum pleacă sufletul,

trupul trebuie să ajungă în pământ imediat. Nu-i nicio clipă de pierdut. S-ar zice că trupul devine un lucru periculos, de care trebuie să scapi cât mai

curând posibil. Un unchi a glumit despre îngerii care au sarcina să recupereze sufletul şi să-l transporte în cer. Ca şi poliţiştii, se pare că vin mereu

câte doi şi mereu târziu, a spus el. Apoi a râs. Mi s-a părut nepotrivit, dar este cunoscut în familie pentru glumele lui la care rareori râde cineva.

Seara ne-am întâlnit în apartament. Viad a avut grijă de toate. Moncef a ajuns seara târziu. A luat un zbor de la Montréal la Casablanca, apoi altul de

la Casablanca la Tanger. L-am îmbrăţişat. Plângea. Viad i-a oferit o ceaşcă de ceai fierbinte. I-am povestit despre ultimele zile ale tatălui nostru. Îi

părea rău că n-a fost lângă el când s-a dus. Mi-a spus: „Odată cu dispariţia tatei, cade ultima barieră; acum nu mai

suntem protejaţi”.

A doua zi, ne-am dus să golim apartamentul, să înapoiem cheile proprietarului. Era puţină mobilă. Viad a chemat o camionetă pentru a duce totul la casa

veche, care este încă la vânzare.

Tata îşi alcătuise o mică bibliotecă de cărţi în arabă şi în franceză. Ţinea mult de ea. Găseai câte puţin din toate. Cărţi de călătorie, lucrări de istorie,

opere clasice, unele cu însemnări pe margine. Zilele de Taha Husein şi Adolphe de Benjamin Constant. M-am aşezat şi am început să citesc comentariile scrise

de mâna tatei. Am aflat astfel că visase să trăiască în secolul al XVIII-lea şi, mai ales, să nu se căsătorească. Când am pus cărţile într-o cutie de carton,

mi-au picat ochii pe un caiet de şcoală şi pe un carnet roşu legate împreună. Am luat caietul, m-am aşezat şi am început să citesc. Sora noastră, Samia,

ţinuse un jurnal, pe care îl aveam acum în mâini. L-am chemat pe Moncef şi i l-am arătat. Un scris fin şi egal. Fără ştersături. Samia îşi povestea zilele.

Intercalând din când în când câte o poezie. Unele erau greu de înţeles. Toată suferinţa i se reflecta în ele. Ultimele pagini s-au dovedit insuportabile.

Cum am putut ignora cu toţii o sensibilitate atât de mare? Mi-era ciudă. Vasăzică, tata a trăit cu acest jurnal fără să vorbească vreodată despre el. Iar

mama probabil nici n-a ştiut de existenţa lui. După ce l-a parcurs rapid, fratele meu a comentat:

— Toate astea aparţin trecutului! Nu putem retrăi la

nesfârşit drama asta, cum au făcut părinţii noştri. Dumnezeu să-i aibă sufletul în pază şi să-l aşeze în paradisul celor inocenţi.

Îi împărtăşeam părerea, dar am păstrat jurnalul surorii mele. Într-un fel, spune povestea familiei noastre. E o măr-turie, un document preţios. Mi-am petrecut

seara citindu-l. De multe ori mi-au dat lacrimile. Ce soartă! Un dezastru, o înfrângere şi, mai ales, o imensă singurătate. Ar trebui să-i arăt poeziile

surorii mele unui editor. Visul ei era să scrie şi să fie citită. Publicarea poeziilor ar fi un soi de răzbunare pe Khenzir. Ani întregi, părinţii noştri

ne-au interzis să rostim numele Samiei. Era tabu. În copilărie, nu ştiam de ce. Acum ştiu. Această dramă i-a distrus. Au murit cu furia şi ruşinea în inimă.

Moncef a păstrat carnetul roşu, care se numeşte Carnetul ruşinii. Am recunoscut scrisul grijuliu al tatălui nostru. Nume şi cifre, cu data şi, uneori,

motivul. Mohamed Ferraj = 900 dirhami, patiserie. Ahmed Leghzal = 1 700 dirhami, garaj. Fellouss = 3 000 dirhami, casă. Hamidou = 2 700 dirhami, drum.

Rajjal = 800 dirhami, certificat. Ammou = 4 000 dirhami, vilă. Rahhoul = 2 000 dirhami, salon coafură. Meteoui = 2 300 dirhami, cafenea etc.

Ruşinea! Da, nu vorbea niciodată despre asta, dar, în adâncul sufletului, purta această pată pe conştiinţă, pe viaţa lui. După cum repeta adesea, ar fi

vrut să fie grăuntele de nisip care blochează motorul corupţiei, dar viaţa este dură şi moralitatea se face fărâme în cea mai frumoasă ţară din lume,

cum i se spune.

Acum, apartamentul cu vedere la mare este gol. Pe podea, ziare, o oală de noapte, nişte papuci murdari, furnici în jurul câtorva firimituri de pâine. O

menajeră trebuie să vină să cureţe pe cât posibil.

O carte de bucate chinezească este pusă pe o cutie cu cărţi. O deschid de curiozitate şi dau peste un ziar vechi, îngălbenit, îndoit în patru. Ah, Le Journal

de Tanger! Un săptămânal local fondat de francezi pe vremea când oraşul avea statut internaţional.

Mă aşez pe podea, sprijinit de perete, şi citesc titlul de pe prima pagină: „Editorul de poezie Mokhtar B. Oualid ne părăseşte la 73 de ani”. Urmează un

reportaj de la funeraliile „care au reunit o sută de prieteni şi rude”.

A avut o moarte blândă, în somn, la fel de blândă cum a

fost şi viaţa sa lungă dedicată în întregime por uri şl

descoperirii tinerelor talente. Defunctul era cunoscut pentru

generozitatea şi simplitatea sa. Trăia modest de la dispariţia

soţiei sale, care era mult mai tânără decât el şi care a murit în urma unei căderi fatale în casa lor de la ţară. La înmormântare au participat un reprezentant al wali-ului, prefectul poliţiei, doi magistraţi cunoscuţi ca fiind printre cei mai buni prieteni ai săi, elevi de liceu şi câţiva profesori. Au fost prezenţi, de asemenea, vecinii săi, care au avut numai cuvinte de laudă la adresa lui, patronul tipografiei şi angajaţii săi şi doi fotografi care realizau portretele poeţilor pe care îi publica. Erau şi anonimi, printre care un om cu barbă şi djellaba albă, care învârtea un şirag de mătănii între degete. Cititorii Coranului au petrecut mai mult de două ore psalmodiind versetele din Cartea Sfântă. Înainte ca trupul să fie ridicat, un tânăr a citit una dintre ultimele sale poezii, inspirată de Abu Nuwas şi de Nizar Qabbani, un amestec de stil vechi şi contemporan care a mişcat asistenţa până la lacrimi. Poezia celebra frumuseţea tinereţii, fragilitatea şi nevoia ei de libertate. Înainte de rugăciunea pentru morţi, un imam a ţinut un scurt discurs, convins că „porţile paradisului îi vor fi larg deschise!”. „Un om de o bunătate rară, un credincios discret şi fidel credinţei care îl poartă astăzi înapoi la Dumnezeu, Cel Atotputernic! Suntem ai lui Dumnezeu şi la El ne întoarcem. Fie ca marea Sa milostenie să-l acopere şi să-i asigure pacea la care a visat mereu.”

Două motociclete ale jandarmeriei naţionale au deschis drumul importantului cortegiu. Înmormântarea a avut loc în cimitirul mujahedinilor. Elevii au citit

pagini din Coran în timp ce groparii se grăbeau să umple mormântul cu pământ. O altă înmormântare îi aştepta la intrarea în cimitir.

Astfel, acest militant al culturii, acest iubitor de poezie, acest om elegant şi umil, a avut funeralii frumoase. Persoanele care l-au însoţit pe decedat

au schimbat cuvinte calde, spunându-şi „condoleanţele noastre sunt comune”. Multă emoţie în această dimineaţă, în cimitirul unde el venea în fiecare vineri

să se reculeagă la mormântul sărmanei sale soţii, plecată în floarea vârstei.

Redacţia ziarului nostru prezintă condoleanţe sincere şi pline de emoţie familiei şi tuturor prietenilor săi. Suntem ai lui Dumnezeu şi la Dumnezeu ne

întoarcem.

Am rămas o vreme perplex, tăcut, incapabil să rostesc un cuvânt.

Ne-am dus împreună cu Viad la casa părinţilor mei. Covoarele sunt putrede, roase de molii, saltelele sunt într-o stare foarte proastă. Totul stă mărturie

a degradării imense şi lente a unei familii lovite devreme de nenorocire. Nu există nimic de salvat. Poate câteva fotografii dintr-o perioadă îndepărtată

când, proaspăt căsătoriţi, părinţii noştri zâmbeau vieţii. Am impresia că acel timp este ireal, că nu a existat niciodată. Eu şi Moncef i-am cerut lui

Viad să golească toată casa şi să ţină legătura cu agentul imobiliar care trebuie s-o vândă. Nu voiam ca el să rămână fără nimic, fără muncă. A avut grijă

de tatăl nostru până la sfârşit şi n-o să uităm asta.

49

VIAD

Dorm în casa veche. Dorm prost. E bântuită de atâtea drame şi nefericire. Adam m-a însărcinat s-o golesc şi să organizez vizitele cu agentul imobiliar.

Între timp, pot să locuiesc aici. Fac pe paznicul. Mi-am cumpărat un fluier şi un baston. Pentru că e vară, mi-am aranjat să dorm în capătul grădinii care

înconjoară casa. Un emigrant din Bruxelles a făcut o ofertă. Nu-i extraordinară, dar vânzarea ar trebui făcută înainte de venirea iernii. Adam şi Moncef

au acceptat oferta.

Am sunat-o pe logodnica mea, care lucrează la o firmă de avocatură. M-a invitat să mănânc cuşcuş la părinţii ei vineri. O să-mi pun o djellaba albă şi

o să cumpăr fructe exotice pentru mama ei.

După prânz, o s-o duc să vadă marea. Sper ca părinţii să nu se opună. Mama ei mi-a spus că la hamam femeile îi fac aluzii deranjante. Maseuza este cea

mai rea. Şi când te gândeşti că e neagră. Foarte ciudat. Oricât m-am gândit toată viaţa, n-o să-i înţeleg niciodată pe rasişti.

Mi-am găsit de lucru, încep în septembrie. Încă o poveste

cu o casă. E vorba despre un cuplu de englezi care vor să mă

ocup de locuinţa lor din Vieille Montagne când ei sunt plecaţi.

Trebuie să ud plantele, să tund iarba din grădină cu maşina,

să şterg praful, să dau drumul la încălzire iarna, înainte să

vină ei, să hrănesc câinele şi să-l scot la plimbare o dată pe zi.

O să am o cameră mare cu baie proprie. Am vizitat-o împreună cu logodnica mea. Şi ei îi place, dar speră ca într-o zi să aibă casa ei. I-am spus: „O să

se întâmple şi asta”. Ea e înţelegătoare.

Apoi, casa a fost vândută. Adam mi-a dat întâlnire la Café de Paris, în faţa consulatului Franţei. Mi-a întins un plic, spunându-mi: „Comisionul tău, îl

meriţi”. Am ezitat o clipă, după care am acceptat. Acum pot să mă gândesc să-mi organizez nunta.

Când am plecat, un tip s-a aplecat spre mine şi mi-a şoptit la ureche:

— Diseară, la miezul nopţii, în faţa farului de la capul Spartel. Vremea e ideală pentru traversare. Cinci mii de euro.

M-am uitat la el şi l-am recunoscut, lucrează pentru un ticălos care face pe călăuza pentru cei ce vor să treacă ilegal graniţa. I-am răspuns:

— Ţi-ai greşit omul!